

BOB, DE STRIJDER

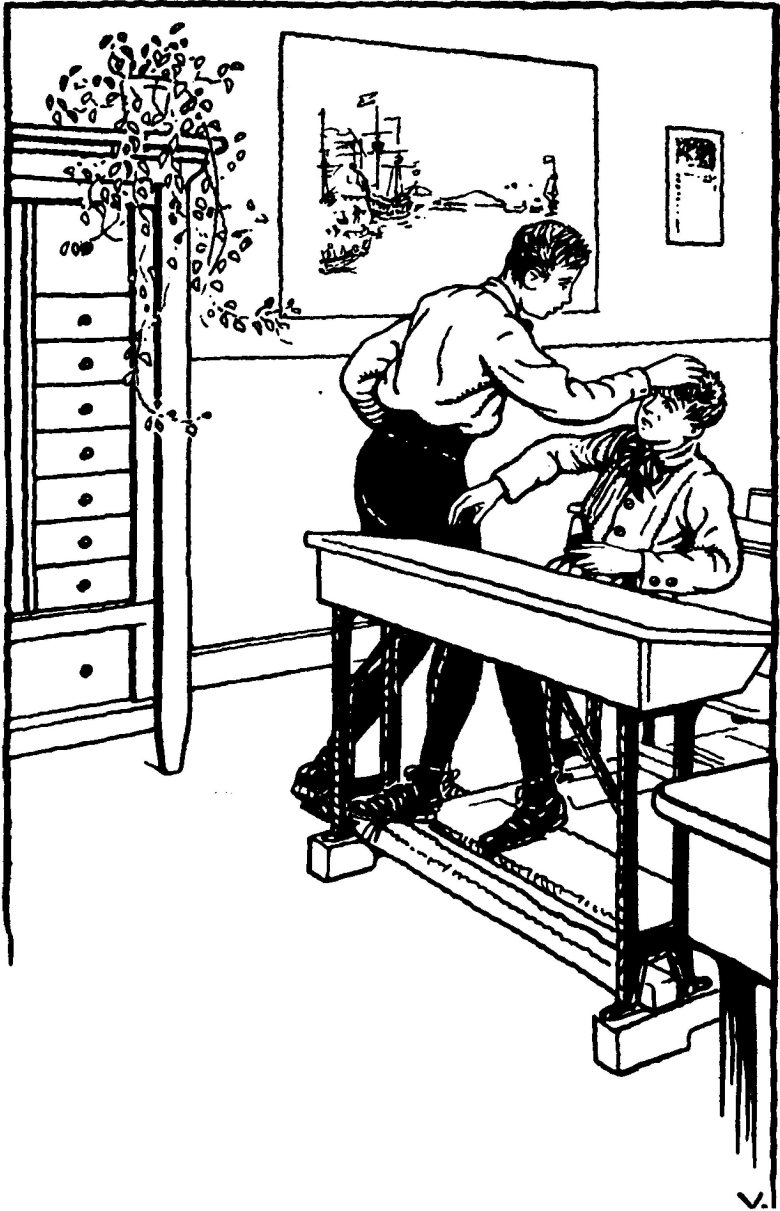

DOOR
H. VAN 'T VEER

W.D. MEINEMA.

DELFT.

BOB, DE STRIJDER

BOB, DE STRIJDER

(EEN VERHAAL UIT DEN MOBILISATIETIJD)

DOOR

HENK VAN 'T VEER

GEILLUSTREERD DOOR E. J. VEENENDAAL

TWEEDE DRUK

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA - DELFT

I.

BOBS REPETITIE.

„Ziezoo, jongens,” zei mijnheer Visser, „daar hebben jullie een stel zinnen, en nu maar vlug aan 't werk.”

Alle kinderen hadden de door den leeraar gedicteerde zinnen in hun werkschrift geschreven. Nu bogen ze zich diep over hun papier heen.

Alleen een zacht krassen klonk door de stilte, en nu en dan een zenuwachtig gekuch.

De geheele klas scheen ijverig te werken aan de Fransche repetitie. De rapporten zouden immers weer spoedig komen. En 't was zoo'n belangrijk rapport, het overgangsrapport. Geen wonder, dat ieder zijn uiterste krachten inspande.

Mijnheer Visser zou een repetitie geven over de thema's, die ze 't laatste kwartaal gehad hadden.

Nu vertaalden ze enkele zinnen uit die thema's.

Henny, die aan de eerste bank naast Bob zat, schreef vlug achter elkaar door.

Soms gluurde Bob terzijde op z'n buurmans blaadje. *Hij* vond het nog al moeilijk.

„Hè, wat naar ook, dat ik gisteravond mijn

lessen niet heb kunnen leeren,” sprak hij mopperend in zichzelf. Toen hij 's middags uit school was thuisgekomen, had Moeder gezegd, dat hij eerst broodkaarten moest gaan halen. Heel zijn heerlijken Woensdagmiddag had hij in de rij gestaan, uren had hij gewacht. En 's avonds was hij zoo *moe* geweest. Zóó *moe*, dat hij haast niet meer leeren kon.

„Kijk eens, wat had die Henny al veel af! Ja natuurlijk, die kende zijn les wel. Die hoefde nooit in de rij te staan, want bij hen deed het dienstmeisje of de knecht het altijd.

Inplaats van bij zijn repetitie waren z'n gedachten bij heel andere dingen. Hè, nu wist hij dat woordje ook al niet! Bah, dat nare Fransch ook!

Bij Henny kon hij niets afkijken. Die hield natuurlijk zijn vloeipapier weer over zijn werk

Maar och, wat kon het hem ook schelen. Hij wist wel, wat hij doen zou! Of? Als 't eens uit kwam! En, 't was toch zonde, 't was verkeerd

Ineens kraste ook zijn pen vlug over het papier.

„Ophouden jongens,” hiermee verbrak mijnheer Visser de repetitiestilte, „de tijd is om. Inleveren!”

Er ging, onmerkbaar haast, een zucht van verlichting door de klas.

Enkelen keken lachend en triomfantelijk, anderen trokken een ietwat benauwd gezicht. Maar allen toch waren blij, dat het er weer op zat.

Henny mocht de papieren ophalen.

Zacht fluisterden de leerlingen en vroegen elkaar nog even na over de moeilijkste dingen.

Toen Bob zijn blad moest geven, keerde hij het vlug om, voordat hij het aan z'n buurman gaf. 't Leek net, of hij liever niet wilde laten zien, wat hij geschreven had.

Schuw volgde hij met z'n oogen het stapeltje blaadjes, dat nu naar het achterste deel van de klas werd gedragen.

Eindelijk ging hij met een ruk recht zitten. Z'n gezicht lachte even tevreden, en binnen in hem fluisterde het: „Mooi zoo, Bob, zoo gaat het goed. Als 't om twaalf uur net zoo gaat, komt alles wel in orde.”

Het laatste vak was Aardrijkskunde.

't Was voor de klas altijd een heerlijk uurtje, als mijnheer Visser vertellen ging van zijn reizen in vreemde landen. Vandaag nam mijnheer België nog eens weer, en vanzelf dwaalden ze af naar de oorlogsgeschiedenis.

Er werd verteld van Luik en Verdun en Antwerpen, en iets voelden de kinderen van de ellende, die de oorlog in het kleine Belgenland had gebracht.

Trouwens, ze kenden allen wel het leed, dat

de wereldoorlog in Nederland had veroorzaakt, en daarom luisterden ze misschien temeer naar de geschiedenis, waarin droefheid 't begin en 't eind was.

Alleen Bob scheen telkens weer bij de les weg te zijn. Nu en dan keek hij voorzichtig naar het tafeltje, dat in den hoek bij de kast stond.

Daar lagen, naast den inktpot, de repetities

Plotseling ging de bel. 't Was tijd.

Aan de voorste bank schuifelde een jongen ongeduldig met z'n voeten.

Toen de klas eerbiedig het psalmvers zong, zongen wel Bobs lippen mee, maar zijn gedachten waren ergens anders. En van het dankgebed hoorde hij wel de woorden, maar zijn hart bad ze niet mee. Z'n hoofd was vervuld van andere dingen!

Nauwelijks had mijnheer „amen” gezegd, of Bob stond op, greep de wisscher, en beleefd vroeg hij, of hij de borden mocht schoonmaken.

„Ja zeker,” antwoordde de vriendelijke stem van den leeraar, „heel graag zelfs.”

Bob voelde toen een vreemde trilling door z'n borst gaan. 't Was, of het daar binnen even heel warm werd. 't Kwam van die vriendelijke stem, die botste met z'n eigen gedachten. Dien vriendelijken man wilde hij bedriegen

Vlug stapte hij naar voren. Niemand mocht dat vreemde aan hem zien, geen enkele jongen

moest het vreemd vinden, dat hij het bord stond schoon te veegen.

Wild wreef hij over de krijtletters, die langzaam verdwenen, en luid rammelde het bord door z'n woest geveeg.

Maar niemand keek naar Bob. De klas liep af, ieder ging naar huis.

Mijnheer Visser had ook al z'n jas aangetrokken. Ook *hij* ging de deur uit. Waarom ook niet?

Daar was Bob alleen in het leege lokaal.

„Alleen! Alleen!” klopte het in z'n hoofd.

Hij werd nog onrustiger, en wilder veegde hij over het tweede bord. Spoedig was ook dit klaar, en terwijl hij den wisscher wegborg in het bakje, gluurde hij schuw rond om te zien, of nu echt *niemand* meer op hem lette.

Toen liep hij op z'n teenen naar het tafeltje, bevend greep hij het stapeltje repetitiewerk en vlug bladerde hij erin, om 't zijne te zoeken.

In z'n haast kon hij 't niet vinden.

„Hè, waar was het nu? Als er nu maar niemand de klas binnenkomt,” dacht Bob.

Hij voelde, hoe z'n hart bonsde, hoe alles aan hem trilde. Hij *kon* zoo haast niet zoeken.

Op 't laatst vond hij zijn blad toch.

„Gelukkig! Gauw weg ermee! Weg! Weg!”

Vlug legde hij 't stapeltje weer neer, verstopte toen het repetitiewerk in zijn tasch.

Door onrust voortgejaagd holde hij het schoollokaal uit, zóó snel alsof hij vluchtte voor een vreeselijken vijand.

Hij vergat de deur achter zich te sluiten, en terwijl hij in de gang zijn jas aantrok, hoorde hij, hoe die klasdeur door het tochten heen en weer draaiend op z'n scharnieren, kraste en piepte.

't Was of dat piepen spreken was. Of ineens heel fijne stemmen riepen: „Bedrieger! Repetitie-dief!”

„Pie-ie-p, pie-ie-p!”

Waarom kon hij nu de mouw van z'n regenjas niet vinden? Kr . . . ie-ieu . . . iep

„Kiek! Kiek!” Dat riep alles in de gang. „Dief! Dief!”

't Was Bobs schuldig geweten, waardoor hij telkens woorden meende te hooren.

Hij zag niemand meer in de school. Hij draafde de gang uit, smeed in zijn angst de buitendeur met een harden smak dicht en holde voort, voort, tot het eind van de lange schoolstraat.

Weg, weg moest hij!

Toen Bob thuis kwam, begon hij te schrijven. Uit zijn Fransch taalschrift zocht hij een voor een de opgegeven repetitiezinnen op, en weldra stonden ze op het nieuwe blad papier, zonder fouten.

Onder het eten was Bob stil. Hoe zou hij nu weer ongemerkt het papier bij de andere blaadjes leggen?

Vóór schooltijd in het lokaal komen, was verboden. En mijnheer zou er dan ook wel zijn. Misschien zou hij al zitten corrigeeren.

Dan zou het uitkomen, hoe hij had willen bedriegen. En een leelijk cijfer zou er op 't rapport komen. Iedereen zou hem als een bedrieger aanzien. Allemaal en altijd!

Toen flitste er een plan door z'n hoofd. Hij schrok er eigenlijk zelf van. Hij moest ineens denken: „Als een andere jongen het deed, wat zou ik hem dan gemeen vinden.”

Maar 't moest! Anders was alles verloren.

Langzaam aan ging 't stille verwijt daarbinnen zwijgen. De vreeselijke angst bleef alleen maar aan 't woord, en Bobs hoofd was vol van dat eene: het móet, het *moet*!

Nu zat hij weer aan de eerste bank, en in het kastje lag het blad papier, dat hij graag op 't tafeltje had liggen.

Ineens pakte Bob z'n buurman om de hals. Ze speelden wel meer, ravottend en stoeiend. Het mocht wel niet, maar soms konden de handen zoo jeuken, soms kon je zoo echt zin hebben om te worstelen.

Bob was sterk en Henny deed dan ook z'n uiterste best om z'n aanvaller van zich af te gooien.

Mijnheer Visser was niet in de klas. Hij stond

Onverwachts liet Bob zich de bank uitvallen.

in de gang te spreken. Daarom durfden de jongens uit de klas nu wel bij de eerste bank te staan. Zoo'n vechtpartijtje was leuk! Wie zou 't winnen? Bob natuurlijk. Die was de sterkste.

Op en neer gingen de jongensruggen, en heen en weer grepen de jongensarmen, steeds beter houvast zoekend aan elkaars kleeren, aan elkaars lichaam.

Onverwacht liet Bob zich de bank uitvallen. Alle jongens moesten denken, dat hij er uitgegooid was. 't Was echter alleen berekening van Bob geweest. Door een wilden duw had hij achterover willen vallen tegen het tafeltje aan. En dat was gelukt.

Wild grepen zijn handen om zich vast te houden. Maar z'n schouder stootte de tafel omhoog, ze kantelde en — viel om. Overal gleden de papieren heen, en de pot met rooden inkt vloeide leeg over den vloer.

„Joot! joot! Pas op!” riepen verschrikte stemmen. Mijnheer kwam aangestapt. De jongens vlogen naar hun plaats.

Vanaf den deurdrempel zag de leeraar de ruïne voor in de klas. Daar lagen over den grond verspreid velletjes papier en stukjes krijt en vlak erbij een grabbelende jongen, die vlug oppakte wat gevallen was.

Schuw en met bange oogen keek Bob naar den

man, daar in de deuropening. Waar kwam die bangheid vandaan? Was het om het ongeluk en de roode inktvlekken en het lawaai? Of was er misschien een andere reden?

Hij wipte in z'n bank terug, met een pak papier in de hand. En tegelijk tastte z'n andere hand in 't kastje, en zocht daar trillend en bevend naar het valsch gemaakte proefwerk.

„k Zou *alles* maar oprapen, Bob,” zei mijnheer Visser, half boos, half vriendelijk nog. „Je bereidt me wel een prettig begin. Je maakt het hier wel erg gezellig en erg mooi rood!”

Bob bleef zitten. Nu moest het allermoeilijkste gebeuren. *Nu*, terwijl allen keken, naar *hem* keken. *Nu*, terwijl die goede mijnheer hem aanzag, en dacht, dat hij een wilde jongensstreek had uitgehaald. O, als mijnheer eens wist, dat 't alles bedrog was. Alles! Als het eens uitkwam!

Bob *bleef* zitten. Hij wist niet, wat te doen. Wanneer hij deed, wat mijnheer zei, was al z'n moeite voor niets geweest. Dan kon hij onmogelijk z'n blaadje uit 't kastje erbij stoppen.

Evenwel, er kwam uitkomst. De jongens van de tweede bank sprongen naar voren, en zetten het tafeltje overeind, vloeiden ook den inkt op.

Gelukkig, nu zagen ze niet allen meer naar hem. Geprobeerd dus z'n valsche spel voort te spelen.

Hij liet de stapel blaadjes op z'n tafelblad vallen

en hij dook onder de bank, grijpend naar een paar krijtjes, die er onder gerold waren.

Toen stond ook *hij* op en behendig pakte hij nog enkele verspreid liggende stukken papier.

Even loerde hij naar mijnheer. Die was de klas binnengestapt en hing z'n hoed op. Plots, met een onverwachte beweging, trok hij z'n eigen blad uit 't kastje.

Niemand had het kunnen zien. Niemand dacht immers ook aan zoo iets gemeens.

De rust keerde nu geheel weer in de klas. Mooi gelijk maakte Bob het stapeltje. Geen puntje papier mocht er buiten steken. Zóó legde hij het eindelijk op de tafel neer. Zijn werk was er ook bij Zijn valsche repetitie, waar hij een hoog cijfer voor krijgen zou.

„Bob,” zei mijnheer, „niet weer zoo'n wildheid in de klas, hoor. Je mag je niet weer vergissen. Anders moest er iets onaangenaams voor jou gebeuren. Ditmaal wil ik je nog waarschuwen en je vergeven. 'k Geloof, dat je jezelf genoeg gestraft hebt. Maar die roode vlek zal 't me niet doen vergeten. Of je moest zorgen, dat die verdween!”

„Hoor, alweer die vriendelijke stem, heelemaal niet boos.” Langzaam gleed er een lachje om Bobs mond. Z'n bedriegerij kwam niet uit. Alles ging goed.

Zoo kon in z'n booze blijheid de ernst het niet

winnen. Zóó kon bij hem de spijt niet wakker worden. De angst was voorbij, en de booze vreugde was meester in Bobs hart.

Zelfs de vriendelijke stem van den leeraar had op dat oogenblik geen invloed meer. Bob dacht niet aan anderen. Slechts één ding was voortdurend in z'n gedachten. Zijn slechte plan was gelukt, z'n rapport zou een mooi Fransch cijfer hebben, en hij zou verhoogd worden en — dan zou de vacantie ook mooi worden. Vader had hem immers een week kampeeren beloofd?

Natuurlijk, als niemand er last of schade van had, wat hinderde het dan? Zoo was het toch het aller-mooist? Hij was toch een handige jongen?

II.

EEN KNAPPE JONGEN.

Nog even, dan zou het komen, de uitslag van de repetitie.

Eerst hadden ze Bijbelles gehad over de heel bekende geschiedenis van Jacob, den bedrieger.

Even had Bob gedacht, dat mijnheer dat met opzet had gekozen. Zou hij iets gemerkt hebben? Och neen, dat kon haast niet, want die geschiedenis was aan de beurt.

Mijnheer had wel zóó verteld, dat Bob het op zichzelf kon toepassen. Maar dat was toevallig! Er waren zooveel bedriegers, en daarom werd er zóó verteld.

Toch had hij zich even verdrietig gevoeld, toen mijnheer van den ouden Izaäk verhaalde, dien blinden stakker, die Jacob zegende. En hij had ineens mijnheer Visser voor z'n schrijftafel gedacht toen hij 's avonds de repetities nakeek. Misschien was dat al heel laat geweest en donker. En terwijl het lamplicht zacht scheen, had mijnheer z'n mooie bruine tasch genomen, waarin hij om vier uur de

repetities had geborgen, en hij was gaan nakijken. Ook Bobs werk had hij eindelijk nagezien.

Misschien was er toen wel een blijde lach over mijnheers gezicht gegleden, omdat Bob 't zoo goed gemaakt had, Bob, die zijn vriend was, en toch soms zoo dom kon doen.

Ja, Izaäk was nog ongehoorzaam aan God geweest door zijn belofte te vergeten, en toen werd hij bedrogen. Maar mijnheer Visser had er heelemaal niets mee te maken gehad, *zijn* schuld was 't niet, dat Bob een bedrieger was geweest. Arme mijnheer, wat gemeen toch . . . van uw vriend! Als Piet zooiets nu nog gedaan had . . .

Zoo zat Bob te mijmeren, en z'n hart bonsde plots heel hard, toen mijnheer zei:

„Bob is me 't meest meegevallen. Die jongen heeft nu eens fijn gewerkt. Een heel klein foutje maar. Prachtig Bob, nu ben je weer, net als lang geleden, een knappe jongen. Zoo doe je je ouders een plezier.”

't Was of een zware machine in Bobs borst stampte, het bloed werd in golven naar z'n hoofd gestuwd, dacht hij.

Zou mijnheer hooren, dat z'n hart zoo klopte? Zou hij zien, dat hij zoo'n kleur kreeg?

„Kleur maar niet zoo, Bob. Goed werk is een waardeering waard! Alleen, je moet heusch mooier schrijven. Dan had ik niet één aanmerking meer.”

't Volgende repetitiewerk, dat besproken werd, was dat van Paul. Paul de dandy, Paul de verwijfde slappe jongen, die heelemaal geen jongen was.

Nu was *zijn* werk 't middelpunt van aller belangstelling. Van allen, behalve van Bob.

„Zie je wel, hij was een echte Jacob. Die kreeg door bedrog een zegen, en hij kreeg een pluimpje; alles oneerlijk.”

Het mooie, wat Bob door z'n gevaarlijke bedriegerijen had willen veroveren, was nu niet mooi meer. Voor geen enkele jongen zou hij willen weten, wat hij gedaan had. 't Was geen flinke jongensstreek. Hij was een dief, een bedrieger, een lafaard, hij was een gemeenerd!

„Is Moeder niet thuis?” vroeg Bob aan Vader, toen hij uit school thuis kwam.

„Nee, Moeder is nog niet terug. Ze moest visch halen, maar er stond een lange rij. 'k Heb haar al eens afgelost vanmorgen. Maar 'k had druk werk, en daarom is ze later weer terug gekomen. 't Zal nu wel zoo lang niet meer duren. Blijf jij nu maar thuis.”

„Wat naar toch,” bromde Bob. „Was die wereldoorlog maar eens eindelijk afgelopen. Als je voedsel wilde koopen, moest je distributie bonnen hebben, en uren moest je dan nog in de rij staan. Vooral brood was moeilijk te verkrijgen. En dan

was 't nog van dat slechte brood, niet het echte, lekkere bruine van vroeger. Alles met broodkaarten. En toch een klein beetje maar. Eigenlijk niet genoeg om twee keer brood te eten."

„Moeder moest elken dag twee keer eten koken. En dan die witte, glazige aardappels!"

„Gelukkig, dat ze vandaag weer eens visch kregen. Dan had je er tenminste niet zooveel erg in, dat de aardappels niet lekker smaakten."

Even later kwam Moeder thuis. Ze had een schaalteje schelvisch in haar tasch.

„Dag Moeder," zei Bob.

Moeder gaf geen antwoord, en Bob merkte wel, dat er iets was.

„Scheelt er wat aan, vrouw?" vroeg Vader.

Toen barstte 't ineens los, en met verdrietige, booze stem zei Moeder:

„Wat verschrikkelijk toch! Wat zijn de menschen onbillijk. Komt me daar opeens zoo'n vrouw, die achter in de rij moest staan, *voor* me staan."

En Moeder deed een heel verhaal van brutale vrouwen, die alles durfden, die alleen om zichzelf en nooit om een ander dachten. Ze vertelde, hoe een politieagent grauwde en anderen schreeuwden, hoe onrechtvaardig de menschen waren.

Even had Bob verwonderd geluisterd.

Maar toen hij hoorde, hoe die vrouw aan Moeders mouw had getrokken, kwam er wilde woede in hem.

„Zoo'n vreemde, leelijke vrouw, die aan *zijn* Moeder durfde komen!”

Hij kreeg een kleur van kwaadheid en in z'n boosheid zei hij:

„'k Wou, dat ik er bij geweest was. 'k Zou ze! Zoo'n wijf! Laat ze aan mij maar komen. Maar van m'n Moeder zullen ze afblijven. Vast!”

„Och jongen,” zei Vader, „wind je niet zoo op. Dat geeft allemaal niets. 't Is voorbij. En al *was* je er bij geweest, dan had het toch niets geholpen. Dacht je nu, dat *jij* er iets aan doen kon? Zorg er eerst maar voor, dat je in 't vervolg zonder mopperen broodkaarten gaat halen. Dáár help je je Moeder mee. Maar wat je nu in je woede zegt, geeft niets.”

Bob sloeg z'n oogen neer.

Vader had een harde waarheid gezegd.

Hoe dikwijls mopperde hij, als hij iets voor z'n Moeder kon doen!

't Was een verschrikkelijke tijd, de mobilisatie-tijd. Vooral toen de oorlog buiten de grenzen maar voortduurde, en de nood in Nederland steeds groeide.

Het voedsel voor de bevolking was niet meer in overvloed aanwezig, en de regeering moest de geringe voorraad distribueeren. Er werden bonboekjes en broodkaarten uitgegeven, en voor elk

bonnetje en elke kaart kon men dan een vastgesteld rantsoen krijgen.

In de groote steden was het wel eens heel moeilijk om de levensmiddelen te verkrijgen, en menige winkel had vele malen lange rijen menschen voor de deur staan. Dan wachtte elk op z'n beurt om ook iets van den kleinen voorraad te koopen.

En ruwe, harde menschen, nog ruwer gemaakt door den angst voor mogelijken honger, maakten dikwijls ruzie, wanneer bleek, dat ze waarschijnlijk niets krijgen konden, omdat er teveel menschen in de rij stonden.

Dan begon men te dringen en te vechten. Zoo werd de distributietijd een bange tijd, een ruwoerige tijd.

Bob haalde altijd de bonboekjes en de broodkaarten. In die rijen werd meestal niet gedrongen en gevochten, want boekjes waren er wel genoeg, zooveel als ieder toekwam.

Maar Bob had er een erge hekel aan.

Soms moest je uren wachten. Al de mooie speeluurtjes gingen voorbij. En als je thuis kwam, moest je gauw je lessen gaan leeren, om op tijd klaar te komen.

In bed 's avonds dacht Bob nog eens weer aan wat dien dag gebeurd was.

Hij was „een knappe jongen” genoemd op

school. Hij, de bedrieger. Vader had hem een betere naam gegeven. „Mopperaar”.

Toch wisten Vader en Moeder nog niet alles van hem.

Op school had mijnheer Visser hem een flinken vent gevonden, thuis dachten ze, dat hij wel flink *kon* zijn, als hij maar wilde.

Maar, 't was alles *niet* waar, heelemaal niet waar. Hij was niet een ferme, eerlijke knul. Hij was een valsche jongen, hij was iemand, waar je niet op aan kon. Hij had een boos *hart*. En *niemand* wist, hoe het er precies bij hem van binnen uitzag.

Dat wist hij alléén, *hij* alleen.

Op dat oogenblik was het, of binnen in hem iets spreken ging, alsof heel zacht een stem sprak:

„Nee Bob, nog Een weet alles van jou, *alles*. Dat weet je wel, maar dat *wil* je niet weten.”

Bob sprong overeind.

„Hè, akelig geweten!” snauwde hij fluisterend, „wees stil! 'k Wil nu niet vechten voor het goede. Altijd begin jij te praten als het stil en donker is.

Dat lees je in alle boeken. 's Avonds worden de jongens benauwd voor dat stemmetje van binnen. Maar *ik* wil er niets van weten. Want geen mensch weet van mijn bedrog. En 'k vertel het *nooit*! 'k Wil het niet vertellen. 'k Wil niet, dat iedereen mijn leelijke hart kent.”

Bob dook onder de dekens terug. „Hij zou aan andere dingen denken. Niet aan dat nare. Maar aan fijne dingen. Over de vakantie. Over kampeeren!

Fijn, Moeder maakte een rugzak, en een slaapzak en dan zou hij in het stroo slapen, midden in de bosschen, ver van huis.

Hij zou niet bang zijn. Er waren immers nog meer jongens in de tenten, nog veel jongens.

En dan, het was een Christelijk kamp. Vóór je slapen ging, zou de hoofdcommandant wel bidden, of God waken wilde. Dan kon je toch rustig zijn? Hij, Bob, toch ook? Hij was toch flink en knap en”

„ en een bedrieger,” flitste het hem ineens weer door 't hoofd.

Ja, 'n mooie jongen, in 't kamp wel bidden, en nu niet. Dat was toch niet in orde?

Kijk, nu was hij zoo mooi begonnen te denken, en *toch* kwam het weer op dat nare terug. In boeken ging 't ook altijd zoo. De jongens, die verkeerd hadden gedaan, dachten heel graag aan wat anders, maar aldoor kwam de gedachte aan het slechte terug. En eindelijk, dan gingen ze 't vertellen aan hun Moeder.

Maar zooals 't in de boeken altijd ging, wilde Bob 't niet. Hij wilde vanavond niet vechten. Hij wilde slapen.

En niets vertellen, vooral niet aan z'n goede Moeder. Die zou verdriet hebben.

En bidden? Dat wilde hij ook niet. Zoo juist voor z'n bed had hij 't immers gedaan? Dat was voldoende! Natuurlijk, dat was zoo goed. Hij had z'n gebed *opgezegd*. Dan was je toch klaar?!

Hij kon gerust gaan slapen, en droomen, heerlijk droomen over tenten en zwemmen en heuvelbestormen en vlaggenroof.

Eindelijk kwam de slaap, en Bob wandelde in z'n droom tusschen tenten en soldaten door.

Hij droomde van spelen en stoeien, van voetballen en blij zijn. De knappe jongen had z'n geweten tot zwijgen gebracht. Bob, die niet vechten wilde, had *tegen* het goede en vóór het verkeerde gevochten.

Dan gaat 't goede langzaam zwijgen. Dan *schijnt* de rust te komen.

Bob droomde rustig. Z'n geweten was stil.
Voor hoelang?

III.

DE OVERGANG.

't Verhuizen naar de tweede Muloklas was heerlijk en toch ook weer niet.

Heerlijk was het, omdat je dan verder kwam en hooger op ging en moeilijker werk leerde.

Maar 't was heel niet prettig om bij mijnheer Visser vandaan te moeten. Hem vonden de jongens allemaal een fijne vent.

Dat eerste jaar was omgevlogen, zoo echt gezellig. De lessen die hij gaf, waren nooit moeilijk. Met een grapje werd het lastigste gemakkelijk gemaakt.

Domooren, die thuis nooit werkten, werden natuurlijk toch niet knap. Ze wisten echter zelf wel heel goed, dat 't eigen schuld was, en niemand zou durven zeggen dat het kwam, omdat ze 't werk niet begrijpen konden.

Neen, ieder hield van mijnheer Visser. Nu de jongens en de meisjes grooter werden, zeiden ze het niet hardop. Ze schenen zich te schamen om van een vreemden man te houden. Maar diep in hun binnenste wisten ze 't wel, dat ze alles

voor dien leuken, zachten man doen zouden.

Van hem te scheiden was dus niet prettig. Maar daar kwam nog bij, dat de nieuwe leeraar, waarbij ze kwamen, heel anders was dan hun oude leeraar. Mijnheer Bulder was niet geliefd. De leerlingen hadden hem al leeren kennen in de enkele uurtjes, dat hij in de eerste klas physicales gaf. 't Was een kleine man met vreeselijke oogen. Soms kon hij een stem opzetten of hij een leger te commandeeren had, inplaats van een klas meisjes en jongens les te geven. Die mijnheer deed z'n naam alle eer aan.

En hoe het kwam wisten de jongens zelf niet, maar als ze van dien man les hadden, voelden ze in zich een lust opkomen om nu eens precies anders te doen, dan de leeraar het wilde, een gedachte, die bij niemand zou opgekomen zijn, als ze mijnheer Visser hadden.

Evenwel, ze zouden mijnheer Bulder niet altijd hebben. In de tweede klas had je zooveel leeraren.

Mijnheer Visser hielden ze met Fransch, en dan had je juffrouw Lunte voor Duitsch en Engelsch, en niet te vergeten dien ouden leeraar Bars voor Wiskunde.

Als de jongens aan mijnheer Bars dachten, kriebelde hun de lach al om den mond. Ze zeiden nooit mijnheer Bars, als ze samen spraken. 't Was altijd „Ouwe Bart”. Hoe hij aan dien naam was

gekomen, wist niemand. Ineens hadden ze allen tegelijk hem zoo genoemd. 't Kwam zeker, omdat hij Bars heette.

Zoo het prettige en het minder prettige overwegend waren de kinderen op school gekomen, den dag van de overgang. Een fijne tijd nog! Eerst overgaan, dan verhuizen, nieuwe boeken krijgen, een beetje aan de andere klas wennen, en dan eindelijk met vakantie! Heerlijke vrijheid na de repetitieweken. Nu kwam de pret weer recht boven en dook de ernst weg tot tot de echte studietijd weer kwam.

Toch was er nog iets, waaraan ieder dacht.

Wie zou er overgaan? Wie zou blijven zitten?

't Was op school altijd een groot geheim wie er verhoogd zou worden. Daar mocht vooruit niets van gezegd worden door de leeraren.

Zoo'n heerlijke, stille, verlangende angst was er in de harten. Hoe zou 't gaan?

Dien overgangsdag vertelde mijnheer Visser lang over de bijbellen, want hij wilde Jozefs geschiedenis uit hebben.

Bob luisterde ook aandachtig. 't Was de laatste keer, dat z'n beste leeraar uit den Bijbel vertelde.

Aan dat scheiden wilde Bob niet denken. Hij wilde niet die stille verdrietspijn van binnen voelen, want dan ging z'n kwaad geweten ook weer meespreken.

Een paar dagen tevoren, 's avonds in bed, had hij zichzelf stil gemaakt. Zoo moest 't *blijven*.

Eindelijk stapte mijnheer Bakker, het hoofd der school, de klas binnen.

In z'n hand hield hij het gewichtig stapeltje rapporten, waarnaar ieder uit de klas met verlangen keek.

De jongens en meisjes kenden mijnheer Bakker niet zoo heel goed, omdat ze nooit les van hem hadden. Dat zouden ze pas in de hoogste klas krijgen. Maar mijnheer Bakker keek altijd vriendelijk, en daarom vonden de leerlingen het toch heerlijk om naar hem te luisteren.

Stil, doodstil, angstig stil was 't even, toen allen wachtten, en de beide heeren elkaar glimlachend aanzagen.

Alle kinderen dachten: „Mijnheer, zeg het nu toch, o, zeg het nu toch.”

Dat was even het oogenblik van heerlijke spanning, van verlangend wachten op wat er voor heerlijk komen ging.

Daar rolde de zware mannenstem 't lokaal door.

't Was of alles trillen ging, toen 't weerklonk: „Meisjes en jongens, ik kan jullie allen feliciteeren, want, al zitten er twijfelaars onder jullie, je moogt 't allen probeeren in de tweede klas.”

En 't was, of de stilte niet angstig meer was, toen de stem weer zweeg.

Kwam het van de blijde gezichten van hen, die elkaar aanzien moesten?

Intusschen bladerde mijnheer in de rapportboekjes. Dan kreeg ieder z'n beurt om pluimpjes of waarschuwingen in ontvangst te nemen.

Toen Henny aan de beurt was, en om z'n ijverig werken extra geprezen werd, dacht Bob: „Hoe zal 't straks voor mij zijn?“

Doch toen hij hoorde, dat z'n cijfers goed en gelijk aan 't voorgaande rapport gebleven waren, met uitzondering van z'n Fransch, dat ditmaal heel mooi was, en dat hij daarvoor zeker extra gewerkt had, toen begon *toch* dat wondere vanbinnen weer, en hij *moest* het denken: „Had ik maar niet bedrogen, 'k was er met een leelijk cijfer voor Fransch toch wel gekomen.“

Even slechts duurde het zelfverwijt.

Bob vocht alweer, en wilde niet luisteren. Stijf drukte hij zich in z'n bank tegen leuning en voetenplank aan en z'n booze wil legde z'n geweten het zwijgen op, en alleen de overwinnaar mocht het uitspreken, daarbinnen: „'k Wil niet meer vechten, 'k wil stil en rustig zijn, want alles is voorbij, en niemand weet het. Na de vacantie begin ik met nieuwen moed en dan doe ik zoo iets *niet* weer. Dan is alles weer in orde, dan *hoeft* niemand mijn bedrog te weten.“

Toch was 't door de koudheid van Bobs denken

net, of z'n vreugde weg was gegaan. De echte jongensblijheid was verdwenen. Hoe kon 't ook anders?

Mijnheer Bakker was nu weer weg.

Langs de ramen zag je in de andere lokalen de verhuizende leerlingen loopen, blij dragend hun volle tassen.

„Vóór jullie nu heengaan nog een enkel woordje, jongens,” zei mijnheer Visser. „Afscheid van jullie nemen behoef ik niet, want ik hoop je nog dikwijls genoeg les te geven. Maar 'k heb jullie hulp noodig en voor allemaal is er werk. Voor ieder valt er iets te doen. Wie meehelpen wil komt na schooltijd maar bij me terug, dan zal ik het jullie verder vertellen.

En nu, boeken pakken en verhuizen! Onthoud het ernstig woord, dat ik je vanmorgen heb meegegeven in de Bijbelles, en denk vooral nog dikwijls aan dat eene: „Altijd en overal strijden en desnoods lijden voor wat God van ons eischt. Vaarwel hoor!”

* * *

„'k Heb veel werk,” zei mijnheer Visser om twaalf uur. Jullie zijn haast allemaal gekomen, en daar ben ik blij om, want 'k weet nu, aan wie ik 't werk opdraag.

Zooals je misschien wel wist, ben ik van enkele vereenigingen penningmeester, en 'k moet deze

week geld innen, nog voor de vacantie als 't kan. Maar daarvoor heb ik eerlijke, trouwe jongens noodig, die voorzichtig met geld kunnen zijn. Van jullie weet ik, dat je eerlijk bent, dus ben ik blij met zooveel hulp. Nu moeten jullie aan je ouders vragen, of je me daarmee helpen mag. Dat kan je me dan vanmiddag wel komen zeggen. Ieder, die dan wil, en toestemming heeft, wou ik dan de quitanties uit z'n eigen buurt geven. Dus hoef je niet ver te loopen. En dan wilde ik jullie voor elke geïnde quitantie een stuiver geven, als belooning, zie je. Misschien denken jullie wel: „O, dat hoeft niet, mijnheer.” Maar ik wil dat beslist. Zeg dus thuis maar, dat ik dat in elk geval doen wil. Ik weet wel, dat jullie me heel graag *helpen* willen, maar een paar centjes voor je spaarpot mag je hier beslist wel voor hebben. Maar denk er om; eerst thuis vragen, of je ouders het goed vinden. En dan: hoe meer je doet, hoe meer je verdient.

IV.

EEN LEUK WERK EN EEN MOOI PLAN.

Bob torste z'n zware boekentasch.

In de verte liepen zijn kameraden. Bob zag nog eens om, de gracht af, terwijl hij voortliep. „Zie je wel, Piet en Henny gingen samen. Ze zouden vanavond ook wel samen gaan.”

„Nou, laat ze maar gaan,” bromde Bob. „Ik ga alleen. Veel leuker om alleen te loopen. Dan was je ook veel gauwer thuis. Toch fijn om zoo'n werkje voor mijnheer te doen. En je verdiende meteen heel wat. Hij had twintig quitanties, dat gaf een gulden.

„Ik berg 't fijn weg, het geld,” dacht Bob. „'k Zeg er thuis toch niets van. Als ik dan een keer graag wat hebben wil, kan ik 't koopen ook. Of anders is 't fijn, als we uitgaan. Op een fietstocht kon je best wat extra's gebruiken. Voor een kokosnoot bijvoorbeeld of voor een kogelfleschje.”

Bob had dien middag tusschen schooltijd wel gevraagd, of hij boodschappen voor mijnheer

mocht doen. Natuurlijk mocht hij dat. Vader had even heel fijntjes lachend gezegd: „Nu moest je in 't vervolg ook zoo blij zijn, jongen, als je iets voor Moeder halen mag, hoor.” Bob had toen geknikt. O, hij had 't wel gevoeld, wat Vader bedoelde

Maar toch, van de belooning had hij niets verteld. Mijnheer Visser had dat wel gezegd, maar nu ja, 't was toch ook niet erg, als hij dat geld stilletjes opspaarde. Misschien kocht hij er wel een cadeautje van voor Moeders verjaardag. Dat was toch niet verkeerd?

Of, hij kon er ook wel iets van gebruiken, als ze hun plan voor een fietstocht doorzetten. O ja, hun fietstocht

Bob liep heerlijk te denken. Hij scheen al z'n leelijke dingen vergeten. Alleen het mooie was er maar: vakantie en dus pret, van den eersten tot den laatsten dag.

De jongens en de meisjes hadden samen een afspraakje voor den eersten vacantiedag. Paul was er 's morgens mee aangekomen. Hij had gezegd: „Jongens, we moeten samen uit. En dan vragen we de meisjes mee. Dat kan een mooie dag worden.”

Ze hadden er eerst wat om gelachen. 't Was weer net iets voor Paul. De meisjes mee! Alsof de jongens zelf en alleen geen echte pret konden

hebben! Nu ja, dat Paul zoo iets voorstelde, dat begrepen ze wel. Paul was altijd zoo.

Maar na lang praten hadden ze gevonden, dat 't toch wel leuk kon zijn als de heele klas ging. Misschien wilde wel een van de heeren van school mee gaan op de fiets. Ja, dan was het leuk, dan kon het een fijne dag worden.

Ze hadden het er allemaal samen niet verder over gehad dien dag.

Maar toen de drie jongens op weg naar huis waren, hadden ze er over gebabbeld.

„Als geen der heeren meegaat, mag ik toch niet,” had Henny gezegd.

Piet meende, dat hij in elk geval mee zou gaan.

En Bob? Bob had zich bij Piet aangesloten. Als de klas ging, zou hij vast meegaan. Alleen vond hij, dat Paul maar liever thuis moest blijven.

„Nou,” had Piet gezegd, „voor mijn part blijft hij ook maar thuis. Die slappe vent kan misschien niet eens flink fietsen. Straks laat hij zich nog door de meisjes voorttrekken. 't Is niets geen jongen.”

Ze hadden er even om gelachen.

Bob dacht er weer aan, terwijl hij alleen verder liep. De twee andere jongens waren de gracht in tegengestelde richting opgegaan.

„Dat Paul nu juist met dat plan moest komen! Die sukkel, die net op 't kantje over was gegaan, omdat hij altijd lulakte, als hij werken moest,

die altijd andere dingen deed, waneer hij studeeren moest."

„'k Zou wel eens willen weten, wat Paul alle avonden doet," dacht Bob. „Hij wil 't nooit weten, hij zegt dat hij studeert, maar — ik geloof, dat het wat anders is, vast wel. Nou, als hij maar niet met ons meegaat. We moeten er maar een fijn dagje van maken."

Ze konden wel naar Aalsmeer fietsen, en dan roeien op de Westeinderplas. Daar was 't prachtig.

Bob nam zich voor het plan nog eens flink te bespreken. Het moest doorgaan.

„Hè, Moeder," juichte Bob, toen hij binnensapte, „wat ruikt het fijn als je binnenkomt. Bent u aan 't bakken?"

„Ja Bob, 'k maak iets heerlijkks klaar. 'k Hoop tenminste, dat het lekker wordt."

„Is 't dikke koek, Moeder?"

„Neen, wel koek, maar dan aardappelkoek."

„Aardappelkoek?"

„Ja zeker, 't moet heerlijk zijn."

Bob zag een schaal met koude aardappels staan. Van die glazige, witte dingen!

„Moeten die er in, Moeder?"

„Ja, maar nu hier vandaan hoor. Als je keukenmeisje wordt, zal 'k je alles precies vertellen. Ga maar een poosje naar de kamer. 'k Heb het druk."

„O, 'k ga al, Moeder. Ik heb nog boodschappen voor mijnheer Visser te doen. Zal ik dan eerst maar gaan?”

„Best, doe dat. Maar denk om je tijd. Met eten thuis hoor!”

Bob vertrok.

Het geld innen ging vlug. De adressen waren vlak bij huis. Die gulden was spoedig verdiend.

Hij moest goed op z'n geld passen. *Hij* vooral. Mijnheer had immers gezegd, dat hij voor het werk eerlijke en trouwe jongens noodig had.

Vandaag kon hij toch toonen, dat hij eerlijk was? Dan was alles wel weer in orde. Z'n bedrog op school was al weer zoo lang geleden.

Mooi op tijd kwam hij thuis. Ze moesten bijna dadelijk eten. Vader zat ook al aan tafel.

Bob telde nog even in een hoekje z'n geld na.

„Mooi zoo, 't klopte precies met z'n lijst: f 29,25. Wat een hoop geld! Hij zou er goed voor zorgen.”

Onder het eten vertelde Bob allerlei van school over de verhooring en de rapporten en over hun werkje voor mijnheer. Maar hij zweeg over de stuivertjes, die hij verdiend had.

Hij begon ook over het plan om uit te gaan. Een fietstocht door al de kinderen uit de klas, naar Aalsmeer en verder misschien. Bob vroeg, of hij ook mee mocht.

Vader en Moeder stemden toe. Bob mocht. Als een der heeren van school meeging, waarom zou hij dan thuis moeten blijven? Z'n ouders gunden Bob van harte een heerlijken dag.

In z'n blijheid van de nieuwe pret voelde Bob niet, hoe pijnlijk de tegenstelling was tusschen zijn ouders, die in de liefde voor hun jongen alles voor hem over hadden en hemzelf, die stil verzweg, dat 't nog niet eens bekend was, of een der heeren mee zou gaan.

Hij had z'n geweten stil gemaakt, en hij wist niet, hoeveel schade hij zichzelf daarmee deed. Want z'n teer aanvoelen van verschil tusschen 't goede en 't kwade ging verzwakken, omdat hij altijd rustig wilde zijn op een verkeerde wijze.

Omdat hij niet meer *vechten* wilde.

Wanneer zou die Bob het merken gaan, dat hij voor zichzelf de gevaren steeds grooter maakte?

Eindelijk kwam de laatste schooldag. De vakantie zou beginnen. 's Middags gingen ze wat vroeger naar huis.

Lang en breed bespraken de jongens en meisjes het plan van uitgaan. Bobs idee om op de West-einderplas te gaan roeien werd algemeen goedgekeurd.

Eén groot bezwaar was er echter: geen der heeren kon dien dag mee. Dus spraken ze af om alleen

te gaan. Allen haast wilden wel mee. 't Kon een leuk dagje worden. Als ze maar mochten! Zoo'n stel alleen! Enfin, ieder zou probeeren. Bij het kleine station aan den Amstelveenschen weg zouden ze samenkomen.

Bob liep met enkele jongens mee op weg naar huis.

Heerlijke vacantiereugde straalde uit aller oog. De eerste dag zou al dadelijk mooi zijn. Die *moest* mooi zijn!

En de laatste vacantedagen dan ?

V.

OP WEG NAAR DE PLAS.

Bob fietste in den vroegen morgen door 't stille park. Hij had er een mooi gangetje in, want hij wilde de eerste zijn.

Nu en dan voelde hij met z'n hand over z'n broekzak. Daar zat z'n portemonnaie.

Vader had hem nog een gulden extra gegeven.

„Bob,” had hij gezegd, „die gulden mag je niet uitgeven, alleen maar als 't hoog noodig is. Als je soms peg krijgt, zie je.”

„Ja Vader,” had Bob gezegd. Hij had gedacht: „Wat 'n goeie Vader toch.”

't Was heel vanzelfsprekend, dat hij nu goed op z'n geld paste. Van Vader en Moeder elk had hij een kwartje gekregen om wat te koopen onderweg. Wat 'n beste menschen toch, z'n ouders. Ze deden ook van alles, om z'n leven vroolijk te maken. Hij had hun leven ook even blij gemaakt met z'n rapport en z'n overgang. 't Was wel met een beetje bedrog gebeurd, maar dat wisten ze niet. Ze waren toch blij geweest.

Bob keek naar de lucht. Een mooie, blauwe

hemel was door de bladeren heen boven hem te zien.

Gelukkig mooi weer. Fijn! Echt roeiweer!

Hij had het roeien stil verzwegen thuis. Dàt mochten Vader en Moeder niet weten. Toch jammer, dat hij het niet zeggen kon. Maar als hij 't gezegd had, had hij vast niet mogen gaan. Och, hij zou wel voorzichtig zijn. Moeder was ook veel te bang. 't Leek wel, of hij altijd een klein jochie bleef. 't Was waar, zwemmen kon hij niet, maar hij hoefde toch ook niet in 't water te vallen? En *wat* hij verteld had was toch wààr? Hij *ging* toch fietsen.

Moeder had hem vanmorgen ook weer verrast, vlak voor hij weg ging.

„Bob,” had ze gezegd, „'k heb geen brood voor je gesneden, maar 'k heb je een groot stuk van de aardappelcake meegegeven. Dat is veel lekkerder dan brood, hè jongen?”

Bob had blij bedankt. Was dat nog es fijn!

Hij had zoo gesmuld van Moeders gebak, toen ze 't voor het eerst hadden gegeten. Er was niets van te merken geweest, dat er aardappels in die lekkere cake zaten. Je kon er gewoon van smullen.

Dat lekkers had hij nu bij zich in de plaats van bruin brood, dat niet heerlijk smaakte tegenwoordig. Wat was alles toch mooi en wat waren ze toch allemaal goed voor hem! Hij zou wel

oppassen, dat hij zijn ouders geen verdriet meer doen zou. Na de vakantie ging hij verbazend hard werken, en dan hoge cijfers *verdienen*. Niet door *bedrog* ze bemachtigen, neen, nooit meer zou hij *dat* doen.

Hij zou precies doen, wat z'n ouders graag wilden. Nooit meer mopperen of ongehoorzaam zijn.

En vandaag dan? Hij ging toch roeien? Nou ja, dat was de laatste keer, dat hij iets deed, wat Moeder niet weten mocht. Dat sprak hij *vast* met zichzelf af.

Intusschen naderde hij het station. 't Was er niet druk. Het was ook geen Centraalstation! Dààr zou 't nu wel drukker zijn, den eersten vacantiëdag.

Hé, Piet was er al. Die had het gewonnen. Ook goed. Hij was toch nummer twee.

Vroolijk klonken de jongensgroeten. „Hé Piet, ben jij er al?”

„Ja, 'k was de eerste, de anderen moeten maar gauw komen.”

Ze fietsten wat rond op het pleintje en probeerden, wie de kortste bocht kon maken op z'n fiets.

Langzaam kroop de wijzer voort op de stationsklok. Niemand kwam meer opdagen.

Acht uur! Alleen Piet en Bob waren er nog maar.

„Ze zijn laat,” mopperde Piet.

„Als ze maar komen,” zei Bob bedenkelijk.

„Ik wacht tot kwart over achten,” ging Piet voort. „Als ze er dan niet zijn ga ik weg. 't Is flauw om niet te komen.”

Even later kwamen er nog twee aanfietsen. Bob zag ze 't eerst.

„Daar komt Jan aan met Paul!”

„Hallo!” riep Jan al uit de verte.

„Jullie bent ook mooie jongens,” riep Piet een beetje boos. „Wat is dat nu voor werk, zoo laat te komen.”

„O,” zei Jan, „'k heb Paul opgehaald. 'k Was al vroeg bij hem, maar hij lag nog in bed, nietwaar Paultje?”

Paultje geeuwde eens en gaf geen antwoord.

„Ik ga naar huis hoor,” zei Piet ineens. „Vier man, dat wil ik niet. Waar zitten die anderen toch?”

Ineens scheen Paul wakker te worden.

„'k Heb gisteravond toevallig een paar meisjes van onze klas gezien, en ze zeiden, dat ze niet mochten, omdat geen der leeraren meeinging.”

Bob werd kwaad op Paul. Waarom had hij dat niet meteen verteld, toen hij kwam.

„Daarom ben je natuurlijk in bed blijven liggen, hè, omdat je wist, dat niet de heele klas meeinging. Jij bent ook een lekkere jongen, zeg! Met jou ga ik niet fietsen. Dank je wel.”

Bob ratelde aan een stuk door. Hij wilde weggaan. „Toe Bob, wat ben jij een flauwerd,” kwam Jan tusschen beiden. „Laten we dan met z'n vieren gaan fietsen.”

„Ik ga niet mee,” lijmde Paul. „'k Heb geen zin meer. Zoo saai, vier jongens, veel te weinig om pret te hebben.”

Paul stapte op en fietste weg.

De drie jongens bleven achter. 't Bleef een oogenblik stil.

„Er komt niemand meer,” zei Piet. „Nu Paul weg is, wil ik wel fietsen. Zullen we met z'n drieën?”

Bob stond na te denken. Zou hij gaan?

„Goed,” zei hij ineens. „Vooruit maar.”

Weldra hobbelde het drietal over den Amstel-veenschen weg, toch weer blij, want met een paar jongens kon je gerust ook wel pret hebben.

Ze gaven hun fietsen tot pand, en ze zouden een heelen dag roeien voor een gulden.

Jan had het adres geweten, waar je mooie booten voor een beetje geld kon huren.

Ze hadden gelachen onderweg, ze hadden plannen gemaakt. Ziezoo, ze konden in de boot stappen, eindelijk! De fietsen stonden veilig. Ze zouden voor waterratten spelen. Nu waren ze als echte Hollandsche jongens in hun element.

't Was fijn op 't water.

Vlug en kort plasten de riemen.

„Daarheen,” zei Jan, die stuurde. „Daar is de weg naar de plas.”

Weldra schoof hun boot tusschen 't riet in. 't Was een heel smal slootje waar ze door moesten. Maar ze genoten. Echt avontuurlijk, zoo in het biezenrijk, waarin ze geheel verscholen waren.

Bob vergat geheel, dat hij iets verkeerd deed. Hij genoot volop van de watertocht die zoo heerlijk was.

In de verte stond een fabriek aan de sloot. 't Vaarwater werd daar weer breeder.

Er waren schilders bij het gebouw bezig. In hun vroolijkheid riepen de jongens wat tegen de schilders. Van „goeden morgen” en van „mooi weer vandaag”.

De werklui keken om, grinnikten wat om die schreeuwende roeiers.

Eén riep: „Houd je roer recht, kaperkapitein!”

Toen gebeurde 't ineens, door Jans antwoord. Hij riep terug: „Ja hoor, kladschilder!” En hij greep een oude lat, die in de boot lag, en smeed die naar de werklui toe. „Daar! Daar heb je een kaperkogel.”

De schildersbaas keek boos, maar werkte door. Maar een jongere schilder, een met rood haar en een wild gezicht, was nat gespat door de neer-

patsende stok, en wierp dien nijdig naar de jongens.

De schildersbaas riep nog: „Kom Kees, laat die kwajongens maar, toe kerel, 't zijn maar jongens! Maak je niet driftig. Jij bent toch ook een jongen geweest. Maar de knecht schreeuwde terug: „Dat kan me niet schelen,” en schor klonk z'n booze stem tegen de jongens: „'k Zal je leren, bengels!”

De jongens schrokken. Jan stuurde zooveel mogelijk naar den overkant, en de beide anderen roeiden uit alle macht.

Een steen vloog rakelings langs Bobs hoofd. Hij schrok geweldig. Wild plasten de riemen in 't water. Verder en verder kwamen ze bij den gevaarlijken schildersknecht vandaan. Z'n steenen konden de boot al niet meer raken. Ze kletsten in 't water neer.

De steengooier balde nog eens z'n vuisten, woedend, dat de jongens ongedeerd verder gingen.

Jan begon te lachen, want de angst was voorbij.

„Hou op, jô,” stootte Bob hem aan. „Wat heb je daar nu aan? Wees stil!”

Voort ging het weer, voorbij woonschepen aan den eenen en huizen aan den anderen kant. Verderop was het meer. Daar moesten ze heen.

Even had de schrik Bob bang gemaakt. als de steen eens raak was geweest! Wat dan?

Maar dadelijk praatte hij 't weer goed. Het had op de fiets immers ook kunnen gebeuren. Neen, hij kon gerust doorroeien.

Toen ze de plas opdreven was 't weer rustig in Bobs hart. De warme, stralende zon, die hel schitterde in het golfgebobbel, maakte alles mooi, ook bij Bob.

VI.

EEN HEELE DAG IS LANG.

Ze genooten op het water, de drie jongens.

Nu eens roeide de een, dan weer de ander, en ook het sturen werd om de beurt door elk een poosje gedaan.

Voor hen lag de groote plas, en 't andere eind was ver, heel ver weg.

„Daar heb je een eilandje,” zei Piet na een poosje. „'k Vind, we moesten er maar eens heen om te eten.”

Hij had een rietbosje aangewezen, dat heel eenzaam in 't midden van het water lag.

„Ja!” juichte Bob, „daar moeten we heen.”

Jan vond 't ook best, en weldra bereikten ze het eilandje.

„'t Lijkt wel alleen riet”, zei Jan. „We kunnen er niet op.” Ze roeiden er om heen.

„Toch zie ik land, kijk hier maar tusschendoor,” riep Piet.

„Zeg,” zei Jan, „we zullen eerst een eindje er vandaan roeien, dan zetten jullie er een flinken gang in, en ik zal precies op 't riet aansturen.

Dan blijven we er midden in zitten." 't Vond alweer algemeene instemming.

Ze roeiden eerst weg. Toen draaide Jan het roer en — regelrecht gingen ze op 't riet aan, met geweldige vaart.

Jan bleef sturen, en Bob en Piet roeiden elk met een riem. Ze trokken, alsof hun leven er van afhing.

Even nog Daar ruischten de eerste riethalmen opzij en 't bootje schoot het rietrijk binnen, dadelijk in z'n vaart gestuit.

Nog één keer trokken de jongens uit alle macht. De boot werkte omhoog, tegen grond op.

Bij het roer sloten de eerste riethalmen zich weer tot een dicht gordijn, en midden in 't rietland lag stil en mooi de roeiboort.

„Nu ziet niemand ons,” zei Piet.

„Leuk,” vond Bob, „zoo midden in 't water, zoo eenzaam, alsof we schipbreukelingen zijn.”

Ze begonnen te eten.

Wanneer ze even stil waren en niets spraken, hoorden ze, hoe de wind zacht deed ruischen dat prachtig geel-groene gordijn, dat maar wuiven en buigen wilde, als kwam aan 't begroeten der indringers geen einde.

Piet was 't eerst klaar. Hij ging eens boven op de plecht staan en een poosje tuurde hij over de gladde watervlakte.

... loerden ze met z'n drieën over 't riet heen.

Plots dook hij naar beneden.

„Er komt een kerel aanroeien, zeg, in een heel klein bootje. Net een struikroover, met een groote, zwarte baard. Hij komt hierheen.”

De boterhammen en de cake verdwenen meteen in het bootkastje onder de stuurbank, en gebukt staande op de zitbanken, loerden ze met z'n drieën over 't riet heen.

In hun geheimzinnig spel hadden ze de petten andersom gezet, de klep naar achteren. In hun harten trilde de blijdschap over avontuurlijke dingen, die wel gebeuren konden.

„D'r zit een meisje ook in z'n boot,” zei Jan zacht.

„Hij komt hierheen,” fluisterde Bob, met van stille angst bevende stem.

„Zou hij ons gezien hebben? Zouden we hier niet in mogen?” Ze hoorden de riemen al neerplassen, ze konden duidelijk het meisje in de boot zien.

Geen der jongens durfde meer fluisteren. Ze gingen onder in de boot zitten. Ze waren blij, dat het riet hen verborg voor het oog van den vreemden man, en stilletjes neergehurkt wachtten ze, of die roeier om hen gekomen was.

Daar hoorden ze spreken. De schuilvinken keken elkaar aan en probeerden te verstaan, wat ze hoorden.

„Vader, ik zie ze niet meer hoor. Waar ze gebleven zijn? Maar op 't eiland kunnen ze niet zitten. 'k Zie niets.”

'n Bromstem antwoordde: „Straks zal je ze wel zien, als je op 't land staat. 't Riet zit er nu voor.”

't Riemplassen ging vlak voorbij de jongens heen.

Dof viel even later een riem neer op de banken van 't vreemde bootje. Een gestommel deed vermoeden, dat iemand op 't eiland wilde gaan.

Doodstil was 't een poos, en de jongens wachtten maar.

Toen verscheen boven het riet op 't eiland de vreemde man met den grooten, zwarten baard.

Hij wrong zich door 't riet heen. Mooie roode bloemen, die langs de wuivende stengels omhoog geklommen waren, en schoon bloeiden in de zonneschijn, werden door hem opzij geduwd.

De jongens zagen den eigenaardigen man, die zoo vreemd woest leek en in z'n enkele boezeroen en met z'n scheeve pet een angstige indruk maakte.

Hij scheen tusschen 't riet te zoeken. Als hij terzijde zou zien, zou hij de jongens ontdekken.

Ineens begreep Jan, dat die man niet *hen* zocht. Daarom sprong hij op, en riep met vaste stem: „Dag baas!” De man keek verwonderd om. Even lichtte er schrik in z'n oog. „Dag jongheeren. Zit jullie hier?”

Weer liep hij voort, zoekend.

Bob en Piet waren ook opgestaan. Ze keken elkaar eens aan. Waren ze nu voor dien vent bang geweest? Flauw een beetje. En toch leuk, dat stille bange voor niets.

„Wat doet u daar?“ riep Bob.

De man keek op. „'k Zoek wat,“ zei hij terug.

Hij bukte, en liet zien, wat hij opgeraapt had. In z'n hand hield hij een ei.

„Ik zoek hier altijd eieren, jongeheeren. 'k Was bang, dat jullie ze stuktrappen zou, zie je. Anders ga ik 's morgens vroeg of 's avonds alleen. Maar niet verklappen hoor, want 'k mag geen eieren rapen, 't zijn eenden van een ander.“

Weer bukte hij, en in z'n pet borg hij al de eieren, die hij vond. Toen ging hij weer naar z'n bootje, en met een: „g'n dag, jongeheeren“, vertrok de wonderlijke man, weer verder de groote plas op.

De jongens keken hem na. Wat echt was dat bezoek!

„Dat hadden we moeten weten,“ zei Piet na een poosje. „Dan hadden wij ze opgeraapt.“

„Nou,“ zei Bob, „dat was fijn geweest!“

Maar Jan kwam tusschenbeide: „neen, jongens, gelukkig dat we 't niet wisten. Want die vent was vast kwaad op ons geweest. En met zoo'n woest-aard midden op de plas? Dank je wel, hoor.“

Ze keken nog eens naar den weggroeienden eierzoeker. Z'n lichte bootje gleed vlug voort over 't meer. In de verte waren nog meer rieteilandjes. Daar ging hij zeker heen.

De jongens gingen weer eten. Bob smulde van z'n heerlijke aardappelcake. „Die goeie Moeder toch!” moest hij weer denken. „Ze moest eens weten, waar ik nu ben.”

Bob wilde daar niet aan denken. 't Was aldoor het stille verwijt, dat 't mooie leelijk maken wilde. Neen, dat mocht niet. Hij moest genieten.

Piet zat maar stil in 't riet te kijken. Hij was al lang klaar. „Ik ga ook zoeken,” zei hij. „Misschien liggen er nog meer eieren.” Hij sprong aan land, en stapte tusschen 't riet rond.

„Wel neen, jô!” riep Jan. „Hij heeft ze wel allemaal weggehaald. Die man weet precies de plekjes, geloof dat maar.”

Een poosje later waren ze met z'n drieën aan land. Ze vonden geen eieren meer. Toch moesten ze wat doen, en daarom plukten ze bossen mooie roode bloemen.

„Voor Moeder,” dacht Bob.

„Jongens,” riep Jan, „ik krijg dorst. Gaan jullie mee terug om wat drinken te koopen? Ik wil een kogelfleschje in de boot hebben.”

Ze wilden alle drie wel weg. Zoo lang op 't eiland, 't begon al weer te vervelen.

Ze sprongen in 't schuitje. Maar toen ze de boot wilden afduwen, merkten ze pas, hoe *vast* ze was geloopt in de modder. Met hun riemen als vaarboomen duwden ze uit alle macht. Maar de boot wilde niet.

Bob had geen riem en kon niets doen.

„Dat is leelijk,” bromde Jan. „Wie zal ons hier vinden, als we niet los kunnen komen. Toe Bob, duw ook eens mee.”

Bob sprong aan land, en weer duwden de jongens, zoo hard ze konden.

Eindelijk kwam er beweging in 't bootje. Nog meer spanden ze hun krachten in, en langzaam begon 't schuitje te glijden.

Verder en verder ging het, langzaam aan makkelijker. Bob hield op met duwen. Eenzaam bleef hij op 't eiland staan, terwijl de beide anderen het schuitje geheel uit 't riet werkten. Weldra dobberden ze weer op 't vrije water.

Piet grinnikte, plots vervuld met plaagzucht, nu het nieuwe gevaar ook weer voorbij was: „Blijf jij maar daar zitten, hoor Bob. Je zit er goed.”

Werkelijk roeiden de jongens weg. 't Leek, of ze 't meenden. Bob riep over 't water: „Toe nou, flauwerds, haal me even op, hierzoo, waar die man z'n boot gelegen heeft.”

Maar ze bleven rondroeien, en plagend riepen ze terug van Robinson Crusoe.

Als de jongens soms ver weg roeiden, kwam in Bob een stil verwijt boven, en daarbinnen in hem was het of er iets zei: „Dat zou je echte loon zijn, bedrieger van je ouders, als ze je hier alleen lieten, ook als 't straks donker wordt.”

Er kwam verdriet in Bobs hart. 't Was van angst en zelfverwijt.

Ze kwamen hem ten laatste toch maar ophalen. Ook plagen ging vervelen.

Bob was blij weer in het schuitje te zitten. Weg danste weer alle berouw, en een stem die om wraak riep over het plagen won het in Bobs hart.

Nu kon hij nog niets vinden om 't ze betaald te zetten. Maar hij zou naar 't oogenblik zoeken, om wraak te nemen. Vast! Eerst maar drinken halen. En pret maken.

't Was voor de jongens, of er al heel veel uren waren voorbij gevlogen, en toch was 't nog geen middag. Ze hadden ook al zooveel beleefd.

Piet en Jan stapten uit. Bob zou in de boot wachten, terwijl zij wat koopen gingen, voor Bob meteen.

Zoo bleef hij alleen en in het smalle vaartje, dicht bij de brug, draaide en dreef hij wat heen en weer.

Alleen in de boot met een los roer viel toch niet mee.

Een poosje later kwamen de jongens terug. Ze hadden kogelfleschjes gehaald, voor elk een rood.

Bob dacht, toen ze er aankwamen plots weer aan z'n wraak. Zou hij weggroeien naar 't midden van de groote vaart, en ze maar laten roepen?

Neen, toch maar niet; want hij had dorst. Nog maar een andere plaaggelegenheid afgewacht.

Weldra zaten ze weer in de boot en roeiden ze het meer opnieuw op. Dan lieten ze zich een poos drijven en pretmakend genoten ze van de bruisende inhoud van hun fleschjes.

Heerlijk kriebelde en prikkelde het scherpe vocht in keel en mond en neus.

Die pret was ook weer gauw voorbij. En weer roeiden ze. Ze wilden nu echt naar 't andere eind van de plas.

Eindelijk kwamen ze daar ook, na lang roeien. 't Waren er al bloemtuinen, waartusschen smalle slotjes liepen, waar je haast niet roeien kon.

Ze gingen eens aan land om weer bloemen te plukken, nu mooie kweekbloemen.

Maar een tuinder zag ze en dreef hen op de vlucht. 't Was een groote toer om heel gauw weg te komen in de smalle watertjes.

Alweer kwamen ze op 't meer uit. Toen was het, of de pret van 't roeien afging. Een heele dag was ook zoo lang!

„Ik weet wat,” zei Piet. „We laten ons bootje

stil drijven, en we gaan op den bodem van ons schuitje slapen, zoodat niemand ons zien kan."

„Ja," riepen de anderen, en Bob voegde er aan toe:

„Dan denken ze misschien, dat we verdronken zijn. 'k Wou, dat ze ons kwamen oppikken."

De riemen werden binnen boord gehaald, en de jongens gingen op den bodem liggen.

Zacht dreef het bootje voort, langzaam weggeblazen door den zwakken wind. Voort ging het, naar den weg toe.

Maar de weg was ver.

Nu en dan loerden ze over den rand heen, of *nog* niemand hen oppikken kwam. Dan lagen ze weer lang te droomen en te lachen.

Ook dat drijven ging vervelen. Ze schenen wel niets leuks meer te kunnen bedenken. Kwam het soms, omdat ze geen echte, trouwe vrienden waren?

Ze sprongen alweer overeind.

Vlak bij den weg waren ze tóch gekomen.

„O jô! een fort. Kijk daar."

Samen keken ze in de aangewezen richting. De wind had hen zachtjes aan voortgeblazen, tot dicht bij 't fort.

„Zullen we er op gaan, om alles te bekijken?" vroeg Jan.

Ze roeiden naar de fortgracht. 't Was weer een nieuw pretje. 't Lokte wel aan, dat soldatenhuis.

Overall was het vol prikkeldraad, nergens konden ze aan wal.

„Er komt nooit een vijand in,” meende Bob. „Ze komen er nooit doorheen.”

„Of ze schieten het allemaal eerst stuk,” zei Piet. „De Duitschers hebben nu van die zware kanonnen. Van de Veluwe af kunnen ze Amsterdam wel platschieten.”

„Ik hoop maar, dat ze niet met schieten beginnen,” zei Jan. „Mobilisatie is al erg genoeg. Laat het maar gauw weer vrede worden.”

„Och waarom,” pruttelde Piet tegen. „Nu is er tenminste wat te verdienen. Mijn vader wil wel altijd mobilisatie houden.”

„Maar alle mensen worden ook geen O. W.-ers,” spotte Bob opeens. Z'n stem was vol nijdigheid. Hij dacht aan thuis, waar Vader en Moeder hard werken moesten. En hij dacht aan al de andere mensen, die lijden moesten door den oorlog.

Piet lachte weer een beetje, maar toch zweeg hij.

Ze roeiden voort, en schuifelden langs den fortwal met hun schuitje. Ze kwamen bij een trapje, en legden er hun boot vast. Even later stonden ze op den wal, en klommen ze de hoogten op, tot dicht bij de kanonnen.

Maar een oude sergeant kwam ook deze pret in de war sturen.

„Wat moeten jullie hier? Marsch!” klonk z'n knorrig commandostem.

„We willen hier zoo graag kijken,” zei Piet.

„Maak dat je weg komt,” bromde de gestreepte man weer.

De jongens keerden om. In de verte hoorden ze 't gesmoorde lachen van mannen. Ze keken nog eens om. Bij een der kanonnen zagen ze een troep soldaten. De oude sergeant liep naar hen toe.

„Ze lachen zeker om ons,” meende Bob. „Omdat we bang werden voor dien leelijken brommer.”

Toen ze wegroeiden door de fortgracht stonden de soldaten hoog boven op het fort hen toe te lachen.

De jongens wuifden terug, maar toen ook de oude sergeant over den groenen heuvel heen kwam loeren, keken ze niet meer, en roeiden voort.

Maar nu was *alle* pret weg. Ze wisten niets meer te doen.

„We gaan naar huis,” zei Jan opeens. „'t Is nog een flink eind roeien en 't is al een stuk in den middag. Dan hebben we nog een mooi tijdje om te fietsen.”

Doordat de pret weg was, gingen de riemen traag plassend door 't water. Aan den langen roeitocht scheen haast geen einde te komen. Eigenlijk had niemand meer zin in roeien, ook niet in sturen.

Bob had van de verboden vrucht gegeten, en hij had er even van genoten.

Nu vond hij het niet prettig meer. Z'n vrienden waren niet gezellig. Piet was een onaangename jongen, dat wist Bob nu nog te beter. Wie zou de oorlog nu *mooi* vinden?

Wat hij van Jan zeggen moest, dat wist Bob niet. In elk geval was 't geen vriend van hem.

Neen, er was toch maar niets mooiers dan z'n eigen thuis, en niemand was liever dan z'n Moeder en z'n Vader. En hun juist was hij ongehoorzaam geweest! Heel langzaam, maar toch sterker steeds kwam de gedachte bij hem op: „Had ik 't maar niet gedaan.”

VII.

BOBS WRAAK.

„Toe, jij moet ook eens doorroeien,” riep Piet tegen Bob. „Je zit maar nijdig te kijken, inplaats van te maken, dat we gauw aan land zijn.”

Bob roeide weer. Door z'n nadenken had hij de riemen laten sleepen.

Hij keek Piet aan, en in z'n oogen vlamde iets van haat. „Wat hinderde het, of hij even rustte, of hij dacht aan z'n huis, waar alles toch veel mooier was dan hier in de boot bij jongens, die z'n echte vrienden niet waren. 't Was toch nog vroeg!”

Plots sprong Piet op. „'k Krijg nog geld van je, Bob! Ik wil dadelijk de leege fleschjes terug brengen, en dan moet ik ook geld van jou hebben. *Ik heb ze betaald.*”

Bob haalde z'n beurs te voorschijn, en een van de twee kwartjes gaf hij aan Piet.

„Hier!” snauwde hij.

„Merci. Maar dat is niet genoeg. 'k Moet ook nog 33 cent voor de boot van je hebben.”

Met schrik bemerkte Bob, dat hij nu te weinig

had. Want den gulden van vader zou hij vast niet uitgeven.

„'k Heb nog maar een kwartje,” zei hij. „Hier, pak aan. De rest krijg je wel.”

„Ook mooi van je, uitgaan en niet mee betalen. Maar 't hindert *mij* niets hoor, *ik* heb nog genoeg!”

En Piet liet het geld in z'n portemonnaie rammelen. „Wanneer krijg ik de rest dan van je?”

„Na de vakantie, of als ik je eens eerder zie. 'k Moet nog een gulden van mijnheer Visser hebben.”

Weer roeide Bob voort.

Ze waren in de vaart gekomen, waar de woon-schepen lagen, en waar het brugje dicht bij was.

„Naar de kant,” kommandeerde Piet. „Jan en ik gaan eerst de fleschjes wegbrengen en wat lekkers koopen. Jij hebt geen geld meer, Bob, dus blijf jij maar in de boot oppassen tot we terugkomen. Jij kunt toch niets koopen.”

Bob voelde zich heel ongelukkig. Z'n zoogenaamde kameraad, die al meer dien dag geplaagd had, begon nu op zoo'n wijze te spreken.

En terwijl ze 't bootje naar den wal lieten drijven, dacht Bob: „Wacht maar jongetje, 'k zal 't je wel betaald zetten.”

Weldra was Bob opnieuw alleen gelaten.

't Duurde heel lang voor de jongens terugkwamen.

Eindelijk zag Bob ze in de verte aankomen. Maar plots verdwenen ze weer.

„Ze zijn zeker een winkel binnengegaan,” dacht Bob.

Even later zag hij ze opnieuw in de straat. Ze schenen te snoepen, en hadden groote pret.

Een paar meisjes liepen de brug over, en toen ze bij de jongens kwamen, hielden deze ze aan, tenminste, de meisjes bleven staan.

Wat er eigenlijk gebeurde zag Bob niet goed. Ze bleven met z'n vieren op dezelfde plaats staan, altijd maar pretmakend.

Bob mocht wachten, lang wachten, en kijken.

„Wat 'n gemeenerd, die Piet,” zei hij hardop, en zonder het zelf te weten balde hij z'n vuisten. „Ze laten mij maar stil hier alleen, en *zij* maken daar pret, en *zij* snoepen. Omdat ik geen geld meer heb, mag *ik* toekijken. Ja, die meisjes konden natuurlijk wèl wat krijgen. Maar 'k vertik het langer zoo te wachten, 'k zal ze wel krijgen, ik roei alleen weg naar den verhuurder.”

Bob gooide het touw los, waarmede hij 't bootje had vastgelegd aan een schuit.

Langzaam dreef hij weg.

Maar 't viel niet mee, nu niemand stuurde.

En dan straks in de nauwe slootjes! En voorbij de schilders! Neen, alleen durfde hij toch niet weg. Maar hij kon ze wel op den kant laten

staan, als ze terugkwamen. Ja, *dat* zou hij doen.

Zoo roeide Bob weg, de sloot uit, en de breedere vaart in. Daar bleef hij rondrijven, en in stilte begon hij zich te verheugen, omdat hij zóó wraak nemen zou. Want zonder boot zouden ze hun fietsen niet terug kunnen krijgen. Z'n plan was mooi, was prachtig, zóó zou hij 't Piet betaald zetten.

Hij kon de jongens wel niet meer zien, maar het brugje *moesten* ze over, en daar keek hij dus telkens heen.

Eindelijk kwamen Piet en Jan aanslenteren, alleen.

Ze liepen het smalle vaartje langs, en Bob deed, alsof hij naar hen toe wilde roeien. Maar moedwillig liet hij de boot steeds draaien en hij kwam niets dicht bij.

„Bob, schiet op, dan kan ik zittend mijn reepen opeten,” schreeuwde Piet.

Toch kwam de boot niet nader.

„Hij doet het met opzet, hoor!” riep Jan. „Zeg Bob, kom nou.”

Toen begon Bob te lachen, en hij schreeuwde terug: „Jullie hebt mij laten wachten, en nu laat ik jullie wachten. Zie maar eens, hoe leuk dat is.”

Inplaats van dicht bij te komen liet Bob het schuitje verder afdrijven.

„Nu nog mooier!” brulde Piet plots. „Zal je

wegroeien, leelijke kale hals? Dan zal ik je helpen!"

Hij bukte zich en greep een kei. Hij mikte. Suizend vloog de steen door de lucht, en viel bij de boot in 't water. Hoog sprongen de waterdruppels op. Bob zat onder de spatten.

Woest greep de jongen in 't bootje de riemen. Gingen ze gooien? Dan ging hij nog verder weg. 't Werd meenens, de steengooierij.

Piet wierp steen op steen in wilde woede weg, en Jan begon ook al mee te helpen.

Bob was angstig geworden. Z'n heele lichaam trilde van groote bangheid. En woester trok hij aan de riemen om weg te komen.

En hij kwam weg.

De steenen konden hem niet meer raken, hoe Piet zich ook inspande om ver te gooien.

De bangheid had Bobs wraak doen verdwijnen. Nu wilde hij de jongens wel weer ophalen. Daarom riep hij, terwijl hij 't bootje uitdrijven liet, en niet oplette, waar het heenging:

„Als je niet meer gooit, zal ik je komen halen.”

„Nou goed,” zei Piet, „maar als je weer blijft ronddraaien, begin ik opnieuw te gooien. 't Kan me niets schelen, al krijg je er een tegen je hoofd.”

Toch was Bob nog niet heelemaal zeker van Piets bedoelingen. Nog eens riep hij: „Zal je heusch niet gooien?”

„Neen, neen!” schreeuwden de anderen terug.

Bob wist nog niet precies of ze 't wel meenden. Even nog zat hij te denken, heel even maar.

Toen plots gebeurde het.

Bob had er niet op gelet, dat z'n boot voortdreef, langzaam aan naar de woonschepen toe. Onder z'n roepen was de schuit dicht bij de mooie ark gekomen, dicht bij het prachtige schip met de mooie ramen.

„Kr-kr-krak!” dat geluid deed Bob opspringen, en met één blik zag hij, wat gebeurd was. De punt van zijn boot was in de ruit gevaren, en glasscherven plasten in 't water neer.

Bob werd vreeselijk bang.

O, wat had hij gedaan?

En in z'n angst greep hij met vernieuwde kracht z'n roeispanten beet, en trachtte weg te komen van de plaats, waar hij iets ergs gedaan had.

Even flitste het door hem heen: 't Lijkt, dat niemand 't merkt. Ze schijnen het daarbinnen niet gezien te hebben, dat ik hun mooie ruit heb doorgedrukt.

Toch roeide hij weg, zoo hard hij kon.

Weer ketste een steen dicht bij Bob in 't water neer.

„Jô, Piet, niet gooien! Stil nou ik kom al 'k Heb die ruit daar”

Bob maakte z'n zin niet af. Daar verscheen een meisjeshoofd buiten de arkdeur, en een hand

„Kr-kr-krak“ Dat geluid deed Bob opspringen.

haalde het gordijn achter de gebroken ruit opzij.

De meisjesstem riep: „Ja Moeder, daar gaat ie, hij roeit hard weg!”

Het meisje kwam heelemaal buiten staan, en een juffrouw verscheen in de deuropening.

„Heeft *hij* dat gedaan?” hoorde Bob vragen.

„Ja Moeder, wie anders?”

Ook de juffrouw kwam buiten. Haar zwakke stem klonk over het water tot den vluchteling: „Kom eens hier, jongen, heb jij dat gedaan?”

Bob bonsde met z'n boot in groote vaart tegen den wal op, vlak bij de jongens.

„Toe stap dan in . . . kom, ga mee weg . . . anders pakken ze ons.”

„Wat is er dan?” stamelde Jan.

En tegelijkertijd riep een mannenstem van den overkant, waar een pad was:

„Zeg jongen, wil je eens hier komen, gauw wat!”

„Vooruit dan toch!” brulde Bob in doodelijken angst. „'k Heb die ruit daar stuk gevaren, doordat jullie me gooiden.”

„O,” zei Jan verschrikt, en meteen sprong hij naast Bob en begon wild mee te roeien, en te duwen. Ook Piet was in de boot gesprongen en hij greep het roer.

Snel gleeed de roeiboort voort, naar den plas toe.

„Trek dan toch,” snauwde Piet. „Sukkel ook om zoo'n ruit stuk te varen.”

En ze trokken! Dof en angstig-makend botste het water tegen den boeg van hun boot en ver om hen heen spatten de waterdruppels. De jongens zagen, dat de juffrouw van het schip afstapte, en met den man stond te spreken. Op de andere schepen kwamen ook al menschen kijken.

Ineens liep de man bij het woonschip vandaan, vlug stapte hij 't pad langs, en z'n kwade stem galmde over 't water:

„Hier komen, dadelijk!”

De jongens rilden er van. Kon je begrijpen, dat ze komen zouden. Maar dat nooit!

En sneller nog danste de boot over 't water voort.

De man kon harder loopen, dan de jongens met hun boot konden vooruit komen.

Vlak bij hen op het wegje schreeuwde hij weer: „Zullen jullie nu hier komen!”

De jongens antwoordden niet.

Vlak bij, aan den walkant lag een roeibootje, een kleintje, een licht bootje, dat vlug over 't water dansen kon.

„O,” zuchtte Jan, „hij gaat naar het bootje.”

„Voort dan toch!” grauwde Piet.

Intusschen had de man het bootje bereikt. Vlug maakte hij het touw los, en weldra ging hij de jongens na.

Zijn boot ging veel sneller. Elk oogenblik haalde

hij ze *meer* in. Dien strijd moesten de jongens verliezen. Ze zagen het wel, en toch roeiden ze met inspanning van alle krachten voort.

Op dat angstige oogenblik zei Piet:

„Wat gaat 't mij ook eigenlijk aan, dat die ruit stuk is. Kom Jan, houd op met roeien, *wij* hebben niets gedaan.”

Piet ging rechtop in de boot staan en liet het roer dadelijk los. Hij schreeuwde den man toe: „We komen al terug, baas. *Wij* hebben niets gedaan. *Hij* daar alleen.”

Door die laffe houding van Piet werd ook Jan beïnvloed. Even had hij gedacht: „Dat is valsch van je, Piet. Wij hebben Bob gegooid. Maar toen hij zag, dat de man vlak bij hen was, werden zijn handen slap, en in zijn angst riep hij mee: „Neen, *wij* deden niets.”

Alleen Bob trok nog eens geweldig aan zijn roeispaan. Maar omdat Jan stil hield, had dit alleen tot gevolg, dat de boot een draai nam, en even later botsten de scheepjes tegen elkaar aan. Nog juist bijtijds hield de vreemde man zijn bootje met een haak vast aan 't jongensbootje. Zoo liep het met een stoot af en sloegen de bootjes niet om.

Nu dreven ze samen midden op 't water, vast geënterd als schepen uit den Spaanschen tijd.

Bob voelde zich heel alleen gelaten en diep ongelukkig. Z'n zoogenaamde *vrienden*, ze waren

z'n vrienden niet, dat bleek maar al te goed. 't Was toch ook *hun* schuld, dat de ruit stuk was.

En 't groote, angstige verdriet, dat dien dag al meer bij Bob was opgekomen, kwam nu heelemaal den baas over hem spelen.

Roerloos zat hij, luisterend naar wat er gesproken werd.

„Zoo, zoo,” zei de man, „hebben jullie niets gedaan. Alleen dat ventje daar. Dan moet *hij* maar met mij mee gaan. Stap over, kereltje, hier in mijn boot.”

Bob bleef zitten. Zou hij dat doen? Overstappen? En meegaan? *Alleen* straf krijgen voor wat ze samen gedaan hadden?

Een brandende traan, dien hij niet tegenhouden kon, rolde over z'n wang. In z'n hart was maar één klacht, die niets meer gaf, een berouw, dat te laat kwam: „O, Moeder, had ik maar gedaan wat u wilde.”

Bob kon niet opstaan, hij bleef zitten.

„Een beetje voortmaken, hoor! Vooruit, stap in!”

„Toe Bob,” zei Piet op valsch goedigen toon, en z'n zoo juist nog angstige oogen glommen nu van genot, omdat hij zoo'n mooi middeltje bedacht had om vrij te komen, „toe Bob, jij hebt 't zelf gedaan, en wil je ons mee laten lijden. Ga met dien man mee. We wachten wel op je bij de fietsen.”

Nog bleef Bob stil zitten. Z'n vuisten balden

zich krampachtig samen. Hij wilde dien gluiper, dien O. W.-erszoon wel 't water in stompen, dien huichelaar.

Z'n van tranen verstikte stem brulde 't uit: „Wat ben *jij* een flauwerd! Je hebt toch ook met steenen gegooid, 't is jouw schuld net zoo goed!”

Nu kon hij weer spreken. En hij zei tegen den man: „'k Heb 't niet alleen gedaan, baas. Zij hebben mij met steenen gegooid, hoor baas . . . en — toen ben ik er tegen op gevaren.”

„Nietwaar, we hebben niet gegooid,” schreeuwde Piet terug, en Jan voegde er bij: „We mochten niet in z'n boot, hij roeide weg.”

„Nou ventje, jij bent zeker de schuldige wel. Als je niet meteen nu komt, zal ik je wel uit de boot halen.”

Meteen stond hij op en greep met z'n groote werkhanden naar den jongen, daar op den roei-bank.

Bob zag 't vruchteloze van z'n tegenspartelen in. Langzaam stond hij op en stapte over. Hij ging op de punt van het kleine bootje zitten.

De man liet de schuit der jongens los, duwde de bootjes van elkaar af en roeide vlug terug naar den wal.

Bob zei niets meer. Vol grooten angst zat hij maar te staren over 't water. In de verte verdween achter het riet het scheepje, waarin Piet en Jan

zaten. Zij dansten nu heerlijk *vrij* over 't water, vrij op den plas.

„Wat gemeen van de jongens, wat laf,” bonsde het in z'n hoofd.

De wind begon sterker te waaien. En 't was of 't loeide over 't bootje heen, over Bob heen: „Wat ben *jij* eigenlijk Bob. Weet je 't nog wel van die repetitie?”

Plas, plas, gingen de riemen van het lichte bootje. Elke slag scheen in Bobs hart neer te plassen, elke schok van het schuitje deed hem zeer.

Daar, aan den kant, stonden menschen te wachten.

O, als Moeder dat eens wist. Als ze 't eens zag, dat hij een gevangene was.

Bobs verdriet was groot. Maar voor berouw was 't nu te laat.

Daar gleeed het bootje langs het aanlegsteigertje. Bob was geheel in de macht van z'n vijanden.

VIII.

„EN VENT, DOE NOOIT MEER IETS, DAT JE MOEDER NIET WETEN MAG, HOOR!”

Daar stond Bob, vlak voor de juffrouw. Hij zag haar mooie japon, en hij vond, dat ze wel een dame leek. Haar handen zagen wel niet erg blank, een beetje rood zelfs, maar ze droeg mooie ringen.

Bob wist niet, wat hij tegen haar zeggen moest. Maar de juffrouw begon zelf al. „Dus jij hebt mijn ruit stukgevaren? Er zit niets anders op, dan dat je 't ook weer laat maken. We zullen samen naar den schilder gaan en vragen wat het kost, en dan betaal je mij dat maar.”

Bob antwoordde niet. Hij hoorde 't wel van 't geld, dat hij zou moeten betalen. Maar hij had het niet. Alleen de gulden van Vader was nog in z'n bezit.

Toen de man hem naar den wal roeide, was hij erg bang geweest dat de menschen hem slaan zouden. Maar dat gebeurde niet. De stem van de dame klonk rustig, niets boos, eigenlijk nog wel een *beetje* vriendelijk.

Toch vond hij *nu*, dat ze hem beter een pak slaag kon geven, dan hem te laten betalen. Zoo zou hij immers Vaders gulden moeten uitgeven.

„Jij bent een lompe jongen, zeg! Waarom antwoord je mij niet, als ik je iets vraag. Zal je 't ruit betalen, jong?”

„'k Heb 't niet, juffrouw, dame . . . mevrouw,” stamelde Bob. De gedachte aan 't verdriet, dat hij Vader en Moeder doen zou, als hij om den gulden *alles* zou moeten vertellen, maakte hem in-ongelukkig.

„Heb je geen geld bij je? En die andere jongens dan? Laten die je zoo maar in den steek? Flinke vrienden, hoor! Vertel es, hoe ben je hier gekomen? Waar woon je?”

„Ik woon in Amsterdam, mevrouw. Wij zijn hier met de fiets.”

„En sturen je ouders je dan heelemaal zonder geld weg?”

Er klonk iets in de stem van de dame, dat Bob deed voelen, wat ze dacht. Ze wilde ermee zeggen: „Jij, lompe jongen, jij hebt zeker ouders, die je maar aan je lot overlaten, die 't wel goed vinden, als je eens anders boel bederft. Mooie ouders, hoor!”

Bob voelde, dat hij Vader en Moeder verdedigen moest, en daarom antwoordde hij: „M'n ouders hebben me genoeg meegegeven, maar dat is op.”

„Zoo,” zei de dame op dien eigenaardigen toon.
„Enfin, dan houd ik je fiets maar. Jij moet de ruit betalen.”

„Zet ons over, Carl,” zei ze tegen den man, die Bob had opgehaald.

Ze stapten in 't bootje. Bob voor den tweeden keer. Hij moest mee, en hij deed het, heel gewillig, omdat 't toch niet anders kon.

Toen ze in de straat liepen, kwam het even in hem op: „Zal ik 't ineens op een loopen zetten? Zal ik wegdraven? Maar dan zouden ze vast de politie waarschuwen. En — het was toch wel heel laf, wegloopen. *Hij* had in elk geval de ruit stuk gemaakt.”

En tegelijk dacht hij, dat de dame toch wel goed was. Zacht klonk het van binnen bij hem: „Als je eens alles vertelde aan die mevrouw, ze is niet zoo kwaad, misschien”

„Hier zijn we bij den schilder, jongen. Zal je betalen?”

Bob knikte werktuigelijk „ja,” dacht er één oogenblik niet aan, dat hij 't geld niet had.

„Vooruit dan, mee naar binnen.”

De schilder kwam zelf in den winkel.

„O wee,” dacht Bob, „dat is dezelfde, die we vanmorgen uitgescholden hebben. Als hij mij maar niet herkent.”

De dame vroeg, wat een ruit voor haar schip kostte.

„Ja Mevrouw, precies weet ik dat niet,” zei de schilder. Even was het stil. De man dacht na. Maar door al z'n boosheid heen, had Bob duidelijk gehoord, dat de schilder Mevrouw had gezegd. Hij had 't dan wel goed gezien, 't was toch vast wel een dame. Een heel rijke misschien wel. O, wat had hij gedaan!

„Ik denk een rijksdaalder zoowat,” zei de schilder opeens.

Bob schrok op. Een rijksdaalder!!

„Betaal maar jongen, dan kan je gaan,” zei de dame.

Bob rilde. En zacht klonk z'n stem: „Dat heb ik niet, mevrouw.”

„Heeft hij uw ruit ingegooid?” vroeg de schilder nieuwsgierig.

„Dat doet er niets toe, man,” zei de dame, een beetje streng. „Zorg maar, dat 't er vandaag nog in komt.”

„O,” bromde de schilder, wat verbluft door dat op gebiedenden toon gezegde antwoord. „O ja, dame, ziet u, 't zijn bengels tegenwoordig. Ze durven heel wat. Van morgen waren er ook zoo'n stel in de vaart, enne”

„Ja, 't is erg tegenwoordig,” viel de dame hem in de rede, „maar ik ga, schilder. Denk er om, vandaag klaar hoor. En jongen, kom eens even met me mee.”

Bob gehoorzaamde.

„Waar zijn jullie fietsen?”

„Daar mevrouw,” en Bob wees in de richting van de brug.

„We moeten er maar heen. Als je niet betaalt, zal ik je fiets moeten houden.”

„Maar 'k heb het heusch niet, mevrouw,” jammerde Bob opeens. „'k Heb nog net een gulden, maar die mocht ik van Vader niet uitgeven. Meer heb ik niet.”

„Aha,” zei de dame, „heb je een gulden van je Vader meegekregen. Dus je ouders zorgen *wel* goed voor je. Zeker geld voor 't geval dat je het hoog noodig had. Zoo, dan geloof ik, dat je je ouders nu geen groot *plezier* hebt gedaan. Wat zullen ze thuis zeggen, als je dien gulden niet meer hebt?”

Bob zweeg. Hij wist zelf niet, hoe 't gaan zou thuis.

„En moet je daar ook je roeiboot nog van betalen?”

„Neen mevrouw, dat heeft Piet al.”

„Piet, welke Piet?”

„O, een van de jongens, die nog in de boot zijn.”

„Een mooie vriend zeg, om je zoo in den steek te laten. Hoe is het eigenlijk gebeurd met jullie boot?”

Bob vertelde alles haarfijn, alles van het plagen, dien dag. En van zijn wraak.

„Weten ze thuis wel, dat je roeien ging?”

„Neen mevrouw, Moeder wil 't nooit hebben.”

„Daar heb je 't al. Net wat ik dacht. Je hebt zeker wel een heel lieve Moeder en een beste Vader. Vandaag ben je ze gaan bedriegen, van 't een is het ander gekomen, en nu zit je in de narigheid. Nou vent, ik vind je niets geen *echte*, *flinke* Hollandsche jongen. Je bent een genieperd, een bedrieger, zeg.

Maar vertel me eens, zijn we er haast?”

„Ja mevrouw, dat huisje daar aan de vaart.”

Zwijgend liepen die twee naar den verhuurder. De fietsen stonden achter in de schuur.

„Volk,” riep Bob de gang in. De man kwam voor, keek ietwat verbaasd de bezoekers aan.

„Wat kom je doen?” zei hij tegen Bob. „Waar is de boot?”

„Die komen de anderen straks brengen,” antwoordde Bob, „Ik wil mijn fiets terug hebben.”

„Die geef ik niet,” bromde de man. „Waarom kom jij alleen? Waar zijn de andere jongens? Wat wil je met die fiets?”

„O,” zei de dame, „die zal ik houden, want hij heeft m'n ruit ingevaren.”

„Maar die geef ik niet aan jou, rijke madam! Dacht je soms dat die arme jongen z'n fiets van mij niet terug kreeg, en dat ik die aan jou gaf?

Jij hebt centen genoeg, hoor. Zeg jô, kom jij maar hier. Ze kan 't zelf wel betalen."

Bob stond in tweestrijd. Zoo plotseling kreeg hij hulp, kreeg hij kans op redding. En toch voelde hij, dat die man ongelijk had. Hij was een ruwe kerel, een brutale vent, die man was grof en onbeschaafd. Mocht hij zóó tegen die dame doen? De dame stond toch in haar recht en ze was immers niet onbillijk tegen Bob geweest. Wat moest hij doen? Zich laten redden en mee onbeschaafd en lomp zijn? Of er heelemaal inloopen, zoodat ze thuis alles zouden te weten komen?

Weer klonk hem in de ooren, de uitdrukking van zoo even: „Jij bent geen echte, flinke Nederlandsche jongen. Jij bent een genieperd, zeg."

Hij dacht ook aan z'n Moeder. Als die kerel datzelfde nu eens tegen *zijn* Moeder had gezegd. Dan zou hij heel woedend geworden zijn.

Langzaam aan ging er iets van het goede in Bob doorwerken. Hij voelde het: naar dien man mocht hij niet luisteren. De dame zei, na even gedacht te hebben:

„Goed man, dan ga ik meteen naar de politie. We zullen eens zien, hoe 't gaat."

„Ga je gang, madam," bitste de man terug. Maar die fiets krijg je *nooit*. Hoor je 't goed? *Nooit, nooit!*"

Toen, in z'n woede tegen rijke mensen, begon hij te schelden: „Rijk tuig, hebben *jullie* nooit es een ongelukje. Krenten zijn *jullie*. Kan je niet eens een paar gulden missen voor zoo'n armen jongen? Hij zal het toch zeker niet met moedwil gedaan hebben! Uitzuigers! Op een mooie schuit wonen, hè? En rentenieren, en vooral niet vragen, wat *jullie* zelf uithalen. Van niets worden *jullie* ook niet zoo rijk . . .”

Bob zag, dat de dame een kleur kreeg.

Ze keek den jongen aan, en Bob las in haar oogen: „Hoor je het, jong? Dat is allemaal jouw schuld. Dat moet ik allemaal hooren, dat schelden, die haat, omdat jij mij zomaar ineens m'n ruit hebt vernield. Als ik met je naar de politie was gegaan, had ik niets geen last gehad.

Langzaam draaide de dame zich om.

„'k Zal de politie waarschuwen,” zei ze. „Zoo'n behandeling, man, is ongehoord. Zoo'n onbeschaafd mensch als jij bent, heb ik nog zelden gezien.”

De dame ging heen.

Ze keek naar de vaart. Juist kwam de roeiboort tusschen 't riet door schuiven.

„Zijn dat je vrienden, jongen?” vroeg ze.

„Ja mevrouw.”

„Zie maar, dat zij met je mee betalen, en anders ga ik naar den veldwachter.”

Bob liep naar den walkant.

„Hé jongens, kom eens hier, luister eens!”

Nauwelijks hadden de twee roeiers hun kame-raad en de anderen zien staan, of ze wilden weer haastig in 't riet verdwijnen.

„Kom jullie maar hier, jongens!” galmde de verhuurder over 't water. „Kom maar hier. Dat wijf daar zal je niets doen, zoolang ik er bij sta. Kom maar!”

De jongens kwamen nu naar den wal. Ze legden het bootje vast en kwamen bij Bob.

„Piet, kan jij me één gulden vijftig leenen?” smeekte Bob. „Anders krijg ik m'n fiets niet terug.”

„Kan je begrijpen,” zei Piet. „'k Leen jou niets meer. 'k Krijg nog geld van je.”

„Toe nou, Piet. 'k Zal 't je wel teruggeven. Morgen al. 'k Zal vanavond geld vragen aan m'n tante. Toe nou, help me dan.”

De dame was weer naderbij gekomen.

„Kan jij je vriend niet helpen? Zeg, laat jij je makker in den nood? Ook trouwe kameraden hoor!”

„'k Heb 't niet eens!” schaterde Piet 't brutaal-weg uit. „'k Heb geen geld!”

„Dan is 't afgelopen,” zei de dame. „'k Ga nu de politie waarschuwen.”

En werkelijk ging ze heen. Weldra zagen de jongens haar de brug opgaan.

Toen werd het Bob te machtig. Z'n tranen braken los, en als een kleine jongen stond hij te huilen.

„Neem gauw je fietsen,” zei de verhuurder.
„Fiets gauw weg.”

„Nee,” schudde Bob. 't Zou niets geven. Als de politie er in gemengd werd, liepen ze er toch in.

Enkele menschen uit de huisjes dichtbij, waren komen toelopen.

Ze kregen medelijden met Bob.

Ineens holde Bob weg, de dame achterna. Juist was ze de brug over. Ze keek nog even om, en toen ze Bob aan zag komen, bleef ze staan.

„Heb je 't geld al?” vroeg ze.

„Nee mevrouw,” snikte Bob, „maar 'k wil u wat vragen.” Meteen haalde hij uit z'n zak z'n horloge te voorschijn. Dat mooie klokje had hij kortgeleden op z'n verjaardag van Vader gekregen. Vader had toen gezegd: „Bob, jongen, wees er zuinig op, 't is een mooi horloge. Bewaar het je leven lang.”

Nu had hij 't in z'n hand genomen, en met moeite klonk het: „Mevrouw, als u dit horloge als pand krijgt, laat u mij dan gaan zonder de politie te roepen. Want Moeder mag 't niet weten, nooit. Ze mag 't niet weten van m'n roeien. Dan kom ik Woensdag het geld aan u brengen. Toe mevrouw, mag ik dan gaan?”

Even weifelde de dame.

Toen zei ze: „Vooruit, dat is goed. Geef mij dat klokje, en dan kom je 't Woensdagmiddag maar halen. Dat houden we voor afgesproken. Dag jongen. Je hebt mooie kameraden uitgezocht, een plezierige reis met ze, hoor. Denk er eens goed over na, of je Moeder wel wil, dat je met zulke jongens uitgaat.”

De dame liep door. In haar hand hield ze 't mooie horloge.

Bob keerde terug.

„Wat heb je gedaan?” vroeg de verhuurder.

Bob vertelde van zijn horloge, dat hij tot pand had gegeven.

„Stommerd,” lachte de man. „Dat had je nooit moeten doen. Die rijke gasten kunnen 't best zelf betalen. Je bent een ezel, hoor.”

„Arme jongen,” hoorde Bob een paar vrouwen zeggen.

Hij keek naar ze. Ja, hij was arm, maar anders dan zij het bedoelden.

Weldra zat het drietal op de fiets. Ze gingen weer terug naar de stad. Ze waren niet zoo druk als toen ze kwamen. Bob piekerde er maar over, hoe hij z'n horloge weer terug zou krijgen.

Ze fietsten de brug over. De planken klapten met dof geluid op en neer.

Bob sprak maar niet. Jan zag wel, dat z'n tocht-

genoot heel verdrietig was. En Jan kreeg medelijden.

„Piet,” zei hij, „geef jij hem dat geld nou. Toe, dan zal ik ook een kwartje geven.”

„Vooruit dan, zei Piet. „Hoeveel moet je hebben. Eén vijf en twintig van mij?”

Ze stapten af.

„Hier huilebalk, ezel! 'k Moet 't terug hebben, hoor. Pak an.”

Piet telde Bob allemaal centen en dubbeltjes in de hand.

Jan gaf z'n kwartje.

Bob zocht z'n gulden op. Toen sprong hij weer op de fiets, en met zijn hand vol geld reed hij de dame achterop. „Als ze nog maar niet overgevaren was!”

Harder nog fietste hij haar na. In woeste vaart reed hij haar een klein stukje voorbij, toen sprong hij plots op den grond.

„Mevrouw,” riep hij, „'k heb 't geld al. Mag ik mijn horloge nu terug?”

„Zoo, hebben je kameraden je toch geholpen?”

Bob begon het geld in de hand van de dame uit te tellen. Toen hij al een gulden zestig had geteld, zei ze ineens: „Laat 't nu zoo maar, jongen. Houd de rest maar. Misschien is de ruit niet zoo duur.”

„Maar hoor eens even. 'k Wilde je nog één ding zeggen. Je bent eensdeels een slechte jongen ge-

weest, en dat heb ik je laten merken, hoop ik. Maar toch ben je daar straks flink ook geweest. Want als je naar dien man geluisterd had, was je weggefietsd. En dat heb je niet gedaan. Dat vindt ik tenminste nog een goed teeken."

„Hier, neem aan, hier is je horloge. 't Is een geluk voor je, dat je 't terug hebt. Je maakt mij niet wijs, dat je Moeder niet gemerkt zou hebben, dat je horloge weg was."

Daar had Bob nog niet eens aan gedacht, daarnet. En hij schrok ervan, nu hij het hoorde. Ja, Moeder had het vast gemerkt, en dan En hij hoorde de zachte vrouwenstem weer voortspreken: „Kijk, jij bent met al je bangheid er eigenlijk nog ingelopen.

Dacht je, dat ik om die paar guldens allerlei praatjes hier had willen hebben? Maar ik vind dat 't voor jou zoo wel goed is. Zulke streken moet je in 't vervolg maar laten. En ga nu gauw naar huis. Laat die zoogenaamde vrienden voortaan alleen gaan. Dat zijn lafaards, dat zijn slechte jongens. Daar hoor je niet bij. Jij, jongen, jij moet vechten tegen al die leelijke dingen, en je moet alleen flink zijn, hoor je. Je moet ook je Moeder nooit meer verdriet doen. Als *mijn* zoon deed als jij, dan zou ik erg verdrietig zijn. Ga nu maar gauw naar je Moeder toe. Vecht jij maar voor het goede, wordt flink en wordt een *echte* jongen. En

vent, doe nooit meer iets, dat je Moeder niet weten mag, hoor!"

Toen nam Bob beleefd z'n pet af. En vroolijk, maar toch zacht klonk z'n antwoordt: „Ik dank u wel, mevrouw, heusch ik dank u wel.”

Hij stapte weer op en reed weg.

En terwijl hij Piet en Jan zocht, dacht hij: „Die dame *kent* de jongens wel, ze schijnt een lieve vrouw. Ze lijkt ook wel een goede Moeder”

Bob had zooveel met zichzelf te doen gehad, en hij was nu zoo blij, dat alles goed scheen af te loopen, dat hij er niet eens goed over nadacht, of z'n oordeel over de dame wel goed was. Bob leefde nu alleen van z'n indrukken, en daarom wilde hij alles nu maar als mooi zien.

Had hij er echter eens over nagedacht, of *zijn* Vader of Moeder ook zoo gedaan zouden hebben, als een vreemde jongen hun ruit had stuk gegooid, dan had hij misschien wel gevonden, dat die dame niet als een echte dame had gehandeld.

En had hij niet zoo in angst gezeten, dan had hij misschien ook wel opgemerkt, dat er een vreemde trek op 't gezicht van zijn bestrafster had gelegen, toen ze 't over „vechten voor 't goede” had gehad, net, alsof ze zelf niet meende, wat ze zei.

Bob was nog maar een domme jongen, en hij onthield het gesprek, alsof 't een gesprek met z'n

Moeder was geweest, en dat zij gezegd had, dat hij strijden moest.

Er ligt zoo'n groot verschil tusschen „iets zeggen" en „meenen, wat je zegt."

Ja, hij had het wel goed gehoord. Hij moest vechten, vechten voor het goede. Dat moesten alle menschen. Bob wilde het ook.

O, hij had het zichzelf al eerder beloofd, en nu was 't toch weer verkeerd gegaan. Maar nu zou 't dan heusch beter worden.

En zacht fluisterde hij voor zich heen: „Nu ga ik echt vechten voor het goede. Vast, 'k wil m'n Moeder geen verdriet meer doen"

Bob vergat een ding.

Strijden is goed, maar dat kan niemand alleen.

Echt strijden moet zijn: biddend strijden.

Nu deed Bob alles in eigen kracht, ook z'n nieuwe plan. En dat kon niet goed gaan.

Want menschen alleen zijn zoo zwak

IX.

DIE WREEDE „SPAANSCH E GRIEP.”

't Was enkele dagen later, midden in de vacantie. „Bob,” zei Vader, „ga jij nu eerst de nieuwe bonboekjes halen, 't is nog vroeg, dan ben je gauw terug. Als je dan thuis komt, heb ik je iets prettigs te vertellen. Natuurlijk niet omdat je zoo goed en gewillig wilde zijn om je boodschap te doen, maar omdat ik je dat nu beloof.”

Weldra was Bob op weg. Hij moest in een groote school zijn. Maar gauw zou hij niet klaar zijn, dat zag hij dadelijk, toen hij bij 't gebouw kwam. Een dikke en lange rij stond al te wachten. Een paar agenten waren er bij.

Bob ging achteraan staan, aan den buitenkant. Dan kon je tenminste nog zien, wie en wat er voorbij ging.

Telkens kwamen er nog meer menschen bij. Spoedig was Bob niet meer de achterste. Achter hem was een groot stuk aan de rij vastgegroeid.

„Die daar aan den overkant hebben ook wat,” zei een vrouwtje tegen een ander, die vlak bij Bob stond.

„Zoo, wie dan ?”

„Ja, daar in den winkel aan de overzij. Verleden week is er al een zoon gestorven, en nu twee zoons tegelijk aan de griep.”

„Verschrikkelijk,” zuchtte de ander. „Er komt hoe langer hoe meer ellende in ons land.”

De vrouwen babbelden voort. Bob luisterde er niet verder naar. Hij had zelf aan zooveel dingen te denken, nu hij plots over sterven hoorde spreken.

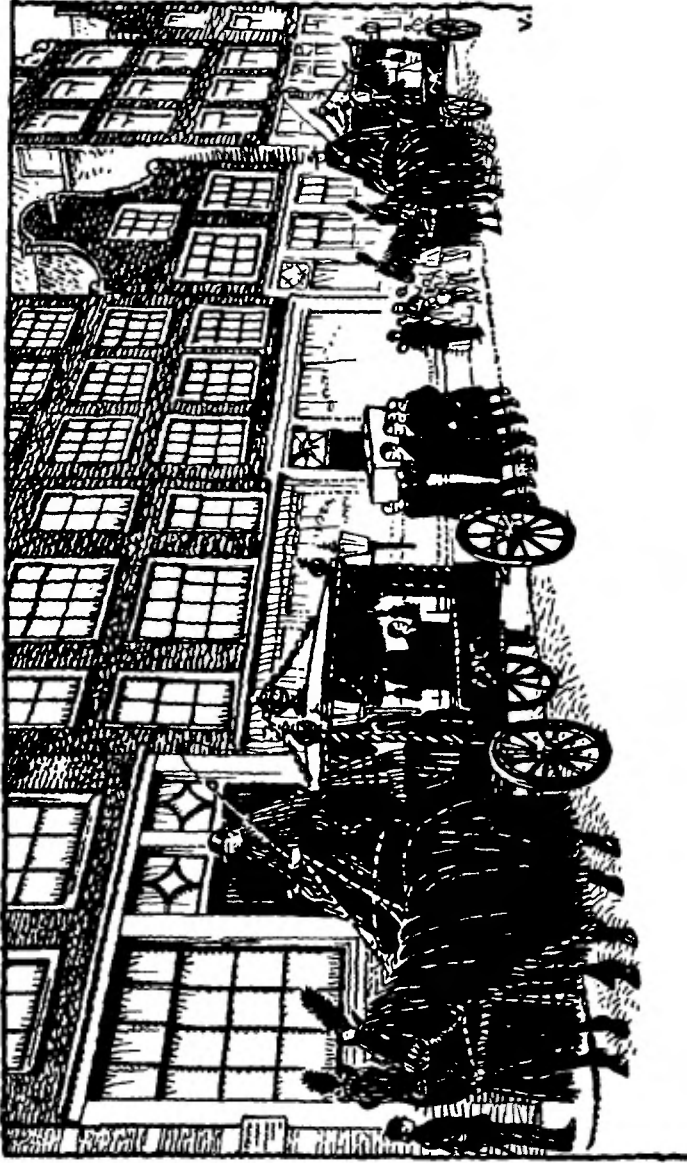
Een poosje later reden aan den overkant enkele rijtuigen voor. Twee ervan waren lijkkoetsen. Ze hielden stil voor het huis, waar de twee dooden waren.

En Bob wist het, dat er weer twee gingen naar hun laatste plaats, twee jonge menschen, in de kracht van hun leven plotseling gebroken en neergeworpen.

Bob had in de laatste dagen zooveel over sterven hooren spreken. Dat was begonnen, toen voor 't eerst in de kranten het bericht kwam van de gevreesde ziekte, die in 't buitenland al zooveel slachtoffers had gemaakt.

Bob had gehuiverd, toen hij 't zich had ingedacht, dat die ziekte ook in Nederland gekomen was. Langzaam aan werd de Spaansche Griep het onderwerp van veler gesprek. Overal waren slachtoffers der vreemde ziekte.

Bij Bob thuis was nog niemand aangetast. Maar

Zie, daar droegen ze de zwarte kisten naar buiten . . .

haast ieder kreeg het. Soms lagen heele gezinnen ziek te bed. Niemand had het drukker in die dagen dan de dokters. Zóó was je nog gezond, en ineens werd je gegrepen. De griep kwam onverwacht, en bracht de menschen vaak aan den rand van het graf.

't Maakte Bob onrustig, terwijl hij, daar wachtend in de rij, er over dacht.

Zie, daar droegen ze de zwarte kisten naar buiten, een voor een. Ze werden in de koetsen geschoven, en prachtige kransen hingen voor den ingang. Toen kwamen menschen, zwaar in de rouw, in de volgrijtuigen plaats nemen.

Vreemd deed het Bob aan, die hooge zwarte, glimmende hoeden. 't Was alles zoo ontzettend droevig.

„Doodgaan is droevig,” dacht Bob. „Ik wil niet graag dood. 'k Wil leven!” En alsof hij de vreeselijke ziekte klaar zag staan, om ook hem te grijpen, als hij nog langer keek, keerde hij z'n gezicht af van den rouwstoet. Toch, al keek hij niet meer, kon hij niet aan iets anders denken.

Het droevig-angstige van het leven in den mobilisatietijd had ook den jongen Bob aangegrepen.

En hij *moest* kijken, toen z'n buurvrouw zei: „Kijk eens, dat rijtuig heeft een bruin paard, niet eens een zwart.”

„Ja,” zei de ander, alweer op zuchtenden toon,

„ze moeten er zooveel begraven, ze hebben geen zwarte paarden genoeg, ze hebben geen tijd meer om de paarden te verven.”

Ieder had het in de rij over de moordende griepziekte. Bob was 't liefst weggelopen, en hij had wel willen gaan pretmaken met andere jongens. Al die narigheid had hij wel willen vergeten. 't Was of telkens in hem een stem vroeg: „En Bob, als jij ziek werd, en sterven moest, wat dan? Zou je sterven kunnen?”

En dan klopte als antwoord zijn geweten heel onrustig. Dat kwam van het bedrog met de Fransche repetitie. Dat kwam van de stille roei-partij, waarvan niemand iets weten mocht. Het kwam ook van al het moeilijke, dat Bob na dien tijd ondervonden had. Hij had willen vechten voor het goede. En het kwade was, ook na dien roeidag, toch weer sterker geweest.

Thuis was hij een ijverige, goede jongen geweest vanaf dien avontuurlijken eersten vacantiedag. Hij had geprobeerd voor z'n ouders ijverig te zijn. Maar aan wie zou hij hebben willen vertellen, *hoe* hij aan 't geld was gekomen, dat hij Piet had terugbetaald, een paar dagen geleden? 't Was toch ook weer met leugens gepaard gegaan.

Ja, die dame had wel gelijk gehad. Van 't een kwam het ander. Waarom had hij maar niet meteen alles 's avonds thuis verteld? Dan was

het dadelijk afgeloopen geweest. Dan had Vader hem dat geld voor Piet wel gegeven. Nu had hij z'n tante weer bedrogen, toen hij haar verteld had, dat hij een boek moest koopen. Ze zou steeds vragen om dat boek, waarvoor ze geld had gegeven. Ze zou het willen zien. Maar hij had het niet. 't Geld was in Piets zak terecht gekomen.

Nu droeg hij altijd door, z'n schuldig geweten met zich mee. Hij kon 't niet winnen van het verkeerde. Hij zat heelemaal gevangen. Thuis *dachten* ze wel, dat hij een goede, aardige jongen was. Maar 't was *niet* zoo.

En als hij op dit oogenblik eens ziek werd, en sterven ging?

Al dien tijd in de rij was hij er mee bezig. En toen hij eindelijk, *eindelijk* met z'n bonboekjes naar huis kon gaan, toen *bleef* de onrust in hem.

Waarom moest hij ook juist dien morgen de twee lijkkoetsen zien? Waarom toch?

„Dag Bob, dag jongen,” zei Moeder, „ben je daar weer. 't Heeft lang geduurd, hè vent? Verbazend lang!”

„Ja Moeder,” zei Bob, zonder er bij na te denken. Hij merkte 't niet eens, dat z'n Moeder zoo teer tot hem sprak, net alsof ze blij was, dat ze haar jongen weer zag.

Moeder legde haar hand op Bobs hoofd.

„Heb je niet gezien, dat Vader niet in den winkel was?”

„Jawel Moeder,” antwoordde Bob, plotseling opmerkzaam. Waarom legde Moeder *nu* juist haar hand op hem. Zou ze iets aan hem merken? Was er dan iets bijzonders? En hij vroeg: „Is Vader niet thuis?”

„Nee Bob, een uurtje geleden is er een boodschap gekomen, dat oom Karel zoo ziek is. Ook al griep, had de dokter gezegd. 't Is zoo erg, dat Vader direct komen moest.”

„Daar heb je 't alweer,” flitste het door Bob heen. „Vandaag was ook alles droevig.”

„Moeder,” zei hij ineens, „krijgen alle menschen griep?”

„Heel veel menschen wel, Bob. Maar allemaal, dat weet ik niet.”

„Zou ik 't ook krijgen, Moeder?”

„'k Hoop 't niet, jongen, bid maar tot God, dat Hij je beware.”

Bob liep weg. Bidden? Hij?

Achter in den tuin, tusschen de hooge heesters, stond zijn konijnenhok. Daar liep hij heen. De mooie witte konijntjes zaten met hun wipneusjes tusschen de tralies door te snuffelen. Met z'n vingers streek hij over hun kopjes. Maar hij wist niet eens, dat hij 't deed. Hij merkte niet, hoe graag de diertjes wat eten wilden hebben.

Bob moest maar denken.

Bidden? Dan moest hij ook alles vertellen.
Alles!

Onder het eten was Vader thuis gekomen. Hij zag er ernstig en bleek uit.

„Oom is gevaarlijk ziek. Hij heeft hooge koortsen. Als het maar goed afloopt. Tante is zoo in de war. Neef Karel, die juist thuis kwam, voelde zich ook niets prettig. Dat zal ook wel griep zijn.

Zoo Bob, ben je gauw thuis gekomen vanmorgen? Toen ik voorbij de school fietste, zag ik een dikke rij staan.”

„Hij is een heelen tijd weggeweest,” zei Moeder.

„Dan mag je nu wel eens weten, wat voor prettigs ik je te vertellen had. Vanmorgen heeft de post bericht gebracht over 't Kamp. Maandagmorgen mag je op reis gaan tot Zaterdag toe. Moeder zal je boeltje wel in orde maken.”

Bob glimlachte even. Zoo, midden in het droeve kwam de pret hem blijmaken. Mocht hij gaan kampeeren? Leuk!

„Weet je, wat je nog extra mee moet nemen, Bob? Een paar kilo aardappels, een fleschje petroleum en je broodkaart. 't Lijkt echt, vind je niet?”

Ze hadden het verder druk over 't kamp. Toch was Bob niet zoo uitgelaten vroolijk als anders, wanneer hij iets prettigs hoorde.

De indruk, veroorzaakt door het zien van den lijkstoet, was te ernstig geweest.

X.

EEN VREEMDE KAMPWEEK.

Maandags was Bob al vroeg op. De trein ging om acht uur. Moeder hielp hem met het omdoen van zijn rugzak. Z'n heele hebben en houden zat er in.

Vader zou hem wegbrengen. Bij de straatdeur nam hij nog eens hartelijk afscheid van zijn Moeder. Weer zei ze tot hem: „Bob, jongen, voorzichtig en gehoorzaam zijn, hoor. Gauw een kaartje schrijven.”

„Ja Moeder, dag Moeder!”

„Dag Bob!”

Zoo was hij weggegaan, vlak naast Vader voortstappend. Bij den hoek van de straat had hij nog eens omgezien, voor 't laatst gewuifd tegen Moeder.

Bij 't station was 't druk. Maar weldra vonden ze het clubje, waarmee Bob samen zou reizen naar het kamp.

„Hé Henny,” zei hij opeens, „jij ook hier? Leuk zeg, dan gaan wij samen.”

't Was, of Bob zich aangetrokken gevoelde tot z'n schoolkameraad, die altijd hard werkte, altijd

z'n best deed, en daarom een niet al te dikke vriend met Bob was geweest.

De jongens, die alles durfden en alles mochten waren Bob niet meegevallen, vooral dien wonderlijken dag van 't roeien niet. Vooral nu, na de dagen van stil strijden om 't goede te doen, en toch telkens te verliezen, meende hij een vriend in Henny te kunnen vinden.

Weldra was de tijd van vertrek daar.

Nog even Vaders hand drukken, dan gauw gaan zitten en stil wachten maar. Langzaam aan begon de trein te bewegen, sneller straks onder de donkere overkapping van 't station uit.

Van uit het coupéraampje stond Bob mee te wuiven naar de achterblijvenden, nog eenmaal een vroolijk „dag Vader,” voor 't laatst een blik op 't lachend blij gezicht van dien stil terugwuiwenden man toen was 't Amsterdamsch station voorbij. En voort snelde de trein langs de ijzeren baan, luider tikten de wielen over de rails, de telegraafpalen, ze wipten voorbij. Groote vacantiepret lachte in de jongensoogen. Onzegbare blijheid straalde ook uit Bobs kijkers. 't Leek, of er geen moeite meer bestond voor die vacantievierende jongens, ook niet voor Bob.

Kampeeren was toch genieten, en blij zijn?

En dien dag bleef de vreugde de baas in Bobs hart.

Wat was het echt, toen hij 's middags het kamp binnenstapte. Mooie lichtbruine tenten met vlaggetjes erop, en naambordjes onder de wapperende driekleur.

En hoe gezellig dat eten in de groote vergader-tent, waar al de kampjongens tentsgewijze aan tafel zaten.

Verder dat trekken door de hei en door de bosschen in den namiddag. 't Mooiste was nog geweest, toen ze soldaten hadden aangetroffen aan den rand van een groot dennenbosch.

De soldaten hielden een groote oefening. Ze wachtten aan den boschrand op bevelen. De veldkanonnen stonden klaar om weggereden te worden. De mooie vurige paarden konden elk oogenblik vertrekken met hun zware vrachten.

Wat heerlijk, als de jongens even door de veldkijkers van de onderofficieren mochten zien. Als je daar doorheen zag stonden er in eens allemaal getalletjes op de groote hei. En 't werd nog mooier, als de soldaten precies vertelden, waar dat alles voor diende.

Zoolang de mannen nog rust hadden, hielden ze de kampjongens bezig met allerlei dingen, die een jongen graag weten wil. Hier hoorden ze wat van de werking der kanonnen, daar mochten ze een caisson bekijken, ginds mochten ze op een paard zitten.

Ze genoten, als zoo'n paard dan begon te steigen, en de jongen, die er op zat, erg benauwd ging kijken.

Onverwacht kwam het commando voor ver- trekken. Wat zaten de soldaten vlug op hun paarden en op hun kanonnen en op hun wagens. En wat prachtig holden ze de heuvels over met hun wonder-bewegende karretjes. Geen heuvel was een belemmering. Ze draafden over alles heen.

Bob zei tegen Henny, die aldoor dicht bij hem was gebleven: „Zóó zou ik wel mobilisatie willen hebben, als ik ook maar soldaat mocht zijn.”

„Ik niet,” zei Henny. „Mijn broer is ook soldaat, in Brabant heelemaal. Maar dat is niets leuk. Ze zijn altijd bang, dat de oorlog komen zal. En dan is soldaat zijn verschrikkelijk.”

„Ja,” zei Bob. Aan 't erge van den oorlog had hij weer niet gedacht. Hij had alleen het schijnbaar mooie bewonderd.

De heele dag was verder gezellig geweest. 's Avonds voetballen in 't kamp, en toen het donker was leuk voordragen in de groote tent. Eindelijk samen eindigen.

't Ging precies, zooals Bob 't zich voorgesteld had. De hoofdcommandant las voor uit den Bijbel.

Wat klonk het eigenaardig, daar in de groote, nu stille tent, midden in de bosschen.

Er werd ook samen gedankt en gebeden. Bob dankte en bad mee, met z'n gansche hart.

O zoo stil was het, toen de hoofdleader vroeg, of God deze jongens voor ziekte wilde bewaren. Immers, in de voorgaande kampweek waren er grieppatiënten geweest. En daarvoor was je toch eigenlijk niet in 't kamp.

Een ding vooral bleef van 't gebed in Bobs hoofd nagalmen. 't Was die eene zin van den commandant: „Bewaar ons er voor, dat we in onze blijheid U vergeten, Heere.” Bob peinsde

. . . Als je zonde had gedaan, o ja, dan wist Bob uit eigen ervaring wel, dat je graag den Heere wilde vergeten.

Het booze hart kon dan zoo onrustig kloppen . . .

Maar als je blij was dan vergat je den Heere ook wel vaak. En toch was Hij het, die je dan de vreugde gaf Dan vergat je God te danken.

Bob wist het wel, dat 't met hem dien dag ook zoo was geweest. En nu stond het hem opeens helder voor oogen, dat het verkeerd was. Hij vond 't heerlijk, dat er vanavond juist zoo gedankt werd. Hij was ook dankbaar nu, heel dankbaar

Maar was z'n danken zoo wel goed, zoo zonder dat hij z'n schuld aan z'n ouders had beleden zonder dat hij God om vergeving had gesmeekt . . . ?

Zou hij, als hij thuis kwam, alles durven vertellen?

Ja, dat zou hij. En hij zou ook den Heere om vergeving vragen en dan kon hij ook oprecht God danken.

Hij zat er nog over te denken, toen de jongens begonnen te zingen. 't Was een machtig geluid, dat opsteeg uit al die jongenskelen.

„'k Wil u, o God, mijn dank betalen.”

Wat kon Bob dat flink en blij meezingen nu. Wat was de Heere toch goed. Ja, in 't kamp, daar zou hij een goede, flinke jongen worden. En als hij weer thuis was, zou hij zorgen zoo te blijven. Als eerst alles weer in orde was, dan kon hij opnieuw beginnen.

Met Henny zou hij vriend worden. Dat zou wel goed gaan.

Het verbazend stille van den donkeren nacht, die buiten de tent alles zwart maakte, bracht Bob tot haast verdrietig peinzen. Even dacht hij aan z'n huis, dat nu zoo ver was. In 't kamp was hij toch eigenlijk heel alleen. Allemaal vreemde jongens, niemand die hem straks goeden nacht zeggen zou, . . . heel zacht tegen hem alleen

De avondstilte en de eenzaamheid maakten Bob, net als zooveel andere jongens, vreemd-teer.

In de slaaptent, waar z'n stroobed was, werd hij weer gewoon. Daar was 't leuk. Alleen al te denken, dat je slapen ging in stroo! Och, in de donkere tent kon je je slaapzak haast niet vinden.

Toen ze eindelijk lagen kwam er bijna geen eind aan 't pretmaken. Steeds begonnen ze maar weer, die grappige jongens. Heel laat pas vielen ze van vermoeidheid in slaap.

Bob had ook gelachen in het donker, wild en woest.

't Was ook zoo vreemd, ver van huis, en dan zoo'n stel jongens bij elkaar.

Hij had geen tijd meer om te denken. Aldoor moest hij maar lachen, om die grapjassen, die vlak bij den ingang van de tent lagen.

Hij schudde er heelemaal van

En van zijn eigen bidden kwam niets en van zijn plan kwam heelemaal niets

Zonder dat hij 't wist, was hij ook eindelijk ingedommeld.

Langzaam aan werd het stil in 't jongenskamp.

Alleen de wacht in de hoofdtent maakte nog wat lawaai met de sjoelbakken. Anders was 't rustig geworden, de stille, groote rust van bosch en hei.

De eerste dag was mooi geweest. Maar — de tweede dag zou voor Bob heel anders zijn.

's Morgens, toen hij wakker werd, voelde hij zich niet prettig. Geheel tegen zijn zin moest hij uit de warme wol kruipen. 't Beviel hem niets toen hij gewasschen en wel op 't kampterrein rondliep. Z'n hoofdpijn werd al erger, alles draaide hem voor de oogen.

En aan Henny vertelde hij, dat hij ziek was.

Nu lag hij in de ziekentent.

Stil lag hij te dommelen. Te moe haast voelde hij zich om de oogen open te houden.

De hoofdcommandant was bij hem geweest.

„Zoo jongen, ben jij de eerste, die begint met griep?” had hij gevraagd. „Straks komt de dokter naar je kijken, hoor.”

Toen hij zag, dat Bob te ziek was om te spreken, was hij gauw weer heengegaan. Maar Bob had 't wel gehoord, hoe zorgvuldig hij het tentzeil had dichtgemaakt.

In z'n hoofd suisde het maar, en zijn slapen klopten.

En hij mompelde soms onhoorbaar: „Ik ben naar 't kamp gegaan, om ziek te zijn. Zou het mijn straf zijn voor al m'n liegen en m'n mooi doen? Nu ben ik heel alleen, en Moeder en Vader zijn ver.”

Soms snikte hij even. Dan viel hij weer weg in den droomtoestand van niet-weten. Koortsachtig rilde hij, om dan even later weer allerlei mooie dingen te zien in z'n verbeelding. Hoor, daar was er weer een aan het tentzeil bezig.

Bob keek niet, hij hoorde 't alleen.

Er schuifelden voetstappen in het stroo naast hem. Een hand zocht tusschen de dekens naar zijn warme, gloeiende hand.

Even sloeg hij toch de oogen op.

Over hem heen gebukt, half geknield, zag hij den dokter, een grijzen heer met gouden lorgnet en vriendelijke oogen.

„Zoo vent, slaap je niet? Ben je niet goed? Laat eens voelen.”

Bob stak zijn hand toe.

„Ja, ja, koorts, dat zag ik wel. En je tong, laat die ook eens zien. Juist, je hebt griep mannetje. Maar goed onder de dekens blijven, hoor, en flink je drankje innemen. Misschien ben je wel gauw weer beter.”

Bob fluisterde wat.

„Wat zeg je vent, wil je iets hebben? Zeg 't me maar.”

Weer deed een voet het stroo ritselen. Flauwtjes zag Bob, dat de hoofdcommandant er ook was.

„Vraagt hij iets dokter?”

„'k Weet het niet. Zeg het nog eens, vent.”

„Word ik gauw weer beter, dokter? Of nooit weer?”

„O jongen, heel erg is 't niet. Je kunt best spoedig beter zijn, als de Heere dat wil. Je kunt morgen al wel opgeknapt zijn.”

Bob mompelde als antwoord: „Maar 't is m'n straf, ziet u. Voor straf ben ik ziek.”

Vreemd schitterden nu z'n glimmende oogen.

„Wat zeg je daar? Ben je voor straf ziek?”

Ook de hoofdcommandant kwam dichterbij.

„Heb je iets slechts gedaan?“

„Ja, ik heb alle menschen bedrogen, Moeder en Vader ook.“

„Je hebt er zeker erge spijt over, hè? Hoor dan eens. Nu niet meer er over spreken of denken, want als je spijt erover hebt, dan is er vergeving. Bid den Heere, of Hij je zonden vergeven wil. Dan ga je rustig slapen. En als je weer beter bent, vertel je mij alles maar eens. Nu moet je rustig zijn en probeeren te slapen. Dag hoor, beterschap.“

De beide heeren legden het stroo nog wat dichter tegen z'n dekens aan, zoodat hij heerlijk warm lag.

Toen gingen ze heen, en nadat ze het tentzeil dichtgehaakt hadden was Bob alleen in de half-duistere tent.

Hij vouwde onder de dekens zijn handen, en stil bad hij tot God om vergeving voor al z'n zonden, en ook om beterschap. Daarna viel hij in een gerusten slaap.

Ja, 't was een vreemde kampweek geworden.

Dien Dinsdag was hij ziek geweest. Maar daarna was hij vlug opgeknapt.

Henny kwam dikwijls bij hem zitten en dan hoorde Bob hem vertellen over de kamppret, waaraan hij zelf niet mee kon doen.

Er waren ook nog andere zieken in de tent gekomen, allemaal grieppatiënten. Soms was 't heel lang stil in de ziekentent. Maar toch konden ze ook gezellig babbelen, vooral toen er een paar opknapten.

Bob had niet weer naar huis kunnen schrijven, en daarom had Henny het gedaan, toen de dokter had gezegd, dat hij de griep niet erg te pakken had, dat 't maar een lichte aanval was. Zaterdag zou hij wel weer naar huis kunnen met de andere jongens.

Vrijdagmiddags, toen 't heerlijk warm was in 't Augustuszonnetje, mocht Bob weer op 't kamp-terrein wandelen. Al de jongens waren weg. Ze maakten een groote wandel- en fietstocht over de Veluwe naar allerlei mooie plekjes.

Alleen de hoofdcommandant was achter gebleven. Hij had 's middags Bob uit de ziekentent gehaald, en hij had gezegd: „Ga nu maar wat frissche lucht happen. Als de dokter straks komt, zal hij je wel geheel beter verklaren.”

De dokter was gekomen.

Bob was in die paar dagen van ziek-zijn gaan houden van dien vreemden ouden heer.

Dien middag zei hij tegen Bob: „En nu moet ik nog eens van je weten, wat je bedoelde met je gezegde, dat je voor straf ziek was.”

Samen waren ze naar de groote vergadertent

Bob heeft op dien zonnigen middag alles verteld aan zijn grijzen vriend

gegaan, daar had Bob wat gegeten en toen waren ze de groote hei opgewandeld.

„Heb je iets leelijks gedaan, Bob?” vroeg de dokter.

De oude heer wist z'n naam al. En de patiënt vond het zoo aardig, dat die knappe, geleerde heer hem als z'n vriend behandelde.

Bob heeft op dien zonnigen middag alles verteld aan zijn grijzen vriend. Ook, dat hij al die dingen had verzwegen om z'n ouders geen verdriet te doen.

De dokter luisterde maar, en eindelijk zei hij: „Zoo Bob, is dat je verhaal, zoo.”

Een poos liepen ze zwijgend voort.

Bob keek van terzijde den ouden dokter aan, als wilde hij op zijn gezicht lezen, wat deze dacht.

Even meende hij, dat de dokter wel omkeeren zou en hem dan verachtelijk aankijken. Maar dan hoorde hij weer dat vriendelijke: „Zoo Bob, is dat je verhaal, zoo.”

Daaraan voelde Bob, dat de dokter hem niet verachtte, dat hij hem juist helpen zou

Even klonk ernstig zijn mannenstem:

„Bob, jij weet wat strijden is, hè?”

„Ja dokter.”

„Dat moeten alle menschen, vent, alle menschen, ik ook en jij ook. We moeten trachten naar Gods wil te leven. En dan is dat voor groote menschen anders dan voor jongens, maar toch is 't eigenlijk

hetzelfde. Want we willen allemaal liefst doen, wat ons booze hart zegt.

Als we dat eerst goed beseffen, dan kunnen we strijden. Daar hebben we hulp bij noodig, de hulp van Gods genade. Maar jongens en meisjes, die liefhebbende ouders mogen bezitten, mogen ook alles aan hun ouders vertellen, en dan hebben ze ook daardoor een steun in hun leven.

En luister daarom naar dezen raad: Vertel alles wat je mij verteld hebt, ook aan je ouders. Zeg maar, dat ik 't gezegd heb. Heusch, dan zijn ze niet bedroefd, omdat je het vertelt. Ze zullen juist blij zijn, als je alles vertellen gaat, omdat je dan geen geheimen meer voor ze hebt. En ook heb je hulp en steun aan je ouders, als er weer eens iets gebeurt.

Je wilt voortaan een goede jongen zijn. Mooi, maar bid God dan om kracht, want alleen kan je dat niet. En nu gaan we terug. 'k Moet naar huis.

Kom je 't volgend jaar weer in 't kamp?"

„'k Hoop 't wel dokter. 'k Zal het Vader vragen.”

„Goed, als je weer komt, moet je ook eens bij mij aankomen. Hier is mijn adres. 'k Mag zoo graag met jongens spreken, en met jou zou ik over een jaartje graag nog eens praten.”

Ja, 't was een vreemde kampweek geweest, vol wonderlijke dingen, en ook vol mooie.

's Avonds zei Bob tegen Henny: „Die dokter, jô, dat is een aardige man.”

's Zaterdags was Bob weer gewoon kampjongen. 's Nachts had hij in de tent bij de anderen geslapen en overdag hadden ze met elkaar hei geplukt om mee te nemen. Om twaalf uur zoowat ging de trein.

Toen was de kampweek voorbij.

En Bob dacht: „Een vreemde vacantieweek was het, vreemd, en toch fijn. ”

XI.

VAN EEN EENZAMEN STRIJDER, DIE 'T VERLOOR.

De studietijd was weer begonnen, en het nieuwe maakte de jongens ijverig. De eerste dagen was 't werk nog eenvoudig, en dan kon ieder wel zonder fouten werken.

Bob was ook ijverig. Alle avonden zorgde hij ervoor, dat z'n werk precies in de puntjes af was.

Met Henny had hij afgesproken, dat ze samen vriend zouden zijn. Op school zaten ze naast elkaar, net als in de vorige klas. Nu was Bob niet meer jaloersch op zijn knappen vriend. Samen werkten ze om beiden knap te zijn.

En — 't scheen goed te gaan.

Bob hield den strijd vol tegen allerlei kwaad.

Soms dacht hij: „Als er nu maar nooit meer moeilijke dingen komen, dan blijft het wel goed gaan.”

Bob wist niet, dat al de groote verkeerdheden voortkomen uit heel veel kleine. Hij dacht, dat hij den strijd alléén wel winnen kon. Zeker, 's avonds bad hij altijd heel trouw, en 't was heel

goed bedoeld. Maar toch bouwde hij teveel op eigen kracht, en op z'n vriendschap met Henny.

Zoo zou het kwaad, dat altijd loert, onverwacht hem weer bespringen. Ook al, omdat hij den raad van den ouden dokter niet opgevolgd had. Toen hij thuis was gekomen, was alles zoo blij en Moeder keek hem zoo gelukkig aan.

Bob had niets verteld, hij was *toch* bang geweest, dat er iets moois ging breken.

Hij dacht, dat het zoo ook wel gaan zou en de verhalen van zijn verkeerdheid had hij verzwegen. „Nu zal ik 't immers nooit meer doen,” had hij tegen zichzelf gezegd. Waarom zal ik dan alles vertellen?” En daardoor kreeg hij ook niet den steun, waarvan de dokter gesproken had. O, hij bedoelde het zoo goed, maar

Zoo bleef Bob eenzaam staan in z'n jongensstrijd, niet door zorgende ouderliefde gesteund, als hij vechten moest, omdat hij eigenwijs was, en dacht, het *zelf* wel te kunnen.

Aldoor nog had hij het willen vertellen: hij zou tante toch het boek moeten laten zien.

Maar de school had ook hier uitkomst gebracht. Want den eersten schooldag had mijnheer Visser de jongens van de tweede klas bij elkaar geroepen, en hij had gezegd: „Jullie krijgt nog geld van mij.”

Zoo had Bob z'n gulden gekregen, en gauw had hij het boek gekocht, waardoor de laatste

drang tot het vertellen van alles, was verdwenen.

Zichzelf wijsmakend, dat hij, dus zwijgende handelend, z'n ouders een verdriet bespaarde, had hij dokters raad in den wind geslagen. Zoo zou hij, als straks 't vechten weer kwam, alleen staan.

Dan zou Bob merken, dat goed *willen* nog iets anders is dan goed *doen*, dat strijden in eigen kracht op verliezen uitloopt.

't Was taalles van mijnheer Bulder, van den man, voor wien de jongens en meisjes in 't begin wel vreesden, maar voor wien ze toch eigenlijk weinig *echt* respect hadden.

Soms was hij verbazend streng, en dan ineens werd hij heel vriendelijk, vooral tegen bepaalde leerlingen. In de eerste dagen wisten de jongens eigenlijk niet, wat ze van mijnheer Bulder denken moesten. Hij was zoo heel anders dan mijnheer Visser. Met de bijbelles hadden ze 't al gemerkt. Hij behandelde de geschiedenis op geheel andere wijze dan hun leeraar uit de eerste klas. *Die* kon nog eens mooi en boeiend vertellen.

Maar hun nieuwe leeraar! 't Was eigenaardig, die vertelde eigenlijk heelemaal niet, in elk geval niets boeiend. 't Waren net los aan elkaar hangende zinnestjes, wat verhaal moest heeten.

't Gevolg was, dat de jongens en meisjes elkaar eens aankeken, en als er weer zoo'n stel niet te

begrijpen zinnen kwam, dan lachten ze eens tegen elkaar.

Met de andere vakken ging het al net zoo. Mijnheer legde niets uit, neen, hij overhoorde maar. Ze moesten het uit zichzelf leeren begrijpen. Dat was zeker, omdat ze nu kleine studentjes waren geworden. Maar dit vonden ze toch niet leuk. En — 't ergste was, dat ieder uit de klas den leeraar onbillijk vond. Als je één woordje van een lange bladzij verkeerd zei, alleen, omdat je je even vergiste, dan kreeg je zomaar een één. Onder elkaar noemden ze dat veelgegeven cijfer „een paal.”

Was er zoo al geen liefde komen groeien tusschen de klas en den nieuwen leeraar, ook het respect voor hem werd weldra heel klein. Zonder dat de jongens het zelf wisten, was er in hun hart een gevoel van minachting gekomen voor mijnheer Bulder. Dat was gebeurd, toen er een nieuwe leerling op school was gekomen, een jongen, met een lachend, leuk gezicht. Flip heette hij.

Van den eersten dag af had mijnheer Bulder het op den nieuweling niet begrepen, en toen Flip eens z'n lachen niet kon inhouden, omdat hij aan de vreemde manier van z'n leeraar nog niet gewend was, had hij de volle laag gekregen.

„Jij weggejaagde H.B.S.-er,” had mijnheer geschreeuwd, „ben jij gekomen om mij uit te lachen?

Hoor eens, mannetje, ik ben al zoo lang onderwijzer, en 'k heb al zooveel jongetjes klein gekregen, 'k zal jou ook wel klein krijgen. Toen 'k nog een heel jong onderwijzertje was, heb ik brutale jongens, die een kop grooter waren dan ik, wel voor me laten kruipen. Pas op, mannetje; als jij ze achter je ellebogen hebt, dan zal ik je ook laten kruipen."

Dat was een onweersbui bij helderen hemel geweest.

En plotseling daarop was de zon komen schijnen. Want met z'n heel lieve stem was mijnheer Bulder gaan vertellen van z'n vroegere jaren. Z'n boosheid was weg, plotseling, en, zooals de jongens na schooltijd gezegd hadden: „toen begon hij op te scheppen over z'n eigen flinkheid."

Flip, de leuke Flip, had weer gelachen, hardop, onweerstaanbaar, terwijl mijnheer Bulder vertelde van z'n liniaaltje, waarvoor ze vroeger zooveel ontzag hadden. En hij had gezegd: „Nou mijnheer, voor een liniaaltje zou *ik* nooit bang zijn. Daarvoor kroop ik *nooit*."

Die uitdrukking, wel brutaal, (dat voelden al de leerlingen wel) was de vertolking geweest van hetgeen er omging in de kinderzielen, waar het respect voor den gevreesden man langzaam verdween.

Die eerste dagen was Bob stil geweest van het vreemde. En later, och, naast Henny werkte hij

nog om een flinke en goede jongen te zijn. Maar het verkeerde kwam de jongens en ook Bob uit een ongedachten hoek bespringen. Vanaf het oogenblik, dat ze den eerbied verloren voor hun leeraar, kwam het booze gevoel van tegenwerken in hen boven, veel sterker nog dan vroeger bij de natuurkundelessen. 't Was, zonder afgesproken te zijn, bij allen dezelfde vraag geworden, wie van de jongens het meest dien trotschen, onhebbelijken leeraar durfde weerstreven. Dat was het noodzakelijk gevolg van het optreden van den man, die de jongens en meisjes niet verstond en begreep. Of kwam het juist, omdat de kinderen mijnheer Bulder niet begrepen?

Ook in Bob werkte die lust van verzet. Mijnheer Bulder was z'n vriend niet, neen, eigenlijk zoo'n beetje z'n vijand, tegen wien hij zich op alle manieren moest verdedigen.

Zoo ongemerkt was het verkeerde al de baas in Bobs hart, toen hij nog meende te strijden voor het goede.

Op die taalles kwam dat uit.

Ze hadden verklaring van woorden en uitdrukkingen. Elk kreeg z'n beurt.

Paul, die aan de eerste bank zat, moest zeggen wat een artilleriepark was. Hij wist het vanzelfsprekend weer niet. Piet had fluisterend over de klas geroepen: „Mijnheer kon beter vragen wat

een Vondelpark is." Alle jongens begrepen, wat Piet bedoelde. En stilletjes grinnikten ze.

Bob had ook gelachen, net zoo goed als Henny. Wel had hij even gedacht: „Piet plaagt en sart ook iedereen. Maar, Paul verdiende zoiets wel.”

Mijnheer zag dat stille lachen wel, maar hij begreep niet, waarom het was, en z'n oogen schoten vlammen. Toch zweeg hij nog.

Bob zag ineens weer soldaten op de hei bij 't kamp. Hij kon nog blij worden als hij terug dacht aan al die kanonnen, die zoo wondervlug over de heuvels gereden werden. Stel je eens voor, zoo'n troep soldaten met kanonnen in het Vondelpark. Belachelijk. In Bob kriebelde de onzegbare pret.

Piet fluisterde Paul weer voor: „Jô, 't is net zoo'n park als 't Vondelpark. Inplaats van op de banken, kun je er op de kanonnen gaan zitten als je moe bent van 't wandelen . . . of van je les leeren . . . toe, zeg dan, net als 't Vondelpark!”

Weer lachten de jongens stil, en toen Paul het na wilde gaan zeggen, kon Bob zich niet inhouden.

Plots bulderde mijnheers stem door 't lokaal: „Zeg, grinniker daar, zeg jij 't dan eens!”

Wat? Bob zweeg. Door het onverwachte was hij heel even vergeten, waar ze het over hadden. Wat was het nu ook, om zoo pardoes hem te overvallen, terwijl hij zoo mooi dacht over z'n vreemde kampweek.

Van toen af was het openlijk losgebarsten, de strijd tusschen den leeraar en hem. Want toen mijnheer Bulder hem voor slaapkop en nog veel meer uitmaakte, werd het sluimerende verzet wakker. In Bobs oog kwam de minachting tot uitdrukking voor dien „flinken” leeraar, die zoo durfde. En toch was het niet minachting alleen, dat er in Bobs oogen te lezen was. 'tWas *ook* gekrenkte jongenstrots. Verdiende hij, die aldoor nog z'n best had gedaan, zoo'n onrechtvaardige behandeling?

En 't flitste door hem heen: „Kijk hem maar flink aan, laat hem maar zien, dat je niet bang bent. Toe Bob, niet kruipen voor hem, hoor, niet bang zijn. Het was valsch zoo te schelden. *Dat* verdienen je niet.”

En strak, met oogen vol uitdrukking, *bleef* hij den kwaden leeraar aanzien.

Toen vloog de woedende man op van zijn stoel, naar Bob toe. Wild trok hij hem aan z'n arm, en z'n booze stem brulde: „Brrrutale vlegel, neer die oogen! *Jou* zal ik in de gaten houden. Hier, vlak vooraan zal je in 't vervolg zitten.”

De leeraar trok hem de bank uit, en duwde hem op de eerste bank neer, vlak voor het tafeltje, naast Paul.

„Zoo, mannetje, en nog één brutaal woord of gebaar, en je ligt er uit. Vertel op, wat is een artilleriepark?”

Maar Bob was niet van plan, *nu* te antwoorden. Hij bleef zwijgen.

„Dan heb jij een één, sukkel; wel lachen, hè en niet je les kennen.”

't Gewillige potlood kraste een één op de lijst.

Daarmee was 't onweer in de klas weer voorbij.

't Suisde in Bobs hoofd van kwaadheid. Een één voor een les, die ze niet eens hadden moeten leeren. En dan in 't vervolg naast Paul, dien naren knul zitten. Bah! Weg bij Henny, vlak bij dien domoor nu.

Bob hurkte in elkaar. En hij zei in zichzelf: „Wacht maar, mijnheer Bulder, dit zal ik *nooit* vergeten, *nooit* zal ik voor je kruipen.”

Zoo begon het verkeerde weer zachtjes aan het te winnen in Bobs hart.

Neen, bedriegen zou hij niet meer. Maar — er waren nog zooveel andere dingen, die ook verkeerd zijn.

Om vier uur liep Bob met Henny en Flip en nog anderen naar huis.

„Jij kreeg er ook van langs, vanmiddag,” zei Flip.

„Nou, onrechtvaardig genoeg,” zei Henny.

„'k Zal 't hem betaald zetten,” siste Bob. „'k Zal het thuis vertellen. Wat lekkers om naast Paul te zitten. En ik deed niet eens wat. Je *moet* toch soms wel eens lachen!”

„Waarom lachte je toch,” zei Henny.

„Wel, ik lachte om Piet en ik dacht aan de soldaten, die we bij 't kamp gezien hebben. Dat was toch artillerie?”

Bob vertelde alles aan Vader.

„Kom, kom,” zei Vader. „Je zult ook wel wat verkeerd gedaan hebben, Bob. Ook op school een flinke jongen blijven, hoor. Dan zal 't met jou en mijnheer wel in orde komen. Misschien heb je wel een beetje meer gelachen, dan je zelf weet, en heb je daardoor mijnheer driftig gemaakt. Jij denkt, dat mijnheer jou niet begrijpt, maar heb jij wel eens geprobeerd, om even goed mijnheer Bulders vriend te zijn, als je het ook van je vorige leeraar was?

Kom, je moet je best maar doen, dan moet alles in orde komen.”

„Ja,” dacht Bob toen, 't zal misschien wel eens in orde komen, maar 't is en blijft onrechtvaardig.”

In bed dacht hij aan z'n plannen van de vorige dagen om te strijden voor 't goede. En verdrietig werd hij, toen hij bemerkte, dat 't op school wel haast onmogelijk zou worden. Met Henny samen werken om z'n doel te bereiken, was nu ook verkeken. En 't aan Vader vertellen, dat gaf ook niets, Vader gaf hem toch geen gelijk. Was dat nu de hulp, waarover de dokter gesproken had? Was

dat de steun, die z'n ouders hem bieden zouden?

Toch maar goed, dat hij niets thuis verteld had. Wel ja, waarom zou je alles ook vertellen? Dat waren allemaal dingen, die je mooi bedenken kon, als je niet in de narigheid zat. Als eerst alles maar eens tegenliep. Goed, ze werkten hem allemaal tegen, nou, dan zou hij wel weten, wat *hij* deed. Zoo kon je immers toch niet goed zijn?

Dien avond vergat hij voor 't eerst weer z'n bidden, en geen welgemeend vragen om goed te mogen zijn, steeg op naar den hoogen hemel. Neen, de eenzame strijder, die *alleen* had willen blijven, begon *alleen* den strijd te verliezen.

Kleine dingen brachten hem aan 't wankelen. Als straks het groote, moeilijke zou komen, wat dan?

.

XII.

WEER SLAAF.

Als ze wiskunde hadden van mijnheer Bars, dan was het werken voor Bob, want de algebra- en meetkunde-sommen kende hij best tegenwoordig, en hij spande zich dan ook in, om de vraagstukjes 't eerst goed te hebben.

Dien Donderdagmiddag zouden ze weer meetkunde hebben, het eerste uur.

Vlak voor schooltijd kwam Flip op Bob toegelopen. „Zeg Bob,” zei hij, „'k wil vanmiddag onder meetkunde wat pret maken, wil je me helpen? Ouwe Bart merkt het toch niet.”

„Ja, maar ik moet m'n vraagstukjes oplossen. 't Gaat nu net zoo goed, en daarom doe ik 't liever niet.”

„Dan in 't tweede uur, Bob, toe nou, help me. 'k Wou Paul er tusschen nemen vanmiddag.”

Opeens begon Bob te lachen. Paul er tusschen nemen? Daar had hij ooren naar. Maar in 't tweede uur? Dan hadden ze Fransch van mijnheer Visser, dan wilde hij 't heelemaal niet. „Neen,” zei Bob, „onder Fransch doe ik 't vast niet. Wij

halen onder de lessen van mijnheer Visser nooit streken uit. Neen jô, dan toch maar liever onder wiskunde. Maar wat wil je doen?"

„O, niets ergs hoor. We deden op de H. B. S. wel andere dingen. 'k Wil Paul maar es in zeep laten happen. Ik zal jou een stuk chocolade geven en dat moet je opeten zóó, dat Paul het ziet. Als hij dan ook wat vraagt zeg je, dat je 't van mij hebt, en dan geef ik je voor hem een stuk van een reep van zeep. Och jô, 'k lach me een aap, als hij er in bijt."

„Nou, vooruit," zei Bob. 't Was toch eigenlijk niets erg.

Juist ging de bel en de lessen namen een aanvang.

Mijnheer Bars begon met een vraagstukje te verklaren, maar later ging hij een stuk theorie uitleggen. Dat was de geschikte tijd om met de pret te beginnen. De oude heer zette dan altijd zijn lorgnet op en las maar door tot de les uit was. Nu en dan klonk z'n vermanend: „Begrijpen jullie het? Wie iets niet begrijpt, mag vragen, hoor."

Geen van de leerlingen deed dat ooit, want als ze eens iets vroegen, kregen ze altijd het antwoord, dat ze niet goed opgelet hadden. De oude heer was spoedig kwaad, als ze 't niet begrepen. Daarom was theorie „verklaren" *altijd* een rustig poosje.

Flip, die aan de andere zijde van Bob in de

derde rij zat, stak hem een stuk van een reep toe, en weldra zaten beiden te snoepen. Paul loerde van terzijde naar z'n buurman.

„Wat heb je daar?” fluisterde hij vlug.

„Een reep, jô.”

„Geef mij ook wat.” Stil fluisterde Paul het achter z'n hand. Niemand merkte, hoe de oude leeraar over z'n lorgnet heen, de jongens aan de eerste bank beloerde.

„Opletten hoor, wie iets niet begrijpt mag vragen,” bromde hij tusschen 't oplezen door.

Even later fluisterde Bob terug: „'k Heb het van Flip, vraag hem maar.”

Flip zat al te wachten, of Paul hem ook toewenken zou. Mooi zoo, de truc gelukte: Paul loerde naar Flip, en deed met z'n oogen: „Geef mij ook een stuk.”

„Ja, ja,” knikte de ander terug, en keek weer vlug na.

Bob voelde, hoe 't plan gelukken ging. Zenuwachtig trilde hij van binnen. O, als die Paul toch hapte

Even was 't rustig. Toen stak Flip behoedzaam een nieuw stukje toe. Bob pakte aan en gaf het onder de bank aan Paul.

„Opletten, hoor,” bromde weer de leeraarsstem.

Zonder z'n lekkernij te bekijken bracht Paul het naar zijn mond. Hij hapte — en op datzelfde

oogenblik barstte een krampachtig lachen los aan de eerste banken. Vooral Flip maakte een geweldig snuivend geluid, waarvan de heele klas opschrikte.

De leeraar zweeg stil en stapte op Flip toe.

„Ga jij er — er uit, as — asjeblijft, je, je kijkt niet na,” stotterde de oude man. Dat deed hij altijd, als hij erg boos werd.

Flip verdween.

„Opletten hoor, wie iets niet begrijpt, mag vragen,” klonk het weer.

Daarmee was het dien middag afgelopen. Maar dit kleine voorval was het begin van een groot.

Toen de les was afgelopen en Flip weer binnenkwam moest ieder natuurlijk weten, wat er gebeurd was.

Ze lachten allemaal om Paul, die nijdig zat te kijken. Plots zei hij tegen Bob: „Wacht jij maar, 'k zal jou wel krijgen, 'k zal het vertellen aan ouwe Bart. Jij deed ook mee.”

„Ha, ha!” lachte Bob. „Ga je gang maar, klik jij maar.”

Om vier uur liep het heele span jongens samen de schoolstraat uit. Piet en Flip waren gezworen kameraden geworden.

„Ze hadden je er lekker tusschen, hè Paultje?” sarde Piet.

„Heb je 't nog niet verklikt?” grinnikte Flip.

Paul werd kwaad, en liep weg.

„We moeten hem nog eens beter er tusschen nemen,” zei Piet. „Hij moet eens een goed lesje hebben.”

„Och, niet doen jongens,” waarschuwde Henny. „Laat hem maar stil gaan.”

„Nee,” zei Piet, „hij moet nog wat hebben. Ik weet wel wat. Hij moet het eens goed voelen, we moeten wat jeukpoeder voor hem koopen, en daar moet hij maar eens wat van in zijn hand hebben.”

„Ja!” riepen de jongens, „ja, dat moeten we doen.”

„Ik doe er niet aan mee,” zei Henny, „Het is gemeen van jullie. Als jullie nog echte pret maakte, dan deed ik ook mee. Maar jeukpoeder, dat vind ik gemeen.”

„Poeh, wat zou jij, vroom broekie,” lachte Piet. „Jij durft nooit wat. Jij wil alleen mee lachen, maar jij wil nooit iets uithalen. Je *durft* niet, dat is de zaak.”

„Durven?” zei Henny, „nou ik zou wel *durven*, maar ik *wil* niet. Trouwens, hier is van durven geen sprake.”

„Wat kan jij mooi preeken,” riep Piet. „Zoo kom je overal af, als je zegt, dat je niet wil, maar 't wel durft. Jij wil zeker ook niet, hè Bob?” voegde hij er op minachtenden toon bij. „Als Henny niet durft, dan durf jij tegenwoordig ook

niet. Jij gaat grienen, ha, ha! O jongens, moet je hooren, dat heb ik jullie nog niet verteld. We zijn uit roeien geweest, je weet wel, toen jullie allemaal zijn weggebleven, en”

„Nu gaat hij alles vertellen,” dacht Bob, en opeens schreeuwde hij tegen Piet: „Stil Piet, niet vertellen, ik durf *wel*.”

„Zoo, en waarom heb je toen daar staan huilen? Waarom? Zeg es op.”

Bob dacht even na.

Henny trok hem aan z'n tasch. „Ga mee, Bob,” fluisterde hij. „Doe nou niet mee.”

„Zie je wel,” lachte Piet. „Och man, je zit heelemaal onder de plak van dat vrome jog. Ga jij maar met *hem* mee, dan zal ik 't wel vertellen van de roeipartij, dat je”

Wild sprong Bob vooruit. „Dat zal je niet vertellen!”

„Och jô, je had toch geen centen bij je,” sarde Piet door.

„Ik had wel geld, en 'k heb jou betaald ook. En ik zit ook niet onder de plak, versta je. Nog eens, ik *durf* best.”

„Goed, dat zullen we dan zien,” zei Piet, ernstig nu. „Jongens, hoor eens, jullie zijn allemaal getuigen, dat Bob het gezegd heeft. Dan moet hij het bewijzen ook. Ik zal zorgen voor een doosje jeukpoeder en Bob moet het op Pauls hand of zoo wrijven.”

„Goed,” riep Flip, „we zullen zien.”

Even later liepen Henny en Bob alleen op de gracht.

„Jô,” zei Henny, „jij bent een lafaard geweest. Je hebt een hekel aan Piet en je hebt je door hem de wet laten voorschrijven. Doe het morgen niet, hoor. Ik zou 't gemeen van je vinden.”

„Ja maar,” zei Bob, „ik kon Piet toch niet laten zeggen, dat ik niet durf. En — hij zou iets verteld hebben, dat ik voor de anderen niet weten wil.”

„Wat dan?”

„O, niets, dat vertel ik niet.”

„Is 't zoo iets slechts? Ben je met Piet uit geweest?”

„Ja, den eersten dag van de vakantie, dat weet je toch wel.”

„En hebben jullie toen iets gedaan, wat jij voor niemand weten wil? Iets, dat je voor je kameraden niet eens weten wil? Zijn jullie 's avonds óók uitgeweest?”

„Neen, op de fiets alleen overdag.”

„O, zoo, en hebben jullie toen iets uitgehaald?”

„Nou ja, we hebben een ongelukje gehad.”

„Of heeft Piet het soms over z'n geld gehad? Heeft hij verteld, hoe hij er aan kwam?”

„Neen.”

„Maar wat dan? Wat is er dan voor ongelukje

gebeurd? Zeg Bob, vertel eens, heb jij met Piet iets meegedaan, dat geheim moet blijven? Hebben jullie misschien gestolen?"

„Wel neen,” zei Bob, „wat denk je nu?” Hij keek z'n vriend aan. Wat praatte Henny vreemd.

„Steelt Piet dan wel eens?” vroeg hij, nieuwsgierig geworden. „Hoe weet je dat?”

„Dat vertel ik jou nu eens niet.”

Toen kwam bij Bob ineens de gedachte op: Henny speelt over je den baas, zie je wel. Piet had nu toch eens gelijk. Henny wil je dwingen.

En voor het eerst weer kwam in hem de lust om nooit meer met Henny te gaan.

Ruw snauwde hij: „En ik doe morgen toch met de jongens mee. 'k Zal Paul krijgen. En als *jij* 't me niet vertellen wilt, wat Piet doet, dan vraag ik het hem zelf.”

„Bob,” klonk waarschuwend Henny's stem, „doe 't toch niet. Heusch, ga nu niet met Piet mee. Piet is een gemeenerd, een valschaard, dat weet je zelf ook wel. Toe jô, wij kunnen net zoo leuk samen gaan. Laten we nu vriend blijven.”

In Bob was de tweestrijd. Moest hij naar Henny luisteren en morgen *niet* „durven,” zooals ze dan zeggen zouden? Of moest hij doen wat Piet gezegd had. Als hij 't niet deed, zou Piet alles vertellen. Dan zou Henny ook alles hooren, alles van z'n horloge en z'n geld, en z'n huilen,

en — dan zou Henny nog meer willen weten. Niemand mocht toch *alles* van hem weten. Zelfs z'n ouders niet. Hij had dokters raad tòch niet opgevolgd.

„Neen,” zei hij toen, „ik doe 't wel morgen.”

„Als je het doet, ga ik niet meer met jou.”

„'k Heb je ook niet noodig,” snauwde Bob terug. En meteen verdween hij in een zijstraat.

Valsche jongenstrots had Bob een goeden vriend doen verliezen. Nu stond hij geheel alleen.

En evenwel meende hij, niet alleen te staan. Bob dacht nu sterk te zijn. Henny was ook wel al te vroom. Zóó hoefde je nu ook juist niet te zijn.

Geen oogenblik herinnerde hij zich meer, dat hij zich eens vast had voorgenomen *nooit* meer iets te doen, dat z'n ouders niet weten mochten.

En nu?

Hij vertelde thuis niet eens, dat hij kwaad was geworden op Henny. Waarom zou hij het ook vertellen? Wie mocht weten, dat hij weer een slaaf van 't verkeerde was. Hij mocht het *zelf* niet eens weten. Je kon toch niet toelaten, dat ze zoo maar van je zeiden, dat je niet *durfde*?

XIII.

BOB DURFT — DROEVE GEVOLGEN.

Vrijdags ging Bob toch ietwat onprettig gestemd naar school. Den vorigen avond hadden velerlei gedachten hem bezig gehouden. Even had hij ingezien, dat hij nu toch heel anders leefde dan in de dagen, vlak na de kampweek. En toch kon hij zich niet ontworstelen aan den invloed van het nieuwe. Toen, in dien twijfel, was hij, net als weken geleden, sterk geworden, tenminste sterk in eigen oog. Hij had gedacht: „Och, waarom ben ik zoo gevoelig geworden? Dat is gekomen van den angst, en van het ziek-zijn, van het spreken met dien ernstigen dokter, van den omgang met den vromen Henny. 't Was alles de schuld van zijn gevoeligheid, dat hij nu om zoo'n klein schoolpretje onrustig was.”

En weer vermande hij zichzelf door te zeggen: „Ik wil niet, zooals 't altijd met bange jongetjes gaat, in bed angstig worden. 'k Vertel 't nu ook niet aan Moeder. 'k Wil rustig zijn en slapen.”

Wel ging 't nog even door hem heen: „Je vond het toch maar wat mooi, Bob, om net zoo te

wezen als Henny. Je zou toch altijd goed willen zijn."

Maar hij praatte z'n sprekend geweten weer weg, het *moest* zwijgen. En — 't ging zwijgen.

Henny leek wel altijd goed en flink maar — hij was misschien net zoo goed een huichelaar

Toch, nu Bob naar school stapte was het de onrust, die hem gevangen hield. Hij herinnerde zich wel, hoe hij op den roeidag ook gezegd had, dat Piet een valschaard was, een laffe bedrieger. Waarom zou Piet nu toch zoo vriendelijk zijn? Zoo sarde hij en dadelijk daarop was hij vriendelijk! Waarom?

Bob kon geen uitweg meer vinden, omdat hij niet kordaat durfde zijn, en niet *durfde* zeggen: „ik *wil* niet." Omdat hij bang was, dat ze het zeggen zouden, dat hij niet durfde.

Bij school stonden Piet, Flip en Jan te wachten „Zoo Bob, nou vandaag een kerel zijn, hoor. Zal je 't nog doen?"

„Ja," huiverde Bob. Hij had in Piets vragen een stille angst gemerkt, net alsof Piet vreesde, dat Bob nog veranderd zou zijn. En 't was zijn geweten, dat al weer waarschuwde, door dat op te merken.

„Ha!" riepen de jongens, en Flip fluisterde: „Natuurlijk, jij bent ook een van onze moppenclub, hè Bob. Jô, we hadden op de H. B. S. ook

zoo'n vast stel. Alles ging bij afspraak. En we deden nooit iets alleen. Jij hoeft het ook niet alleen te doen vandaag, hoor."

„Vanzelf," zei Piet, „we doen alles samen. Alleen moet Bob laten zien, dat hij durft. Anders mag hij niet in onze club komen. Daarom moet *hij* het hoofdwerk doen. Maar we doen 't eigenlijk samen."

„Samen?" vroeg Bob.

„Ja," zei Flip, „straks als we in de klas zijn, neem *ik* het doosje in m'n hand, *ik* doe het deksel er af, *Piet* gooit wat poeder op je hand, Jan doet het doosje weer dicht, en jij doet de rest. Dan ben je toch niet alleen schuldig? En jô, als hij zit te krabben, dan hebben we nog eens wat te lachen."

Bobs geweten sprak al niet meer. Op z'n gezicht kwam de lachende trek van pret. Hij ging 't nu *mooi* vinden, de „grap" op school.

„'t Edele stel," zooals Piet het viertal noemde, slenterde naar school.

„Wat hebben we 't eerste uur?" vroeg Flip.

„Algebra, vergelijkingen," zei Bob.

„Alweer bij ouwe Bart," mopperde Flip. Als-ie me maar niet opnieuw wegstuurt."

Weldra waren ze in de klas.

De oude leraar zat op een stoel bij het raam. Flip vroeg hem, of hij in de klas mocht blijven.

„Als je dan goed oplet," bromde de oude stem.

Henny kwam binnen. Hij keek Bob eens aan. Maar deze lachte niet tegen hem, zooals de vorige dagen, hij keerde zich juist af van z'n vroegeren vriend.

Henny bemerkte, dat Bob niet veranderd was. Toch liep hij op hem toe, en nog eenmaal fluisterde hij: „Bob, waarom ben je kwaad? Toe, doe 't nu niet. Vraag, of je weer naast me mag zitten.”

„Neen,” was 't antwoord, „ik wil lachen vanmorgen.”

„Dan moet je 't zelf weten.”

Mijnheer Bars ging naar de gang. Dadelijk schoot Piet op Bob toe. „Toe Bob, doe 't nu, vooruit!”

Piet haalde Flip en Jan erbij. Daar, voor de klas, werden de toebereidselen gemaakt. Net zooals ze afgesproken hadden deden ze het *samen*. Maar de daad zelf, de gemeene daad, die lieten ze aan Bob over.

Ze gooiden haast 't heele doosje leeg op z'n hand.

Bob merkte 't niet. Hij had naar de deur gekeken, en nauwelijks voelde hij de kriebeling in z'n hand, of hij kneep die dicht.

Ze proesten van 't lachen, de drie anderen. O, die Bob deed toch zoo fijn, wat ze wilden.

Piet stootte Flip aan en valsch grijnzend fluisterde hij: „Hij heeft 't heele doosje haast gekregen.”

Meteen wreef hij hem de hand over het hoofd.

Ze liepen naar hun plaatsen. Bob ook, maar hij liep verder, weer terug, om de bank heen, vroeg toen aan Paul, of hij dààr de bank inmocht.

Paul vond 't niet goed. „'k Sta voor jou niet op,” zei hij.

Daardoor werd Bobs „durven” groter. „Wat zeg je, mag ik er niet door? Ook goed. Nou, goeden morgen dan, Paultje.”

Meteen wreef hij hem met de hand over 't hoofd, en ging daarna vlug zitten.

't Was in een oogenblik gebeurd. Bob had „gedurfd.” In z'n groote spanning, om toch maar flink te lijken, had hij veel meer gedaan, dan de jongens hem gevraagd hadden.

In z'n woeste wil, om te haten en te „durven” had hij Paul niet bij de hand gepakt, maar 't door Pauls haar gewreven.

O Bob, eenmaal toegegeven aan het kwaad, brengt je steeds verder op 't hellend pad. Dan vergeet je alles! Dan wordt het allergemeenste het allermooist! Dan weet je niet meer, wat je doet, dan ben je een ellendige slaaf geworden

„Niet op z'n hand, maar op z'n hoofd” dat had hem wel heel „flink” toegeleken.

Paul krabde even, voelde toen de vreeselijke jeuk, en plots begreep hij, wiens werk dat was.

In z'n fatsige oogen laaide een geweldige haat op, en, voor 't eerst misschien, gaf hij Bob een

geduchten stomp. Anders durfde Paul dat nooit.

„Dat heb jij gedaan!” schreeuwde hij. „Jij hebt me wat op 't hoofd gesmeerd.”

De jongens lachten, Piet het hardst. Henny alleen keek boos naar Bob, en Bob zelf, hij stond verbluft te kijken.

't Woelde in z'n hoofd na dien stomp: „Jô, wat heb je toch gedaan?”

Daar ontmoette zijn blik dien van Henny. Hij voelde, wat deze dacht; Lafaard, gemeenerd! dat was er in z'n oogen te lezen.

Bob ontweek dien verwijtenden blik. Maar — 't was al in z'n ziel gedrukt, en de spijt begon het in hem te winnen.

Hij merkte niet, wat er gebeuren ging.

Flip tikte hem op den schouder: „Hij is naar de gang gegaan, Bob. Hij staat zich met z'n zak-kammetje te krabben. Och man, wat is-ie fijn.”

Vele oogen waren op de gang gericht.

Daar ineens riepen de jongens tegen Bob: „Hij heeft het aan ouwe Bart verteld, en hij is boos. Jong, nou krijg je.”

„Kan mij 't schelen,” snauwde Bob.

Want in hem sprak steeds luider z'n geweten: „Had 't maar niet gedaan, wie weet, wat er van je streek komt.”

Piet liep weer op Bob toe. Hij sloeg hem op z'n schouder, en hij zei: „Je hebt je best gehouden,

Bob. Je *durft*. Ik wil je wel vertellen, dat *ik* 't nooit gedaan had. 'k Neem nu m'n petje voor je af."

Bob schrok op. Had hij dan zóó iets ergs gedaan, dat Piet 't niet gedurft had?

Hij keek Piet aan. Daar, in die oogen lachten de valscheit en de pret over andermans verdriet.

Dat waren dezelfde oogen, waarmee Piet hem ook had aangezien, toen ze hem alleen lieten meenemen door den man, dien vacantiedag op de plas.

Dat waren de *echte* oogen van Piet, den gemeenerd, den lafaard. En binnen in hem klopte en woelde het steeds sterker. Al luider sprak z'n geweten: „Had 't toch niet gedaan, nu ben je de slaaf van Piet geweest, inplaats van Henny. Maar, nu is 't te laat. Zie maar, daar komen mijnheer Bars en mijnheer Bulder aan. Dat is om jou te doen, Bob. Hoor maar!”

„Heb jij het gedaan, Bob?” vroeg mijnheer Bulder, heel kalm.

„Ja mijnheer.”

„Dan er uit. Ga naar je Vader, en vertel hem, wat je uitgehaald hebt. 'k Vind het een schurkenstreek.”

Bob ging heen. Hij voelde, dat er tranen in z'n oogen kwamen. Waar bleven nu de jongens, die gezegd hadden, dat ze het *samen* zouden doen?

Waarom *durfd*en zij nu niet zeggen, dat ze meegedaan hadden?

Bob, nou laat alles je alleen, hoor. Ga thuis maar het heele gevalletje vertellen. Nu kan je niet meer zwijgen. Nu *moet* je vertellen, alles, alles!

En wat zullen ze dan zeggen? Wat zal je Moeder zeggen?

Te laat, te laat! Nu ben je heelemaal alleen, ja, heelemaal alléén.

Bob liep op straat.

Wat moest hij doen?

Hij moest alles thuis gaan vertellen, aan zijn Vader en Moeder. Zou hij gaan?

Neen, neen! bonsde 't in zijn hoofd. Niet naar huis! Wat zouden je ouders boos en bedroefd zijn, dat hun jongen zóó gemeen was geweest.

Maar, wat dan?

Hij kon zóó ook niet naar school. Had hij maar naar Henny geluisterd. Dan zou hij nu rustig z'n algebrasommen zitten maken. Maar, hij had naar Piet geluisterd, naar Piet, die lachen zou, omdat *hij* weggestuurd was, omdat *hij* er zoo fijn ingelooopen was.

Ja, als Vader op school zou komen en hij alleen *al* de straf dragen moest, dan zouden de jongens die zoo „durfdⁿ” nog meer lachen. Maar dat zou niet gebeuren. Ze zouden hem niet meer uit-

lachen. Maar hoe moest hij daarvoor zorgen?

Daar stond Bob voor 't Museum.

Een poosje stond hij te kijken. Straks zou het tien uur zijn, en dan zouden de koperen mannetjes, hoog in den toren, met hun hamers op de bel slaan.

Die mannetjes in de hoogte deden altijd trouw hun werk, nooit verkeerd, altijd precies op tijd. *Hij* niet. Nu eens deed hij z'n werk zus en dan weer zoo. Nu eens was hij een goede jongen, dan weer was 't heelemaal mis.

Bim, bim - bam! Daar begonnen ze te spelen, de hooge torenklokjes.

Even wachten nog.

Bam! - Bam! . . . daar waren ze, de uurslagen van de mannetjes.

Toen zei Bob ineens: „En toch vertel ik het thuis niet. Ik weet al wat anders. Ze mogen 't thuis niet weten, en toch zal ik weer gewoon naar school. Ze zeggen, dat ik niet *durf*, maar ik *durf* wel. Ik zal iets doen, wat geen enkele jongen durft. *Ik* ben er in gevlogen, ik zal me er zélf weer uitredde ook. Geen haan zal er naar kraaien.

Bob klom de Museumstoep op.

De toegang was vrij. Als je er in wilde, trad je maar binnen. Als ze vroegen, wat hij kwam doen, wel, dan had hij vakantie, griepvacantie. Niemand zou hem snappen.

Lang dwaalde hij door de zalen, langs schilde-

rijen en oude wapens. De strafmorgen was *niet* erg meer.

Bob had immers een mooi plan?

Twaalf uur, de schooldeur gaat open.

Kinderen dringen naar buiten, verlangend om in heerlijke vrijheid weg te draven van de plaats, waar ze zoo lang weer geleerd en gewerkt hadden.

Bob stond een eindje verder te wachten.

Eindelijk kwamen de muloleerlingen.

Enkele meisjes uit zijn klas gingen hem voorbij. Ze keken hem kwaad en toch medelijdend aan. Bob lachte er wat om. O, hij durfde zoo goed.

En daar waren de jongens van z'n klas, het heele stel bij elkaar, alleen Paul was er niet bij.

„Daar heb je hem!” riep Flip, zoodra hij Bob zag. „Waar ben jij geweest vanmorgen?”

„Gaat je niet aan, thuis natuurlijk.”

„En wat zei je Vader?”

„O, niets hoor, maar vanmiddag ben ik weer op school. Jullie hebben geen straf gehad, nou, ik net zoomin hoor.”

Piet kwam naar voren.

„Wat hebben wij vanmorgen een jool gehad! Och man, die Paul heeft zich moeten wasschen, reusachtig. Met z'n heele hoofd heeft hij onder de kraan gelegen.”

„Bulder vindt het niet eens zoo heel erg, hoor,” zei Flip. „Toen je weg was ben ik ook weggestuurd, omdat ik zoo lachte. Ik moest bij Bulder in 't lokaal zitten. Hij vertelde in de hoogste klas, wat je gedaan had, en hij was niet eens erg boos.” Hij zei: „Paul verdient wel eens een lesje, alleen, dit is wat ál te erg.”

„Heeft-ie dat gezegd?” vroeg Bob.

„Ja,” zei Flip.

„Mooi zoo! Dan ga ik nu naar binnen. Tot vanmiddag.”

Bob ging de leege school binnen.

In de benedengang kwam hij mijnheer Visser tegen.

„Wat heb jij vanmorgen voor een streek uitgehaald, Bob? Dat had ik niet van je gedacht. Zulke dingen heb je bij mij toch niet geleerd.”

Bob schaamde zich voor dien edelen man. Neen, zeker niet, dat had hij in de vorige klas niet geleerd.

Bob ging naar boven. Aan den trap stond jufvrouw Lunte. Minachtend keek ze hem aan.

O, die leerares kon zoo vernietigend kijken.

Bob sloeg weer z'n oogen neer.

„Jij bent vanmorgen niet op de Engelsche les geweest,” zei ze.

Bob antwoordde niet.

„Bij mij behoef je zoo ook niet weer te komen,

versta je. Zulke booswichten geef ik geen les.”

Toen ze dit gezegd had ging ze heen, de trap af.

Bob ging z'n lokaal binnen. Daar zat mijnheer Bulder nog. Hij liep op hem toe. —

Daar, na schooltijd in het leege lokaal, heeft Bob z'n *durfspel* voortgespeeld. Daar heeft hij verteld, dat hij thuis was geweest, en dat z'n ouders boos waren, en dat hij nu excuus moest vragen.

Daar hebben de tranen over z'n wangen gevloeid, tranen van schijnbaar verdriet. Daar heeft hij alweer bedrogen.

En een poos later is hij naar huis gegaan, met zich meedragend het zware pak van groote schuld.

Door z'n bedrog was alles naar *zijn* zin gegaan: hij mocht weer op school komen en thuis wist niemand iets.

Nog meer heeft hij gedaan, om te toonen, *hoe* goed hij 't wel meende: Hij heeft gevraagd, of hij weer bij Henny mag zitten.

En mijnheer Bulder heeft toegestemd.

Nu is alles weer goed, maar — 't is schijn.

Z'n geweten klopt onophoudelijk het verwijtende: Alles in je is slecht, heel slecht.

Dien middag is Bob heel kalm geweest op school.

Hij heeft weer naast Henny gezeten, maar anders dan vroeger. Ze zijn nu geen trouwe

vrienden meer, want Bob weet, dat *hijzelf* een bedrieger is. En hij schaamt zich voor z'n kameraad, hoewel die 't niet eens weet.

's Avonds, toen het stil was in de donkere slaapkamer, toen is er iets geweest, dat fluisterde, iets, dat Bob niet zien kon en niet voelen kon. Een vreemde stem heeft het met verwijtenden klank gezegd:

„Jij, Bob, je noemde Henny een vroom jog, maar, je bent zelf een vrome huichelaar.”

„Jij, Bob, je noemt Piet een valschaard, maar, je bent zelf de grootste bedrieger.”

Daarop heeft Bob, zooals reeds eerder, gezegd: Ik wil rustig zijn en slapen. Mijnheer Bulder is net zoo goed een bedrieger. Achter m'n rug lacht hij en in m'n gezicht preekt hij.

Toen kwam opnieuw de schijn-rust.

Ook voor de groote moeilijke dingen was Bob bezweken.

Ging hij nu heelemaal wegzinken in den poel der zonde?

XIV.

ALS 'T GEWETEN SPREEKT.

De griep was weer gekomen.

Midden in z'n leven van bedriegen was de ziekte hem opnieuw komen grijpen, een paar dagen na zijn durven.

Nu kon hij zich niet rustig praten, nu was z'n booze wil niet sterk genoeg meer.

O, 't begon al zoo donker te worden in de stille kamer. En hij was alleen, heel alleen.

Grillige lichtschemeringen kwamen uit den winkel de ziekenkamer binnenvallen, en doffe schimmen dansten over het plafond heen.

Buiten huilde en loeide de wind langs de tuinramen en gierend floot hij door de waschlijnen.

Daar kwam de stem weer terug, en Bob kon haar niet wegdringen. Ze vroeg: „Zou je weer ziek zijn, omdat je zonde hebt gedaan?”

O, waarom kwam Moeder niet thuis

Ze was 's middags even weggegaan, en ze zou gauw terugkomen. Maar dat gauw duurde erg lang. De avond was al gekomen.

In de eenzame donkerte kwam ook de angst.

Was dat waar? Zag hij dat goed? Kon hij door den zolder heen de sterretjes zien? Had hij dan de oogen van een stervende, die door alles heen den hemel zag?

Zag hij daar werkelijk engelen zweven? Was dat licht daar boven hem het hemelsche licht? Zou het steeds sterker gaan schijnen? Zou hij nu sterven gaan? Daar voor God moeten vertellen al z'n slechte daden? O, neen, hij kon niet sterven hij wilde niet sterven

„Moeder, Moeder!” kreunde de zieke.

Moeder, waarom blijft u toch zoo lang weg waarom komt u me niet helpen o, Moedertje, ik moet zooveel aan u vertellen o zooveel want — ik ga sterven heel alleen ik ga dood om m'n zonde. Moeder! Moeder! gilde Bob in doodelijken angst.

In den winkel, onder de stralende, vroolijke lampen, werkte Vader. Hij hoorde dat angstig roepen, en hij snelde naar boven.

„Roep je, Bob?”

„O, waar blijft Moeder toch? Moeder!”

„Ja, die blijft lang weg. Is er wat? Moet je haar hebben?”

„Ik moet Moeder wat vertellen, o, 'k ben zoo angstig, ik ben bang, dat ik sterven ga.”

Vader schrok van die vreemde taal, van die

vreemde stem. Zóó kende hij Bob niet. Z'n kind was altijd zoo stil, zoo zwijgzaam, z'n jongen scheen zoo sterk, zoo flink. En nu? Was dat koorts. Of was dat nog erger?

„Wel jongen, ben je zoo angstig? Kan je 't mij dan niet vertellen?”

„Neen, neen,” snikte Bob, „en 'k móet het zeggen, nu. Want daar boven is God, die alles weet, alles van m'n kwaad.”

„Maar Bob, zeg 't mij dan maar.”

„O Vader, u zult zoo boos worden, u zult”

„Wel neen, Bob, als je echt berouw hebt over kwaad, dan word ik niet boos. Dan zal ik je juist helpen. Heb je zoo iets ergs gedaan?”

„Maar Vader, ziet u daar óók licht? Daar boven den zolder?”

„Wel ja, Bob, dat komt van de lampen uit den winkel.”

„En zijn er dan geen sterren?”

„Wel neen, het is allemaal lamplichtschijnsel. Maar vertel me nu toch, wat scheelt er aan?”

Vader legde z'n groote hand op 't jongenshoofd, zoo moederlijk, zoo teer. En weer klonk z'n vriendelijke mannenstem: „Wat heb je een gloeiend hoofd. Je bent erg ziek zeker. Heb je gedroomd?”

„Neen Vader, ik was bang in 't donker. Ik kan niet langer alleen zijn met m'n slechte dingen, ik kan niet meer vechten, ik ben zoo moe van alles.”

„Waarvan dan?“

„O Vader, ik heb al zoo lang u en Moeder bedrogen en 'k heb mijnheer Visser ook bedrogen en ik heb naar Piet geluisterd, en ik ben kwaad op Henny geworden, omdat hij niet wilde, dat ik Paul sarde o Vader, en u dacht, dat ik nu zoo goed m'n best deed. En als ik nu sterven ga, wat dan? Dan is 't voor mij te laat. Dan kan ik 't niet meer goedmaken.“

Vader luisterde naar dat korte verhaal, dat hij niet begrijpen kon. En langzaam zei hij:

„Heb je ons bedrogen, Bob? Zoo. Waarmee dan?“

Toen heeft Bob alles hortend en stootend verteld, alles, wat hem nu zoo zwaar op 't hart lag. Van z'n repetitiebedrog, van z'n roeien, van z'n in den wind slaan van dokters raad, van z'n vechten, dat hij verloor, van den onrechtvaardigen mijnheer Bulder, en eindelijk ook van zijn gemeen durven.

Ernstiger nog keek Vader. Bob zag 't wel, dat er droefheid over Vaders gezicht gleed.

't Bleef een poosje stil. Toen klonk het:

„Nou Bob, 'k ben blij, dat ik alles weet, en 'k ben heel blij, dat je nu groot berouw voelt. 't Was niet je angst alleen, maar ook droefheid, dat je 't niet meer vertellen kon, misschien. Nu kan je weer rustig zijn. Ik vergeef het je, en, laten

we samen aan den Heere vragen, of Hij 't je ook vergeeft."

't Heeft door Bob heen getrild, die eerbiedige stem van zijn Vader, die woorden, die opstegen naar den hemel of de Heere ook vergeven wilde het kwaad van z'n kind, of Hij zien wilde het berouw om Jezus wil

En de rust is weergekeerd in 't jongenshart.

Nu voortaan kende Vader hem weer beter. Nu voortaan zouden ze hem helpen strijden zijn jongensstrijd.

Bob werd ernstig ziek.

Nu boog zich niet de dokter uit 't kamp over hem heen. Nu was het een Jodendokter, die ernstig hem onderzocht en — ook goed voor hem zorgde.

Dagen lang lag de zieke maar stil te staren van uit de kussens. 't Scherpe buitenlicht werd getemperd voor z'n gevoelige koortsoogen. En eindelijk kwam de beterschap, de dood kwam hem niet grijpen.

Maar vele dagen nog zouden voorbijgaan, aler de verzwakte jongen weer naar school zou gaan.

In de stille avonduren spraken Vader en Moeder ernstig met hun jongen.

En samen overlegden ze, hoe Bob doen zou, om alles, ook op school weer goed te maken.

Eens op een avond, toen Vader en Moeder dachten, dat hun jongen sliep, hoorde Bob vanuit de slaapkamer *dit* gezegde van Vader: „Zulke jongens toch, wat moeten ze ook al strijden, en wat doen ze het soms dom. Die arme Bob. Geloof maar, dat hij wat mee heeft gemaakt! Maar we zullen hopen, dat hij nu weet, hoe hij steun kan vinden in z'n jeugdige zondestrijd, nu heeft hij iets uit ondervinding geleerd.”

En Bob mompelde, terwijl hij onder de dekens dook: „Nou, hoor Vadertje, òf ik wat geleerd heb. Nu weet ik, dat je ouders je grootste vrienden zijn, die 't altijd goed met je meenen, ook al lijkt het niet zoo. Nu weet ik, dat ik een Christenjongen wil wezen, altijd. En Vadertje, samen zullen we er voor waken, en bidden, samen, hè?”

XV.

EEN TROUWE VRIEND.

Wie kwam daar de gang door stappen, zoo langzaam, dat je kon hooren, dat 't een vreemde was?

Hoor, Moeder zei: „Ga maar naar binnen.”

Hé, dat was aardig. Daar kwam Henny de kamer binnen. Een bezoek van hem had Bob wel 't allerminst verwacht.

„Dag Bob,” zei Henny, „ik kom eens zien, hoe het met je is. Ben je nog kwaad op me?”

„Kwaad?” vroeg Bob. Ik ben niet echt kwaad op je geweest. 'k Wou juist vragen, of je niet meer boos op *mij* zult zijn. Ik was niet werkelijk je vijand geworden. In 't diepst van m'n hart was ik jaloesch op je, omdat jij *echt* durfde, en ik dat niet kon. Ik moest iets doen om het te laten *lijken*, alsof ik durfde. Zeg Henny, zullen we nu echte, *trouwe* vrienden worden?”

„Goed,” zei Henny, „dus nu vrienden, die elkaar niet in den steek zullen laten, als er eens oneenigheid is, hè? Want heusch, die streek op school vond ik, en vind ik nog, gemeen.”

„Ja, dat was ook zoo, 't was gemeen.”

„Heb je het thuis precies verteld?”

„Nu wel,” zei Bob, maar eerst niet, hoor. Eigenlijk zijn er dingen gebeurd, waarover ik niet graag meer spreek. 'k Heb heel *veel* stil gehouden voor mijn ouders. Maar op 't laatst heb ik 't toch verteld. O jong, ik ben zoo ziek geweest. Ik dacht, dat ik sterven ging. En dat kwam van de bangheid, omdat ik zooveel verzwegen had. Daarom wilde ik jou 's middags ook niets vertellen van m'n geheimen. Maar, we zullen er niet langer over praten. Vertel me eens, hoe het op school gaat.”

„Niet zoo best,” zei Henny. „Alleen mijnheer Visser is van de leeraren nog op school. De anderen zijn ziek, en de meeste kinderen ook. We zijn in onze klas nog met z'n vijven, en daarom is de school vandaag gesloten. We hebben gedwongen vakantie.”

„Wie waren er vanmiddag nog?”

„Dat waren Jo Westra, Dina, Piet, Flip en ik.”

„Ook niet veel. Wat is 't toch erg hè, die griep.”

„Nou,” zei Henny. „'t Lijkt wel steeds erger te worden.”

„Hebben jullie 't op school nog over m'n streek gehad?”

„Ja, vanmiddag juist. Mijnheer Visser zat bij ons, en we begonnen zoo over 't een en ander te praten. Piet wilde zeker grappig zijn, want toen mijnheer

jou noemde, omdat je ook ziek was, zei hij ineens: 't Is zeker van de schrik gekomen, omdat hij weggestuurd is. Hij was er zeker vatbaar voor geworden."

„Nou, je weet wel, mijnheer houdt niet van zulke grappen. En meteen zei hij: „Niet spotten met ziek zijn, jongens." Maar zoo was 't gesprek vanzelf op die streek gekomen. Mijnheer Visser vroeg: „Hoe is dat toch eigenlijk zoo gekomen, waarom heeft Bob dat gedaan?" Piet met z'n grooten mond zei: „Hij wou laten zien, dat hij *durfde*. Op straat hebben we nog zòò gezegd: „Doe 't niet, Bob.'"

„En zeg, toen riep hij mij tot getuige. Och jong, 'k werd toch zoo kwaad op dien huichelaar, die mooi weer speelde."

„„Dat 's niet waar!" heb ik gezegd, en vervolgens heb ik de heele geschiedenis verteld. Toen heeft mijnheer Visser het zijne ervan gezegd."

„Was hij erg boos op mij?" vroeg Bob.

„Nou, boos eigenlijk niet. Maar 't speet hem zoo, dat *jij* het gedaan had. Piet stond intusschen leelijk voor leugenaar, en mijnheer heeft het hem ook goed laten voelen. „„Liegen en bedriegen, dat kan ik 't slechtst verdragen" ", zei hij."

„Hm," dacht Bob, „wat zal hij dan schrikken, als hij mijn verhaal hoort."

Henny praatte door.

„Maar Piet heeft zoo'n standje ook wel verdiend. 't Geeft evenwel niets, hij is en blijft slecht. Vanmiddag, toen we naar huis gingen met z'n drieën, had hij alweer een geheim gesprek met Flip. Die twee zijn zoo groot met elkaar. Ze schijnen vanavond wat van plan te zijn.”

„Ja, je hebt het al eens meer over Piet gehad, weet je nog wel? Wat bedoelde je toen toch?”

„Nou, 'k zal 't je vertellen, en wel daarom, omdat ze tegen elkaar zeiden: „„Als Bob weer beter is, moeten we hem ook eens meenemen. Hij is nu toch van onze club.” ” Flip zei: „„Hij doet wel bokkig, nadat hij er in geloopt is, maar hij zal wel weer bijdraaien. Hij moet vast eens mee.” ”

„Maar dat moet je nooit doen, hoor Bob. Ze zeggen in de klas dat Piet z'n Vader een smokkelaar is, en ik geloof wel, dat er iets van waar is. Piet doet al net als z'n Vader, maar ik denk niet, dat ze het thuis bij hem weten. Hoe het precies zit, kan ik je ook niet vertellen, maar ze hebben mij al eens gevraagd, of ik niet wat verdienen wilde. En mijn Vader vond niet goed, dat ik ook maar een oogenblik meedeed aan dingen, die niemand weten mocht. Ze moeten er altijd 's avonds op uit, en wat het daglicht niet zien kan, zegt Vader altijd, is verkeerd. Flip schijnt ook maar alles van thuis te mogen.

Maar jij mag 's avonds vast niet weg Bob."

't Was een poos stil.

Moeder kwam binnen, en daardoor werd het ernstige gesprek der jongens niet voortgezet. Nu praatten ze weer vroolijk en blij, en de namiddag was spoedig voorbij.

Nadat Henny weggegaan was, zei Bob tegen z'n Moeder: „We zijn weer echte, trouwe vrienden, Moe."

„Zoo jongen, mooi hoor. Ik geloof, dat Henny een goede, verstandige jongen is. 't Was tenminste heel aardig van hem, dat hij je kwam opzoeken."

„Ja," zei Bob, „en dat, terwijl we een beetje kwaad waren. 'k Geloof niet, dat ik het in zijn plaats gedaan had."

Maar in Bobs hart jubelde het, omdat hij zoo'n vriend had. Henny was nu zijn vriend, voor altijd!

Een poos later begon de school weer.

Wel waren nog niet alle leerlingen present, maar de meeste jongens en meisjes toch wel, en al de leeraren waren er ook weer. Bob ging ook naar school.

Doch hij hoorde een treurige tijding. Z'n vriend, dien hij twee dagen tevoren nog gezien had, met wien hij toen gewandeld had, was nu ernstig ziek geworden.

Zoo zat Bob toch weer alleen op de bank, daar midden tusschen de anderen.

Piet, die niet ziek geweest was, lachte hardop: „Ik, ik ben nog altijd gezond. De griep kan mij niet krijgen.”

Niemand lachte om Piets „flinkheid,” en niemand antwoordde. Maar de jongens dachten: „Zoo spotten met ziek zijn is toch *al* te erg.” En ze gingen met elkaar praten alsof er geen Piet in de klas was.

Uit school zou Bob gaan hooren, hoe 't met z'n vriend was. Hij kon bijna langs Henny's huis loopen.

Plots voelde hij een tik op z'n schouder, en Piets stem deed hem schrikken, toen hij hoorde:

„Wel jô, wat laat je me loopen en schreeuwen. Hoorde je me niet?”

„Nee,” zei Bob, „maar 'k ga liever alleen. 'k Wil niet met jou.”

„O zoo,” lachte Piet. „Dat is mooi. Ben je weer eens bekeerd? Nu door je ziekte? 'k Wou je juist vragen, of je vanavond met me mee ging. Flip is nog niet op school, en met Paul wil ik niet, misschien wou jij wel mee.”

„Nee,” zei Bob beslist. „'k Ga vast niet 's avonds met je mee.”

„En waarom niet? Je bent wel mee uit roeien geweest.”

„Ik vertel je niet, waarom ik niet wil.”

„Maar ik moet het weten.”

Bob zweeg en liep door.

Piet slenterde mee, niet wetend, wat nu te doen. Ineens zei hij: „Heeft Henny je soms wat verteld? Mag je van dat vrome jong niet mee? Die heeft natuurlijk allerlei kwaads er van verteld. Maar Bob, hoor eens, Henny is niet *echt* zoo vroom als hij lijkt. Hij weet”

„Van Henny hoef je niets te zeggen, hij is mijn *vriend*, en als je wat van hem zeggen durft, jô, dan zal ik je. Ik vergeef je niet, dat jij zoo'n valschaard bent.”

„Poeh, ben jij dan beter? Wie heeft Paul ingepoeierd?”

„Ja, dat is waar,” zei Bob, „maar dat is iets, waar ik erge spijt over heb. Van Henny hoef je niets meer te zeggen, dat is een goede jongen.”

„Bonjour dan, vrome naarheid, 'k krijg je wel eens. Je wilt niet met me mee. Dan ben ik voortaan je vijand.”

Bob antwoordde niet. Hij dacht alleen: „Je bent altijd al m'n vijand geweest.”

Voort spoedde hij zich naar Henny. Gelukkig, hij had Piet weerstaan, en hij had als een trouwe vriend Henny verdedigd. Dit was de eerste aanval, die afgeslagen was. Bob hoopte, dat hij altijd

overwinnaar zou mogen blijven. En hij dacht:
„Henny is voor mij een trouwe vriend geweest,
toen *ik* ziek was, nu ben ik het voor hem ook
geweest. Als Henny nu maar weer gauw beter
mag worden!”

XVI.

STRIJDEN MOET JE, BOB, MAAR NIET ALLEEN.

Ja, mijnheer Visser was een fijne leeraar!

Dat bleek ook den volgenden morgen weer, toen ze Fransch van hem hadden.

Nu en dan moesten de jongens en de meisjes een gedicht leeren, en zoo was 't nu ook. Een voor een reciteerden ze voor de klas het mooie, teere stukje poëzie van Louis Ratisbonne: „Le souhait de la violette.”

Bob had de laatste beurt gekregen, en hij had al zijn best gedaan, het mooi op te zeggen, net zooals mijnheer het had voorgedaan.

„Quand Flore, la reine des Fleurs”
begon hij flink.

En 't lukte best.

„Uitstekend,” zei mijnheer toen hij klaar was. Lest was best. Nu mag je me ook nog een paar antwoorden geven, Bob. Vertel me eens, wat wil de dichter ons eigenlijk leeren?”

„Dat nederigheid een sieraad, een schat is.”

„Ja, zoo iets ongeveer. En hoe laat de dichter ons dat zien?”

„De godin Flora vroeg aan het mooie viooltje, wat ze nog aan z'n bloemenschoonheid toe kon voegen. En 't viooltje antwoordde, dat het dan graag wat gras wilde hebben, om zich te verbergen.”

„Juist, dus het viooltje, dat zulke mooie kleuren had, en een van de mooiste bloemen was, vroeg niet iets, waardoor het met die pracht overal kon pralen, maar heel nederig wilde het op den achtergrond treden en in vergetelheid bloeien. Doen de menschen ook zoo? Willen die graag nederig zijn?”

„Neen,” zei Bob, „we zijn allen trotsch.”

„Waarop bijvoorbeeld?”

„Op . . . ja, op . . . op zooveel dingen . . .”

Hij wist niet, hoe hij dat nu eens beantwoorden zou.

„Zijn jongens wel eens trotsch?”

„O ja, op hun kracht, op hun durven . . .”

't Was er uit, voor Bob er erg in had. Maar toen hij zichzelf het woord „durven” hoorde zeggen, kreeg hij een kleur. Meteen keek hij naar Piet, en hij zag, hoe die grijnslachte.

Mijnheer merkte dat haperen van Bob ook wel, hij zag 't wel, dat Bob kleurde. En hij vroeg:

„Wel Bob, ben jij ook wel eens trotsch op je durven?”

Bob antwoordde niet. Want hij dacht aan zijn laatste zoogenaamde durfstreek en — daar was hij niet trotsch op.

Mijnheer wachtte even. Toen klonk het: „Wat is durven dan eigenlijk, noem eens een voorbeeld.”

Dat wist Bob wel. Dat had hij geleerd. En hij antwoordde langzaam: Durven? Dat is bijvoorbeeld: de waarheid zeggen, als 't heel moeilijk is, om iets precies te vertellen; en ook: neen zeggen, als iemand iets leelijks van je vraagt — en ook als je moedig bent, bijvoorbeeld met een kind uit 't water te halen.”

„Mooi zoo, dat zijn enkele voorbeelden, en zeg eens, ben *jij* daar nooit trotsch op geweest? Heb jij nooit gedurfd?”

Weer aarzelde Bob. Weer keek hij naar Piet. Die zat nog aldoor met een spotlach op z'n gezicht. Die wist wel, waarom de jongen voor de klas zoo langzaam antwoordde. Maar die spotlach deed het ineens in Bob komen: „Laat nu eens zien, dat je durft. Laat het Piet ook merken, dat je *echt* durft, dat je berouw hebt over 't vroegere.” En hij zei hardop:

„Mijnheer, ik heb wel eens het verkeerde gedurfd, en daarop ben ik niet trotsch.”

Ja, mijnheer was een vriend van de jongens! Hij kende ze! Hij begreep Bob meteen. En vriendelijk klonk z'n vraag: „O, nu bedoel je zeker dat

laatste gevalletje met Paul. Zoo, ben je daar niet trotsch op. Daar ben ik blij om. Ja, hoe *jij* tot zoiets kon komen begrijp ik nog niet."

En terwijl hij z'n groote hand op Bobs schouder legde, ging hij voort: „Juist, je hebt goed gezien, dat het toen een *verkeerd* durven was. ”—

Om twaalf uur ging Bob naar mijnheer Vissers lokaal. Heel den morgen had hij er over nagedacht, dat 't nu de beste gelegenheid was om zijn leeraar ook de schuld van de repetitie te belijden. Dat had hij thuis met Vader en Moeder al lang afgesproken, maar 't was nog niet gebeurd.

De leeraar stond juist klaar om heen te gaan.

„Moet je hier zijn?“ vroeg hij.

„Ja mijnheer, 'k wou u iets zeggen.“

„Vertel maar.“

Bob deed het heele verhaal van de gestolen repetitie. Onder z'n vertellen had mijnheer vreemd opgezien, en z'n vriendelijke, blijde oogen waren verdrietig gaan staan. Bob merkte 't wel, 't deed zijn leeraar zeer.

't Bleef stil in 't lokaal, toen Bob zweeg.

Even sloeg hij z'n oogen neer, maar dadelijk daarop vroeg hij: „'t Spijt mij, mijnheer, dat ik het gedaan heb. Wilt u 't mij vergeven? Vader en Moeder hebben 't mij ook vergeven.“

„Zoo, hoe kom je er toe, om dat juist *nu* te vertellen.“

„Om vanmorgen, mijnheer. Toen ik ziek was, was ik bang, dat ik sterven ging en” Bob vertelde langzaam van z'n angstigen avond.

„Natuurlijk, ik vergeef je ook, Bob. Dat had ik nooit kunnen vermoeden, dat jongens zoo iets doen konden tenminste jullie niet, want 'k meende, dat jullie echte, flinke, trouwe jongens waart. En toch — toch ben je weer een flinke kerel, Bob. We hadden het vanmorgen over *durven*. Ik vind je nu een *jongen*, die durft, want schuld belijden is zoo moeilijk, en zwijgen is veel gemakkelijker. Geef me er vijf, jong, ik vergeef het je. Zeg tegen je ouders, dat ik spoedig eens aankom. 'k Wil ze zelf komen vertellen, dat het tusschen jou en mij weer in orde is.

En jij jongen, nu een durver *blijven*, hoor. En op dat *durven* moet je wel trotsch zijn, maar toch — je moet er ook nederig door worden. Want goed *durven*, je weet het, kan niet in eigen kracht, maar je moet eerbiedig en nederig daarom tot God bidden. En nu, bonjour hoor, nu ben je m'n vriend weer, hè, heelemaal weer.”

En Bob stamelde verlegen: „Alstublieft mijnheer.”

Maar mijnheer Bulder, dat was een andere man!

Die had geen vrienden onder de jongens, dachten ze zelf. Hij bleef een vreemde voor z'n leer-

lingen, omdat ze meenden, dat hij nooit trachtte te begrijpen, wat ze wel en wat ze niet prettig vonden, omdat hij nooit met de jongens *sprak*, zooals ze dat in de voorgaande klas gewend waren.

Op een keer, toen Bob ook een „paal” had gekregen voor een les, die hij 's avonds nog uitstekend voor Vader had opgezegd, vertelde hij thuis, *hoe* ze allemaal over mijnheer Bulder dachten.

„Mijnheer Bulder doet onrechtvaardig!”

„Wat zeg je daar?” kwam Vader ineens tusschenbeide? „Mag je dat van je onderwijzers zeggen? Weet je wel zeker, dat je waarheid spreekt? Licht er niet veel schuld bij jullie?”

„Maar ik deed toch m'n best, en ik kreeg toch een paal.”

„Ja Bob, dat kan best waar zijn. Maar luister eens. Die mijnheer staat daar in de plaats van je ouders, nietwaar, en voor hem moet je evenveel eerbied hebben als voor ons.”

„Maar u bent nooit onrechtvaardig,” pruttelde Bob tegen.

„Pas op, jongen. Als ik tegen je zeg, dat je broodkaarten moet halen, en je moppert tegen, denk je dan ook niet: „Vader zoekt mij ook altijd uit voor zulke werkjes.” Dan vind je mij toch ook wel eens onrechtvaardig. En je weet het wel beter.”

Bob knikte. Hij voelde, dat Vader gelijk had.
„Nou juist, en al denk je nu, dat mijnheer ongelijk heeft, dan mag je nog niet zóó mopperen. Je wilde strijden, nietwaar? Strijden voor het goede? Precies, daar hoort ook bij, dat je eens anders gebreken, die je denkt te zien, draagt. Je moet beginnen met van mijnheer Bulder te houden, en dan, als je iets van hem onrechtvaardig vindt, moet je 't hem vragen gaan.”

„Je zegt, dat mijnheer nooit zoo met jullie praat, als mijnheer Visser het deed. Maar doen jullie 't wel eens met je leeraar? Vertel je hem wel alles? Of niets?”

„Nee, dat doe je vanzelf niet, dat durf je niet.”

„Domme, domme Bob, neem dan dezen raad van me aan: Als er weer eens iets is, dan ga je 't aan mijnheer vragen. Desnoods ga je naar zijn huis toe en vraag je, of je mijnheer spreken mag. En Bob, nog wat. Hier moet je weer strijden, merk je wel, en we hadden afgesproken, dat we dan samen zouden strijden. Nu doen we dat, maar je moet ook echt *zelf* strijden. Begin met ook voor dien mijnheer Bulder te bidden. Dan ga je je leeraar heel anders bekijken, dan komt het vast in orde.”

Nu stond Bob niet meer alleen.

XVII.

TOCH EINDELIJK OVERWINNAAR.

Nog altijd zat Bob alleen in de Bank.

Maar Henny knapte op. Hij had longontsteking gehad, en hij was ernstig ziek geweest, nog erger dan Bob. Gelukkig evenwel zou 't nu niet zoo lang meer duren, dat z'n vriend weer naast hem zou zitten. Dan zou het heelemaal prettig worden, het schoolleven, dan zouden die twee immers samen werken en samen strijden!

Bob had Henny verteld van het gesprek met z'n Vader. En de zieke die alweer sterker werd, had gezegd: „Je Vader heeft gelijk. Wij *houden* ook niet van hem. Bob, als we weer naast elkaar zitten, zullen we samen van mijnheer Bulder probeeren te houden, hè?”

Bob had geantwoord: „'t Is zoo moeilijk.”

Dat bleek bij de eerstvolgende natuurkundeles.

Ze hadden thuis de calorimeter moeten bestudeeren. 't Was niets gemakkelijk geweest om al die dingen meteen uit elkaar te houden. Je mocht al blij zijn, als je 't begreep. Maar om het dan nog precies zoo te zeggen, als je boek het zei:

Dat was een toer. En 't had ook „paaltjes” geregend!

Bob had het er nog met een vijf afgebracht, want hij had een berekening op 't bord gemaakt en dat kende hij heel goed. Maar al die woordjes opzeggen in de juiste volgorde van het boek, neen dat was bij hem ook mis geweest. Wel had Bob gedacht: „Een vijf, dat is niet eerlijk.” Maar meteen ook had hij zich herinnerd, wat hij met Vader had afgesproken. „Misschien had mijnheer wel gelijk. „Met andermans gebreken, die je *denkt* te zien, geduld hebben.” O ja, dat had Vader gezegd.

Daarom had Bob niet mopperend gekeken.

Zooals gewoonlijk ging het heele span samen naar huis. Flip was heel boos. Hij mopperde: „Ik heb al vijf palen, 'k zal zoo wel een mooi rapport krijgen.”

„Ik heb er al zes,” zei Jan.

„Ik ook,” zei Piet.

„Kunnen we daar niets aan veranderen, jongens” ? vroeg Flip. „Zulke lage cijfers, dat gaat toch niet.”

„Hooge repetitiecijfers halen,” zei Bob.

„Dat zal nog al gemakkelijk gaan,” antwoordde Flip. „Och jô, dan krijgen we natuurlijk ook weer onvoldoenden. Neen, ik wil wat anders. 'k Weet wel wat, maar dan moeten jullie allemaal meedoen.”

„Wat dan?” klonken verscheidene stemmen.

„Wel,” zei Flip, „we moeten de lijst verdonkeremanen!”

„Nee,” zeiden een paar, „dat gaat toch niet. Dat komt uit.”

„Maar ik weet wat anders zei Piet. „We moeten een paar van die lage cijfers veranderen, als we de lijst eens te pakken kunnen krijgen. 't Staat toch alles met potlood geschreven. En van een paal kun je gemakkelijk een zeven maken.”

„Maar wie moet dat doen?” vroeg Paul.

„Jij bijvoorbeeld,” zei Flip.”

„Dat durft-ie lang niet,” spotte Piet. „Nee, we moeten 't elk voor ons zelf doen. Niet allemaal tegelijk, maar zoo nu en dan een paar.”

„'t Zou wel kunnen,” zei Flip. „Maar dan moeten we 't allemaal afspreken. Als er een niet wil, kan die de boel verklappen.”

„Dan aan allemaal vragen,” riep Jan.

„Goed,” juichte Piet. „Doe jij mee Flip?”

„Ja, ik wel.”

„En jij Paul?”

„Als ik niet de eerste hoef te zijn.”

„Goed, en jij Jan?”

„Ik ook.”

„En Karel? En Hans?”

Ze deden allemaal mee.

„Doe jij ook mee, Bob?” vroeg Flip. Piet had Bob met opzet nog niet gevraagd.

„Neen,” klonk het besliste antwoord.

„Daar heb je den spelbreker weer,” schreeuwde Piet. „Allemaal willen ze, hij niet. Zeg, neem je soms de rol van Henny zoolang waar? Die zou 't ook niet doen, natuurlijk niet, die vrome sukkel.”

„Zeg, jij durft zeker niet meer, hè?” riep Jan.

„Wel ja,” zei Piet, „hij durft *wel*. Pas geleden heeft hij mijnheer Visser nog gezegd wat durven is. Nu durft hij wel: hij durft spelbreker zijn. Och, loop door, naarheid!”

„Jaag Bob nu niet weg,” zei Flip. „Je bent zoo hatelijk. Hoor nu es, Bob, je moet meedoen. 't Is toch gemeen, om altijd meteen palen te geven? 't Is toch Bulders eigen schuld, als we zoo doen? Toe, doe nu mee.”

„Neen, nooit!” zei Bob weer.

„Hij hoeft toch niet mee te doen,” zei Jan. „Als Bob belooft, niets te verklappen, dan is 't toch ook goed?”

„Dat belooft-ie niet,” zei Piet. „Daar is hij veel te vroom voor geworden.”

„Houd jij je mond nu eens dicht,” zei Flip boos. „Zeg Bob, als we het doen, verklap je ons dan?”

Bob dacht na.

„Neen,” zei hij eindelijk, „ik zal je niet gaan verklappen. Maar, als het uitkomt, dan lieg ik er niet om.”

„Dan zijn we al klaar, dan behoef je niet mee te doen. Houd jij je palen maar. Dus jongens, we zullen 't doen hè? Ik zal vanmiddag beginnen, en dan: wie volgt. 't Moet van de week, want nu heeft-ie de deur.”

Dat beteekende, dat mijnheer Bulder, totdat de school begon, de wacht bij de buitendeur had, en dus niet in z'n klas was. Zoo werd afgesproken.

En 't werd ook uitgevoerd.

Voor schooltijd haalde Flip 's middags het schrift, waarin de cijfers stonden, en verscheidene „palen” werkte hij om tot zevens.

Piet schoot ook toe en deed hetzelfde.

Die week verdwenen vele „palen”: nu zouden de rapporten wel goed worden!

Bob vertelde het 's avonds aan Henny.

„Dat 's gemeen,” barstte deze los. „Dat 's geen werk!”

„Maar we kunnen ze toch niet verraden,” zei Bob, „ik heb mijn woord gegeven dat niet te doen.”

„Daar heb je gelijk in. Klikken is niet goed. Ja, hoe moeten we hier nu in handelen?”

„Afwachten maar,” vond Bob, „'t moet toch uitkomen.”

„En verklap je het *dan*? Dat is even gemeen,” zei Henny.

„Neen, dan ook niet, maar, ik zeg ook niet, dat

ik er niets van af weet. 'k Zal 't eens aan Vader vragen." —

„Bob," zei Vader, toen hij een paar dagen later het moeilijke geval hoorde, „als je weer een „paal" krijgt, dan ga je naar mijnheer Bulder toe, hoor, en je spreekt er eens met hem over. Dat is het allerbeste. Dan weet mijnheer tenminste, hoe jullie over hem denken. Dan vertel je hem maar eerlijk alles, wat jullie niet prettig vinden.

Maar, heb je geprobeerd de jongens tegen te houden?"

„Neen," schrok Bob. Dat had hij niet gedaan. Hij had alleen geweigerd. Hij had *zoo'n* moeite om te strijden, dat hij nog niet als overwinnaar anderen terecht had kunnen wijzen.

't Duurde niet lang, of mijnheer Bulder deelde weer „palen" uit. Bob liep er ook een op met z'n rekenen. Z'n sommen waren niet mooi genoeg geschreven.

Maar ditmaal kwam er haast een glimlach op Bobs gezicht, hoewel hij 's avonds tevoren heel veel moeite had moeten doen om al z'n werk af te krijgen. Nu eindelijk zou hij naar mijnheer toe gaan.

Thuis vertelde hij 't haast als een overwinning: „Nu heb ik weer een paal."

Woensdags stapte hij naar het huis van mijnheer Bulder.

„Hé Bob, ben jij daar?“ klonk de verwonderde stem van den leeraar. „Kom je om mij te spreken? Prachtig, ga maar zitten.“

De jongen zakte neer op een prachtigen stoel.

't Was alles zoo mooi in de kamer, zoo heel anders dan hij gedacht had. En mijnheer was ook aardig, ook anders dan hij verwacht had.

„Dat is al lang geleden, dat ik jongens op visite kreeg,” zei mijnheer. „Ze zoeken me nooit op, ze denken nooit aan me, als ze uit school zijn. Wel verbazend, Bob op visite! Vertel me eens, wat heb je op 't hart!”

„'k Wou u iets vertellen, mijnheer.”

„Prachtig, ga je gang maar.”

„'k Heb aan Vader gezegd, dat ik van u een paa . . . , een één heb gekregen, alwéér een één. En die heb ik, dacht ik, niet verdiend. Want m'n sommen waren goed. 'k Wou u vragen, of u dat veranderen wilde.”

Verrast had mijnheer opgezien.

„Kom je daarom bij me?“ vroeg hij verwonderd. „Vinden jullie het dan zóó erg, dat je een één krijgt?”

„Ja mijnheer.”

„Waarom?”

„Omdat de meesten van ons altijd goed de lessen leeren, en we toch dikwijls éenen krijgen.”

„Hm, zoo, vind je dat dus oneerlijk; meen je, dat je die eenen niet verdient, zoo!”

Plots veranderde het gezicht van mijnheer. En langzaam, maar ernstig klonk het: Bij wie zit je liever, Bob, bij mijnheer Visser of bij mij?”

Bob schrok. Zoo'n vraag had hij niet verwacht. En hij gaf geen antwoord.

„O, ik zie 't wel,” vervolgde mijnheer. „Ik begrijp wel, dat jullie niet graag bij *mij* zitten, 'k zie 't aan je manier van doen. Maar zeg me dan, waarom zitten jullie niet graag bij me?”

„Omdat u ja, 'k durf 't niet te zeggen.”

„Kom, vooruit, vertel op. 'k Wil 't van je weten.”

„Omdat u wel eens oneerlijk doet, zeggen de jongens.”

„En waarom nog meer. Toe, zeg op dan!”

„Omdat we nooit iets aan u durven zeggen, omdat u altijd om alles lacht.”

„Zoo — en waarom kom *jij* dan wel bij mij. Durf jij dan wel?”

„Ja mijnheer, ik *durf*,” zei Bob met nadruk. „Want wat ik nu doe is goed. Vader wil het, en — ik wil het zelf ook.”

„Waarom wil je het dan?”

„Omdat u in Vaders en Moeders plaats staat, en daarom moet ik van u houden. Dat heb ik thuis geleerd.”

In het oog van mijnheer zag Bob een wonderen gloed, een vriendelijken lach, zooals hij nog nooit had gezien.

„Jij krijgt een ander cijfer, hoor, beste jongen,“ klonk het plotseling. „Je hebt gelijk, die één is geen cijfer voor je sommen, want die waren goed. 't Was een cijfer voor 't schrijven. Ja, je hebt gelijk. 'k Zal het veranderen, 't komt in orde, hoor jongen.”

Bob stond weer op om heen te gaan.

Mijnheer stak hem z'n hand toe. En terwijl hij die van Bob drukte, zei hij: „Ik ben blij, dat je er geweest bent. Dat heeft me goed gedaan. Dat is een bloemetje in m'n levenstuin geweest, hoor. Zie je Bob, je weet wel, dat ik zelf geen kinderen heb, en nooit gehad heb ook. En 'k dacht, dat de jongens en meisjes daarom niet van me houden konden, omdat ik er al zoo lang bedroefd over ben. Ik zie alleen maar *vreemde* jongens en meisjes. Er is er nooit een van mijzelf. Dat is voor mij heel erg, en 't heeft me hard gemaakt.

Dag hoor Bob. Je moet *nog* eens bij me komen.”

Bob sprong naar buiten. En terwijl hij z'n pet lichtte, klonk z'n heldere jongensstem: „Vast mijnheer, dag mijnheer!”

En hij holde vroolijk naar huis.

Van wat mijnheer op 't laatst gezegd had, had hij niet alles begrepen. Maar van binnen voelde

hij wel iets nieuws, dat hem blij maakte: zijn nieuwe leeraar was anders, dan hij gedacht had.

Nu zou alles wel goed komen op school

Den volgenden morgen was Henny ook weer op school.

Buiten had Bob het hem al verteld, dat hij bij mijnheer Bulder was geweest. En Henny had verwonderd gevraagd: „Heeft mijnheer dat allemaal gezegd? Wat gelukkig, dat je er geweest bent. Wat zeiden je Vader en Moeder wel?”

„Vader heeft gezegd: Zie je wel Bob, dat is, dat je niet alleen strijdt. Nu heeft God je geholpen op je gebed. Hij heeft je kracht gegeven, en Hij heeft je verhoord.”

„Zeg Henny,” zei hij even later, „ik geloof, dat ik van mijnheer Bulder ook wel houden ga.”

„Ik ook,” antwoordde de ander.

De eerste les bij mijnheer Bulder merkten alle kinderen het, dat er *iets* anders was geworden. Kwam het van het bidden, dat zoo anders was, als gewoonlijk, taal, die ze begrepen? Kwam het van de uitdrukking: „Heere, maakt Gij ons getrouw, ons *allen*, om den arbeid, dien Gij ons opgelegd hebt, goed en eerlijk te doen?” Misschien wel, maar ze merkten gauw nog meer.

„Jongens en meisjes,” zei mijnheer Bulder, toen

het eigenlijk bijbelles moest zijn, „ik begin vanmorgen op een bijzondere wijze.

'k Wil jullie even vertellen, dat ik het laatste rekencijfer herzien zal. Jullie hebben veel eentjes gekregen om het slechte schrijven, maar ik zal jullie vandaag een *rekencijfer* geven.

Ik heb gehoord, dat jullie me oneerlijk vinden, omdat jullie bang voor me bent. Ik heb dat allang gemerkt, al zooveel klassen voor jullie was 't net zoo. Maar dat mag niet meer voortaan.

Jullie mogen niet bang voor me zijn. Ik zal probeeren te zorgen, dat 't jullie gemakkelijk valt.”

Mijnheer liep naar de kast om de lijst te halen.

„Krijgen jullie dat rekenwerk eerst op tafel, en zie de antwoorden na.”

Allen keken hun sommen na, en velen hadden een tien.

„'k Zal het nu meteen opschrijven, hoor.” Een voor een las mijnheer de namen op en hij veranderde de „palen” in de cijfers, die ze verdienden. „Bob,” klonk het. „Tien mijnheer.”

„Paul?” „Zes mijnheer.” „Piet?” „Vijf mijnheer.” „Flip?” Tien mijnheer.”

„Hè, wat is dat? Heb jij den vorigen keer dan niet een één gehad? Er staat een zeven. Hoe kan dat? Had je niet een één, Flip?”

„Ja mijnheer.”

Doodstil werd het in de klas. Al de jongens wisten, hoe dat kwam: Flip had weer de lijst aan een herziening onderworpen.

Even flikkerde er in mijnheer Bulders oogen denzelfden gloed van kwaadheid, die ze er zoo dikwijls in gezien hadden.

„Heb jij?“ klonk het.

Ineens stond Flip op. „Ik heb het veranderd, mijnheer. U was oneerlijk,“ en toen dacht ik: „dat is gemeen. En daarom heb ik er een zeven van gemaakt.“

„En durf je mij dat zoo maar te zeggen?“

„Ja mijnheer, u heeft zelf vanmorgen gebeden, of we ons werk eerlijk mochten doen. En ik wil ook graag eerlijk zijn.“

Toen sloeg mijnheer de lijst dicht.

Weer was het stil in de klas, langen tijd doodstil.

Mijnheer stond bij zijn tafeltje met de hand aan 't hoofd. Eindelijk klonk zijn stem, ietwat trillend en zacht: „Jongen, eigenlijk moest ik je wegsturen, voor goed. Jij hebt iets ontzettends gedaan, maar, ik zal 't niet doen. Ik zal je vergeven, want — 'k geloof, dat ik er zelf ook schuld aan heb. Jij mocht dat niet gedaan hebben, maar — ik heb ook verkeerd gedaan, door jullie niet eerder begrepen te hebben.

· Meisjes en jongens, vergeef jullie 't mij ook.

En deze lijst, ik zal haar verscheuren. Mijn groote levensverdriet heeft me hard gemaakt voor jullie, maar 't zal nu anders worden."

En 't is anders geworden

Henny en zijn vriend stonden samen in de donkere gang, die in het souterrain van Bobs huis naar de benedenkamer voerde. In die kamer had Bob z'n kast met boeken staan.

Al tastend langs den muur vonden ze den weg, en eindelijk bereikte Bob de knop van het electrisch licht. Hij draaide het op, en ineens was 't overal licht in de kamer en in de gang.

„Wat leuk, zoo in 't donker, hè?" zei Henny.

„Vind je? Och neen, ik houd er niet zoo erg van."

„Ben je dan nog *bang*?"

„Neen, bang niet, maar, in 't donker is 't meestal zoo eenzaam."

„'t Is toch niets erg, om eens even alleen te zijn?"

„Soms wel," zei Bob. „Ik moet altijd in 't donker denken aan dat spreekwoord: „In d' eenzaamheid blijkt, wie ge zijt." Dan voel je zoo, dat je alleen niets kunt. Als 't licht is, en er zijn menschen om je heen, die alles van je weten, dan kan je veel gemakkelijker aan andere dingen gaan denken. Maar alleen is 't veel moeilijker, om slechte plannen van je af te zetten."

„Ja,” antwoordde Henny, „een beetje heb je wel gelijk. Maar ik moet er altijd weer aan denken, dat God mij altijd ziet.”

De twee jongens stonden voor de gesloten kast. Bob wilde den sleutel van den schoorsteenmantel af pakken. Maar ineens keek hij Henny strak aan, en fluisterend klonk zijn stem:

„Zeg, jij kunt over die moeilijke dingen zoo echt zeggen, wat je denkt. Ik niet. Ik durf niet zoo over alles te spreken, en toch ben ik ook niet bang. Maar ik weet, dat 't zoo moeilijk is, om Gods wil te doen. Haast elk oogenblik wil je iets, dat verkeerd is. Is dat met jou ook zoo?”

„Natuurlijk,” zei Henny, „maar, ik wil er graag tegen in gaan, en, Moeder heeft me altijd geleerd, dat ik, als ik iets verkeerd doen zou, moest bidden. En zie je, Bob, dat doe ik vaak, want, ik houd van den Heere Jezus.”

„En doe jij dan nooit verkeerd?”

Toen werd ook Henny's stem heel zacht, en hij antwoordde: „Ja, o zoo vaak.”

Bob keek zijn vriend aan, toen greep hij den sleutel, en deed zijn kast open. En hij dacht: „'k Zal Henny eens m'n mooien bijbel laten zien, dien ik van Grootmoe gekregen heb. Hij mag wel lezen wat er in staat geschreven.”

En terwijl het steeds maar stil bleef, las Henny den tekst:

THE MAN AND THE BOOK

„Welgelukzalig is een iegelijk, die den Heere vreest, die in Zijne wegen wandelt.”

Toen hadden die twee jongens elkaar als vrienden gevonden, want ze wisten, dat ze beiden strijders waren, en dat ze samen den Heere wilden liefhebben.

Juist toen Bob z'n vriend zou uitlaten, kwam een heer den winkel binnen.

„Dag mijnheer,” zeiden de jongens, dag mijnheer Visser.”

En blij wees Bob hem den weg naar de kamer, waar Vader en Moeder waren.

„Fijn jô”, zei Henny, toen hij daarna z'n vriend uitliet „als mijnheer Visser op visite komt, dan wordt het een fijne avond.”

't *Was* een fijne avond geworden!

Bob dacht er weer aan toen hij in bed lag.

Ze hadden ook een heelen tijd over school gepraat, en ook over Bobs schoolleven. En niemand was meer boos op hem. Alles was nu vroolijk en mooi.

Mijnheer Visser had het een en ander van mijnheer Bulder verteld, van zijn leege leven, van z'n groote verdriet, dat altijd verergerd was door de schooljongens.

Mijnheer Visser wist ook, hoe er nu verande-

ring was gekomen in de sfeer van de klas, dat de jongens nu van *hun* leeraar ook gingen houden.

Bob kon er nog blij om worden als hij er aan dacht, dat mijnheer gezegd had: „En jong, daar heb jij veel aan meegewerkt, om iets verkeerd weer goed te maken. Wees jij maar trouw vriend met Henny.” En hij had moedig en onverschrokken geantwoord: „Vast, mijnheer!”

Ja, Henny, hij had zijn vriend vanavond van een heel nieuwen kant leeren zien. De jongen, die altijd goed leek, had ook strijd.

Eénmaal was Bob nu overwinnaar geweest in zijn leven, overwinnaar van 't verkeerde in hemzelf. Dat moest zoo blijven.

En opnieuw herhaalde hij dien eenen zin uit zijn gebed, dat hij voor z'n bed geknield, daar straks gedaan had:

„Ja Heere, maakt U toch, dat ik altijd overwinnaar mag blijven.”

Toen, heel gerust, sliep Bob in.

XVIII.

BESLUIT.

Meisjes en jongens, jullie hebben in de voorgaande bladzijden gelezen van wat gebeurde, toen Bob een Mulo-jongen was. En jullie zouden misschien wel willen weten, hoe het verder met hem gegaan is. Misschien vertel ik dat later nog wel eens.

Maar voor je dit boek weglegt, wilde ik je nog iets zeggen. Want Bobs strijd is misschien ook jullie strijd. Precies zooals het in 't verhaal staat, heeft die jongen gedaan, en al de menschen, waarover je gelezen hebt, zijn echt met Bob in aanraking geweest.

Mogelijk zijn jullie ook wel eens aan Bob gelijk. Er zijn nog wel veel jongens die meenen, dat ze flink genoeg zijn, om alles alléén te kunnen. Wellicht zal het in andere dingen uitkomen, dan in wat van Bob hier verteld werd. Alle jongens ontmoeten menschen, van wie ze houden, en ook menschen, die ze niet liefhebben, en nog weer anderen, die ze niet begrijpen. Ook jullie hebben

telkens je eigen gedachten over de menschen en de vrienden, die om je heen zijn.

Onthoudt de les, die Bob in z'n jonge leven te leeren kreeg, en denkt er eens over na, ook over jezelf.

En, als je nu straks 't boek heelemaal uit hebt, *praat* dan niet over een valschen jongen, of een vreemden mijnheer, of over zooveel andere dingen, die jullie misschien eigenaardig vinden, maar *denk na* over hetgeen Bob eindelijk van harte doen wilde, vraag of de Heere ook jullie helpen wil, als je in moeite zit. Als je berouw hebt, is bij Hem immers vergeving, om Jezus' wil. En vertel al de vervelende dingen van jezelf maar even trouw aan je ouders, als je 't ook de blijde dingen doet.

Doe het, al is het nog zoo moeilijk!"

Als je zoiets meeneemt uit dit boek, waar je jonge leven iets aan heeft, dan is de wensch in vervulling gegaan van

den Schrijver.

INHOUD.

I.	Bobs repetitie	7
II.	Een knappe jongen	19
III.	De Overgang	28
IV.	Een leuk werk en een mooi plan . .	35
V.	Op weg naar de Plas	42
VI.	Een heele dag is lang	50
VII.	Bobs Wraak	64
VIII.	„En vent, doe nooit meer iets, dat je Moeder niet weten mag, hoor!”	77
IX.	Die wreede „Spaansche Griep.” . .	92
X.	Een vreemde kampweek	101
XI.	Van een eenzamen strijder, die 't verloor	116
XII.	Weer slaaf	127
XIII.	Bob durft — droeve gevolgen . . .	136
XIV.	Als 't geweten spreekt	150
XV.	Een trouwe vriend	156
XVI.	Strijden moet je Bob, maar niet al- leen	164
XVII.	Toch eindelijk overwinnaar	171
XVIII.	Besluit	188